

**UCHWAŁA NR V/35/2019
RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE**

z dnia 30 stycznia 2019 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata
2018-2021**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zmianami) oraz art.87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zmianami) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018-2021 zaopiniowany pozytywnie przez Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Pińczów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Pińczowie

Zdzisław Woźniak

Załącznik do uchwały Nr V/35/2019

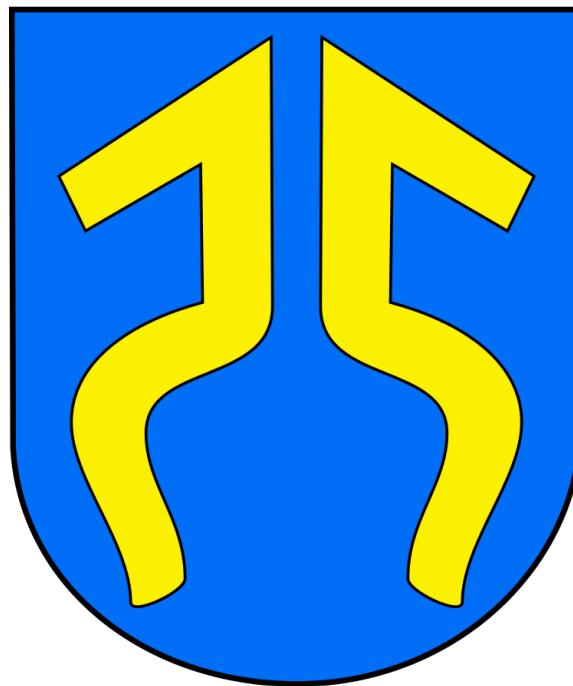
Rady Miejskiej w Pińczowie

z dnia 30 stycznia 2019 r.

Gminny Program Opieki nad zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018-2021

**Gminny Program
Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Pińczów
na lata 2018 - 2021**

Listopad, 2018 r.

Zamawiający:

Gmina Pińczów
Urząd Miejski w Pińczowie
ul. 3 Maja 10
28 – 400 Pińczów

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota - Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018 - 2021

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota-Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Kamil Nabagło
mgr Andrzej Karkowski

Listopad, 2018 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	6
1.1. Charakterystyka gminy	7
1.2. Charakterystyka społeczno – gospodarcza	10
1.3. Charakterystyka przyrodnicza.....	11
II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	13
III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	14
IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	18
4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	18
4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	23
V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	29
5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).....	29
5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	42
5.2.1. Zarys historii obszaru gminy	42
5.2.2 Krajobraz kulturowy.....	50
5.2.3. Zabytki ruchome	58
5.2.4. Zabytki w zbiorach muzealnych.....	60
5.2.5. Dziedzictwo niematerialne.....	63
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	74
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki nieruchome.....	75
5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki archeologiczne	92
5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	103
VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ	113
VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	115
7.1 Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami.....	116
7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami.....	117
7.3. Zadania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	118
VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	122

IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	123
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	124
XI. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW.....	128
XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA	135
SPIS RYCIN.....	138
SPIS TABEL	139
SPIS WYKRESÓW	140
SPIS FOTOGRAFII	140
XIII. ANEKSY	142

Wykaz skrótów

AZP – Archeologiczne Zdjęcie Polski,
GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków,
GPOnZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami,
GUS – Główny Urząd Statystyczny,
Dz. U. – Dziennik Ustaw,
KGW – Koło Gospodyń Wiejskich;
KPOZiOnZ – Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami,
LGD – Lokalna Grupa Działania;
LOT – Lokalna Organizacja Turystyczna;
MKiDN – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego,
NFOZ – Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków,
NIMOZ – Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów,
NID – Narodowy Instytut Dziedzictwa,
ob. – obecnie,
OZW – Obszar o znaczeniu dla wspólnoty,
POnZ – Program Opieki nad Zabytkami,
POnZ WŚ – Program Opieki nad Zabytkami Województwa Świętokrzyskiego,
PPP – partnerstwo publiczno – prywatne,
PZP – Plan zagospodarowania przestrzennego,
ROT – Regionalna Organizacja Turystyczna;
RPO – Regionalny Program Operacyjny,
SRKS – Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,
SWOT – ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia),
ŚWKZ – Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
WKZ – Wojewódzki Konserwator Zabytków,
WŚ – województwo świętokrzyskie,

I. WSTĘP

Przedmiotem opracowania jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018 – 2021. Jest to aktualizacja poprzedniego programu pn. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Pińczów na lata 2014 – 2017”. Celem dokumentu jest przedstawienie zasobów dziedzictwa kulturowego gminy ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych oraz wypracowanie programu zarządzania nimi, w tym praca nad ich potencjałem. Program jest dokumentem strategicznym w zakresie ochrony zabytków. Pozwoli on na kontynuację działań koordynacyjnych z zakresu polityki przestrzennej w nawiązaniu do opieki i zarządzania dziedzictwem kulturowym. Ponadto umożliwi ochronę dziedzictwa niematerialnego, co skutkować będzie wzrostem zainteresowania lokalną tradycją wśród mieszkańców. W okresie najbliższych czterech lat Program realizowany będzie dostępnymi środkami prawnymi oraz finansowymi.

Do niniejszego Programu opieki nad zabytkami włączono zagadnienia związane z ochroną dziedzictwa niematerialnego, które nie były poruszone w poprzedniej perspektywie programowej GPOnZ. To jedno z istotniejszych i jednocześnie cenniejszych elementów tego dokumentu. Dziedzictwo niematerialne zazwyczaj traktowane jest odrębnie w nawiązaniu do dziedzictwa materialnego. Jednak ta sfera coraz bardziej powoduje wzrost zainteresowania lokalną tradycją, językiem czy też zwyczajami i obyczajami wśród mieszkańców danego regionu. Elementy, o których mowa zazwyczaj przekazywane były między pokoleniami w formie przekazów ustnych. Teraz znalazły swoje miejsce również w niniejszym dokumencie.

Celem Programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego. Głównym założeniem obecnej edycji GPOnZ będzie kontynuacja i wzmocnienie ochrony i opieki zabytków, które to zostały wyznaczone w poprzedniej perspektywie czasowej. Systematyczne wdrażanie ustaleń dokumentu powinno spowodować poprawę stanu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego Gminy Pińczów. Program powinien być znany nie tylko władzom lokalnym, ale i społeczności lokalnej. Jego zadaniem jest m.in. uświadamianie mieszkańców o konieczności dbania o lokalną tradycję przejawiającą się w inicjatywach społecznych, jak i o potrzebie ochrony dziedzictwa kulturowego gminy. Mieszkańcy i władze gminy powinni dbać o utrzymanie indywidualnego charakteru miejsca, w tym o zachowanie jego znamienych elementów zabytkowych i przyrodniczych, które są swoistą spuścizną materialną i historyczną.

Niniejszy Program powstał na podstawie poradnika metodycznego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz został opracowany mając na uwadze art. 4 pkt 2 ustawy Prawo autorskie i pokrewne.

1.1. Charakterystyka gminy

Gmina Pińczów położona jest w południowej części województwa Świętokrzyskiego. Wchodzi w skład regionu Ponidzie. Z Pińczowa do Kielc – odległość z centralnych części miejscowości wynosi w linii prostej ok. 39 km, a do Krakowa ok. 65 km. Pińczów to siedziba powiatu pińczowskiego. To jedna z 2 gmin miejsko-wiejskich spośród wszystkich 5 gmin powiatu. Sieć osadniczą gminy tworzy jednostka miejska – Pińczów o współrzędnych geograficznych 50.5333°N, 20.5333°E, którą zamieszkuje 51,5% mieszkańców Gminy oraz pozostałe miejscowości wiejskie. Jednostka samorządowa zajmuje obszar o powierzchni 213 km² (34,9 % powierzchni powiatu), granicząc z 9 gminami (ryc. 1):

- od północy – z gminą Kije (powiat pińczowski);
- od północnego-wschodu – z gminą Chmielnik (powiat kielecki);
- od wschodu – z gminą Busko-Zdrój (powiat buski);
- od południowego-wschodu – z gminą Wiślica (powiat buski);
- od południa – z gminą Złota (powiat pińczowski), gminą Czarnocin (powiat kazimierski);
- od południowego-zachodu – z gminą Działoszyce (powiat pińczowski);
- od zachodu – z gminą Michałów (powiat pińczowski);
- od północnego-zachodu – z gminą Imielno (powiat jędrzejowski).

Najbardziej skrajne odległości na terenie gminy oddalane są od siebie w odległości ok. 25 km w linii północny – wschód – południowy - zachód. Gmina tworzy jednostki pomocnicze – sołectwa (41): Aleksandrów, Bogucice I, Bogucice II, Borków, Brzeście, Bugaj, Byczów, Gacki, Grochowiska, Chrabków, Chruścice, Chwałowice, Kopernia, Kowala, Kozubów, Krzyżanowice Dolne, Krzyżanowice Średnie, Leszcze, Marzęcin, Młodzawy Duże, Młodzawy Małe, Mozgawa, Orkanów, Pasturka, Podłęże, Sadek, Skowronno Dolne, Skowronno Górne, Skrzypiów, Szarbków, Szczypiec, Uników, Winiary, Włochy, Wola Zagojska Dolna, Wola Zagojska Górna, Zagórzycy, Zagość Nowa, Zagość Stara, Zakrzów, Zawarża. i osiedle Gacki.

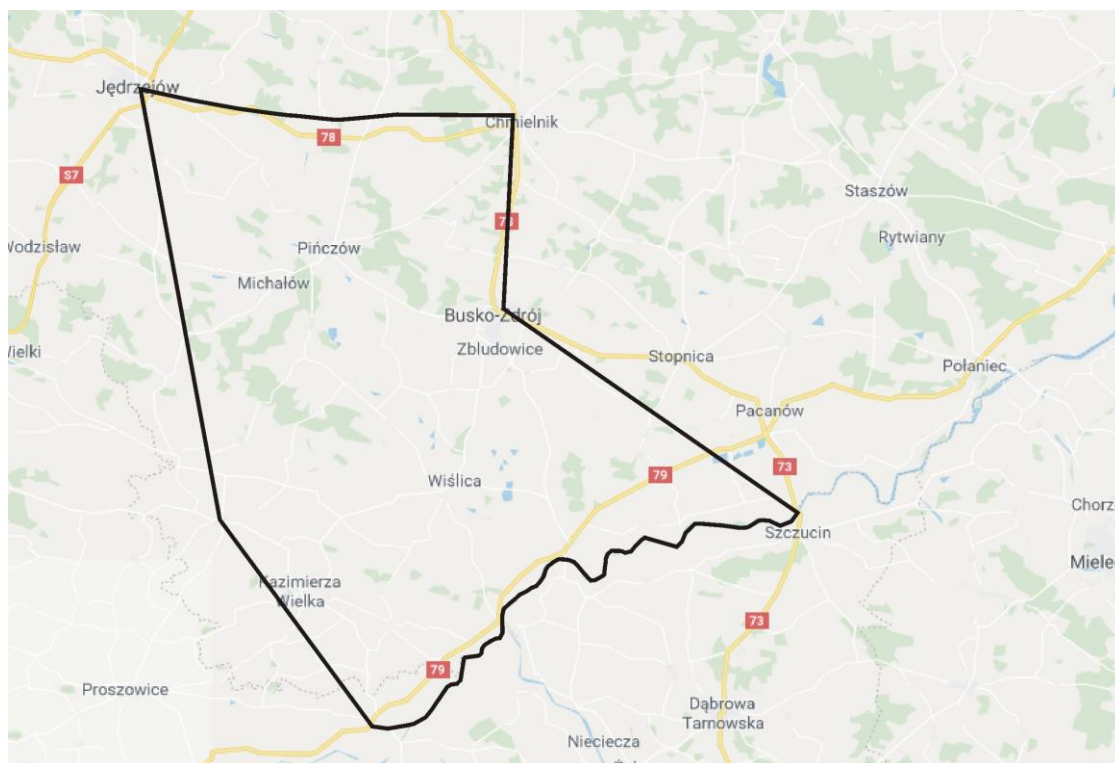
Ryc. 1. Położenie Gminy Pińczów w najbliższym otoczeniu

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 2. Położenie Gminy Pińczów na tle Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Ryc. 3. Orientacyjny zasięg Poniedziałka

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://naponidziu.wordpress.com/2013/03/26/poniedzialek-obszar> oraz podkładu maps.google.com

1.2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza

Z dniem 18.05.2018 r. wg danych Urzędu Miejskiego w Pińczowie, liczba mieszkańców Gminy Pińczów wyniosła 20 688 osób, z czego 10 668 to mieszkańcy miasta Pińczów. Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba ludności miasta spadła o niecały 1 tys. osób (dane GUS). Na taki stan rzeczy wpływa zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji. Obserwowany jest również stopniowy proces starzenia się społeczeństwa.

Zgodnie z danymi GUS na terenie Gminy Pińczów wg stanu na 31.12.2016 r. zarejestrowanych było 762 bezrobotnych. Od 2013 r. następuje stopniowy spadek bezrobocia. Łączna liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na rok 2016 w analizowanej jednostce wyniosła 1 611, z czego 1 507 to podmioty prywatne. Od 2011 r. następuje systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w Gminie Pińczów. Na terenie analizowanej jednostki w 2016 r. najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą był „handel; naprawa pojazdów samochodowych” (sekcja G – 471 podmiotów) oraz budownictwo (sekcja F – 179 podmiotów). W sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo

i rybactwo) odnotowano 27 działalności, a w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) 148 działalności. W zdecydowanej większości są to małe jednostki zatrudniające do 9 osób (1539 podmiotów). Na terenie gminy występuje 1 bardzo duże przedsiębiorstwo, w którym zatrudnienie znajduje 250 – 999 osób oraz 22 duże przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 249 pracowników. W Pińczowie wg danych GUS odnotowuje się 3 turystyczne obiekty noclegowe posiadające 205 miejsc noclegowych.

1.3. Charakterystyka przyrodnicza

Pod względem fizyczno-geograficznym wg Kondrackiego teren gminy Pińczów znajduje się w prowincji Wyżyny Polskie. Opisywany obszar mieści się w podprowincji Wyżyny Małopolskiej, w makroregionie Niecka Nidziańska. W układzie mezoregionalnym gmina znajduje się w obszarze aż 5 jednostek:

- Niecki Połanieckiej;
- Garbu Pińczowskiego;
- Doliny Nidy;
- Niecki Solekiej;
- Garbu Wodzisławskiego.

Naprzemienne występowanie dolin i niecek, a także płaskowyżu sprawia, że obszar Gminy jest zróżnicowany krajobrazowo oraz wysokościowo.

Ryc. 4. Wyrys mezoregionów Niecki Nidziańskiej

Źródło: Analiza potencjału turystycznego obszaru Lokalnej Grupy Działania PONIDZIE

Przez centralną część Gminy Pińczów, w tym przez miasto Pińczów przepływa rzeka Nida w kierunku północny-zachód - południe. Jej długość wynosi 154 km, a przez Gminę przepływa jej część - ok. 12 km. Do mniejszych cieków należy zaliczyć: Strugę Podłęską,

Bogucankę i Mozgawiankę. Na terenie Gminy występują również zbiorniki wodne, stawy rybne, drobne ciek i kanały, nie ma natomiast większych jezior. Warto odnotować, iż jezioro Pleban położone na terenie leśnictwa Włochy, w pobliżu Szarbkowa jest jednym z nielicznych naturalnych jezior w województwie świętokrzyskim. Jego powierzchnia wynosi ok. 1 ha. W obszarze charakteryzowanej jednostki wysokość nad poziomem morza waha się od ok. 180 (dolina rzeki Nidy) do ok. 320 (południowo-zachodnia część Gminy). Najwyższym wzniesieniem na jest tzw. Góra Gołąb – 322,8 m n.p.m. na obszarze Garbu Wodzisławskiego w pobliżu miejscowości Zagaje Dębiańskie (Gmina Działoszyce). Obszar miasta położony jest na wysokości 180 – 275 m n.p.m (Góry Pińczowskie).

Według danych z 2016 r. lesistość na terenie gminy wynosiła 20,9%. Ogółem licząc jest to 4530,41 ha, z czego grunty leśne publiczne ogółem stanowiły 3627,41 ha.

W granicach charakteryzowanego terenu występują następujące obszary i obiekty chronione (na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody):

- rezerwat przyrody – Krzyżanowice;
- rezerwat przyrody – Grabowiec;
- rezerwat przyrody – Pieczyska;
- rezerwat przyrody – Skowronno;
- rezerwat przyrody – Winiary Zagojskie;
- rezerwat przyrody – Skotniki Górne;
- rezerwat przyrody – Polana Polichno;
- park krajobrazowy – Szaniecki Park Krajobrazowy;
- park krajobrazowy – Nadnidziański Park Krajobrazowy;
- park krajobrazowy – Kozubowski Park Krajobrazowy;
- obszar chronionego krajobrazu – Nadnidziański;
- obszar chronionego krajobrazu – Kozubowski;
- stanowisko dokumentacyjne – Wąwozy lessowe w Bugaju;
- obszar natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk – Ostoja Nidziańska (kod PLH260003);
- obszar natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk – Ostoja Kozubowska (kod PLH260029);
- obszar natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Nidy (kod PLB260001);
- użytek ekologiczny – Ciąg bagien śródleśnych;
- użytek ekologiczny – Kompleks leśny z oczkami wodnymi;
- użytek ekologiczny – Jezioro Pleban;
- użytek ekologiczny – Wąwóz;
- 17 pomników przyrody.

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018 – 2021 sporządzono na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017 poz. 2187 ze zm.) oraz na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 poz. 994 ze zm.).

Niniejsza aktualizacja jest kontynuacją Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Pińczów na lata 2014 – 2017, który został przyjęty uchwałą Nr LV/455/14 z dnia 14 sierpnia 2014 roku przez Radę Miejską w Pińczowie.

Art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi o tym, że „Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami”.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów:

- sporządzany jest na okres 4 lat przez Burmistrza Miasta i Gminy Pińczów;
- co 2 lata wymaga sprawozdania z jego realizacji przez Burmistrza Miasta i Gminy Pińczów poprzez przedstawienie go Radzie Miejskiej w Pińczowie;
- przyjmuje Rada Miejska w Pińczowie, po uzyskaniu opinii Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach;
- ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Zgodnie z zapisami art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami Program Opieki nad Zabytkami ma na celu m. in.:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy o samorządzie gminnym związany jest z obowiązkami Gminy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

System prawny w Polsce gwarantuje obecnie ochronę zabytkom i całości dziedzictwa kulturowego na terenie kraju. Poniżej przedstawiono obowiązujące akty prawne, które nawiązują do ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm., z dnia 2 kwietnia 1997 r.).
 - *Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.*
 - *Art. 6. 1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.*
 - *Art. 86. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.*
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018, poz. 2067) jako główny akt prawny regulujący zasady ochrony i opieki nad zabytkami. Ustawa ta w art. 3 definiuje niniejsze podstawowe pojęcia:
 - *Zabytek* – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
 - *Zabytek nieruchomy* – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości o cechach j.w.;
 - *Zabytek ruchomy* – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych o cechach j.w.;

- *Zabytek archeologiczny* – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- *Instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami* – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- *Prace konserwatorskie* – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- *Prace restauratorskie* – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- *Roboty budowlane* – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub otoczeniu zabytku;
- *Badania konserwatorskie* – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- *Badania architektoniczne* – działania ingerujące w substancje zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- *Badania archeologiczne* – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- *Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny* – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- *Historyczny zespół budowlany* – powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- *Krajobraz kulturowy* – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- *Otoczenie* – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Jednocześnie z ww. ustawy wynikają następujące formy ochrony zabytków zgodnie z art. 7:

- 1) *wpis do rejestru zabytków;*
- 1a) *wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;*
- 2) *uznanie za pomnik historii;*
- 3) *utworzenie parku kulturowego;*
- 4) *ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.*

Ponadto ww. ustawa nakłada zadania na gminy, do których należy zaliczyć:

- *utworzenie parku kulturowego (art. 7 pkt 3, art. 16 i 17);*
 - *prowadzenie gminnej ewidencji zabytków (art.22 ust.4, 5 i 6)*
 - *sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87);*
 - *przekazywanie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjętych zawiadomień o odkryciu przedmiotu o cechach zabytku lub znalezieniu zabytku archeologicznego (art. 32 ust.2);*
 - *udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez gminę uchwale (art. 81 ust 1).*
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018, poz. 994 ze zm.). Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.
 - *Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.*
 4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018, poz. 1945 ze zm.).
 5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2018, poz. 1202 ze zm.).
 6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018, poz. 799 ze zm.).
 7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018, poz. 1614).
 8. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018, poz. 121 ze zm.).

Art. 13 ust 4 Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 13 ust 5 Sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

9. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018, poz. 1983).
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018, poz. 450 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018, poz. 1398).
12. Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2017, poz. 912 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017, poz. 681 ze zm.).
14. Ustawa z dnia 19 grudnia 2009 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. 2017, poz. 1834 ze zm.).
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990 Nr 61, poz. 354).
16. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 Nr 113, poz. 661).
17. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2017, poz. 1265).
18. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2017, poz. 1674).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

1. Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2018, poz. 720 ze zm.).
2. Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018, poz. 574 ze zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018, poz. 217 ze zm.).

IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów sporządzono z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym aktów prawa oraz innych opracowań strategicznych, w których poruszono tematykę dziedzictwa kulturowego.

Ustalenia niniejszego Programu korespondują z zapisami (cele, zasady, kierunki) dokumentów sporządzonych na różnych szczeblach administracyjnych. Metodologia planowania zakłada spójność dokumentów programowych w układzie hierarchicznym: kraj, województwo, powiat, gmina.

W niniejszym rozdziale scharakteryzowano wyżej wymienione dokumenty pod kątem wyznaczonych priorytetów i kierunków działań, a także krajobrazu kulturowego oraz substancji zabytkowej.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia jest nadrzędnym dokumentem, który wyznacza normy, ramy odniesienia oraz standardy dla innych dokumentów niższego szczebla, jak również dla 9. zintegrowanych strategii. Strategia ta została przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 roku. Celem strategicznym opracowania jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Średniookresowa strategia zakłada podział na 3 obszary strategiczne, które mają przypisane cele i priorytety

rozwojowe. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 przedstawia 3 strategiczne obszary działań:

- **Sprawne i efektywne państwo;**
- **Konkurencyjna gospodarka;**
- **Spójność społeczna i terytorialna.**

Dokument podkreśla rolę zapewnienia ładu przestrzennego m.in. przez opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów obejmujących: obszary miejskie, a w szczególności metropolitarne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną i użytkowaniem gospodarczym zasobów naturalnych, dziedzictwa kulturowego, objęte ryzykiem katastrof naturalnych, obszary górskie, obszary dotychczas nie objęte procesem planowania oraz obszary przygraniczne. W Strategii przedstawiono kwestie ochrony krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Ośrodki wojewódzkie mają być wzmacniane przez rozwój infrastruktury społecznej, w tym kulturowej oraz działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, co pozwoli osiągnąć miastom przewagę konkurencyjną.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017

Z dniem 24 czerwca 2014 r. weszła w życie Uchwała Nr 125/2014 Rady Ministrów w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w art. 84 ustala obowiązek sporządzania co 4 lata Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami: „*Art. 84. W celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego inicjuje i opracowuje, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami*”.

W ramach ww. Programu definiuje się główne i szczegółowe cele i kierunki działań oraz zadań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Cel główny dokumentu brzmi: „*wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków*”. Cel główny programu jest wdrażany poprzez trzy cele szczegółowe:

- 1. Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce.**
- 2. Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków.**
- 3. Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.**

Dla przytoczonych powyżej celów szczegółowych wyznaczono kierunki działań. Dla pierwszego celu szczegółowego przyjęto następujące zadania:

- porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C);
- przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego;
- wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych;
- wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego;
- opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych;
- opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C);
- realizacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

Cel szczegółowy nr 2 przedstawia następujące założenia:

- zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach;
- wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną;
- podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków;
- merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

Ostatni cel zakłada poniższe kierunki działań:

- przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005;
- wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych;
- promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu;
- zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

Oprócz przedstawionych powyżej celi dokument zaznacza w odniesieniu do kierunków rozwoju, iż ważnym aspektem jest terytorializacja. Polska ze względu na swoją przeszłość historyczną oraz odmienną aktywność społeczną w wielu strefach charakteryzuje się zróżnicowanym nasyceniem obiektów zabytkowych. Np. w woj. Warmińsko – Mazurskim w 2014 r. rejestrowych zabytków nieruchomych występowało 5 823, a w podobnym powierzchniowo woj. Lubelskim – 3 953.

Przewidziany budżet na lata 2014 – 2017 z udziałem środków z budżetu państwa oraz szacowanych środków własnych beneficjentów na przewidziane działania wynosi 26 037 205,00 zł.

Realizacja Programu będzie odbywać się na kilku wzajemnie powiązanych i uzupełniających się poziomach:

- poziom I – Rada Ministrów;
- poziom II – Minister KiDN, Generalny Konserwator Zabytków;
- poziom III – Rada ds. Ochrony Zabytków, Zespół MKiDN ds. KPOZiOnZ przy Departamencie Ochrony Zabytków, Zespół MKiDN ds. SRKS 2020;
- poziom IV – Narodowy Instytut Dziedzictwa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, podmioty współpracujące z NID w ramach wdrażania KPOZiOnZ, Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków, podmioty współpracujące z NIMOZ w ramach wdrażania KPOZiOnZ.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury 2004-2020

Kolejnym dokumentem szczebla krajowego jest Narodowa Strategia Kultury 2004 – 2020. Działania uwzględnione w Strategii w bezpośredni sposób przekładają się na rozwój kultury, ale także na społeczno-ekonomiczny rozwój regionów.

Za misję Narodowej Strategii Rozwoju Kultury uznano: „*zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów*”. W ramach prac Narodowej Strategii sformułowano następujące cele:

Cel strategiczny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Cele cząstkowe:

1. *Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.*
2. *Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.*
3. *Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju kultury.*
4. *Wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury.*
5. *Poprawa warunków działalności artystycznej.*
6. *Efektywna promocja twórczości.*
7. *Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.*
8. *Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.*
9. *Promocja polskiej kultury za granicą.*
10. *Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.*

11. *Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.*
12. *Rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).*

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

W zakresie przestrzeni i planistyki dokumentem wiodącym na najbliższe lata jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie.

Poniżej wyszczególniono najistotniejsze zapisy Strategii dotyczące działań związanych z dziedzictwem kulturowym:

- 1. Należy wdrażać rozwiązania wykorzystujące potencjał kulturowy i turystyczny dla rozwoju regionalnego.**
- 2. Kultura nie stanowi pasywnego zasobu regionów, ale aktywnie warunkuje zarówno rozwój społeczny, jak i ekonomiczny.**
- 3. Należy koncentrować się na przekształcaniach struktur gospodarczych w kierunku gospodarki opartej na wiedzy, na podniesieniu poziomu rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, na poprawie dostępu do dóbr i usług publicznych, które wpływają na rozwój potencjałów (takich jak: infrastruktura teleinformatyczna, edukacja, energia czy kultura).**
- 4. Istotna jest obecność nowych technologii w obszarze kultury.**

Zgodnie z zapisami Strategii dzięki rozwojowi lokalnemu w wymiarze społeczno-kulturowym, gospodarczym, ekologiczno-przestrzennym oraz działaniom wyrównawczym na rzecz zwiększenia dostępu do usług publicznych, obszary wiejskie staną się lepszym miejscem do życia, lepiej wykorzystującym dziedzictwo kulturowe i walory środowiska przyrodniczego, bardziej atrakcyjnym turystycznie i inwestycyjnie oraz bardziej zintegrowanym ze względu na wzmocnioną tożsamość lokalną.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju, jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. W dokumencie tym zakłada się rozwój bogactwa polskich regionów w oparciu o wykorzystanie wewnętrznych potencjałów polskiej przestrzeni – ich dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, potencjału gospodarczego, innowacyjnego oraz naukowego. W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju określono cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: „Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia, sprawności funkcjonowania

państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie”.

Osiąganie celu strategicznego musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego prowadzi działania z zakresu ochrony zabytków jako jednostka samorządu terytorialnego, realizując zadania wynikające z zapisów ustawowych. Prócz tego Samorząd Województwa Świętokrzyskiego sprawuje opiekę nad zabytkami, będąc ich właścicielem.

Na szczelbu wojewódzkim zostały opracowane dokumenty strategiczne, które są podstawą prawną oraz pozwalają wskazać kierunki działań dla programów na niższych poziomach jednostek samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Dnia 26 października 2006 roku Sejmik Województwa Świętokrzyskiego uchwalił Strategię Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego (Uchwała Nr XLII/508/06).

Nadrzędną funkcją strategii jest misja, która brzmi: „*Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego.*” Wyznaczono również cel generalny „*wzrost aktywności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i ekonomicznej*”. Ma być on osiągnięty przez następujące cele warunkujące:

1. *Przyspieszenie rozwoju bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności województwa.*
2. *Rozwój zasobów ludzkich.*
3. *Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury.*
4. *Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego województwa.*
5. *Rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej.*
6. *Aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.*

W ramach 3. celu wyodrębniono priorytet **2. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego**. Podanemu priorytetowi przydzielono kierunki działań:

- *zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;*
- *modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury;*
- *poprawa warunków funkcjonowania instytucji artystycznych;*

- *poprawa warunków funkcjonowania bibliotek w szczególności naukowych i akademickich oraz zwiększenie dostępności do nowoczesnych usług bibliotecznych, z wykorzystaniem technologii informatycznych;*
- *wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.*
- *poprawa dostępności mieszkańców do oferty kulturalnej poprzez wspieranie instytucji poszerzających ofertę programową umożliwiającą aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym.*
- *tworzenie nowych miejsc pracy związanych z ochroną i udostępnianiem dziedzictwa kulturowego.*

Dokument podkreśla, iż województwo posiada bogate zasoby dziedzictwa kulturowego. Krótko scharakteryzowano instytucje kultury na terenie województwa: muzea, teatry, biblioteki, kina, świetlice oraz ośrodki kultury. Ochronę dziedzictwa kulturowego poddano analizie SWOT. Jaj najważniejsze mocne strony to: liczne i różnorodne zasoby dziedzictwa kulturowego oraz bogactwo miejsc i tradycji historycznych, bogate dziedzictwo kulturowe regionu, bogato reprezentowana tradycyjna kultura i sztuka ludowa (ośrodki rękodzieła artystycznego - garncarstwo, kowalstwo, rzeźba, twórcy ludowi, liczne zespoły folklorystyczne), dobrze rozwinięta sieć instytucji upowszechniania kultury, szczególnie ośrodków kultury i bibliotek w gminach. Do słabych stron zaliczono: niski poziom nakładów finansowych na kulturę, niewystarczającą promocję dziedzictwa kulturowego regionu, niedostateczny poziom finansowania kultury, brak środków finansowych w wielu jednostkach samorządu terytorialnego, instytucjach i organizacjach na udział własny w projektach możliwych do realizacji w ramach programów pomocowych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 - 2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020 został zatwierdzony przez Komisję Europejską w wersji 5.0. Program składa się z 11 Osi Priorytetowych wraz z poszczególnymi działaniami.

Wskazano następujące osie priorytetowe programu:

1. *Innowacyjna nauka.*
2. *Konkurencyjna gospodarka.*
3. *Efektywna i zielona energia.*
4. *Dziedzictwo naturalne i kulturowe.*
5. *Nowoczesna komunikacja.*
6. *Rozwój miast.*
7. *Sprawne usługi publiczne.*
8. *Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo.*
9. *Włączenie społeczne i walka z ubóstwem.*

10. Otwarty rynek pracy.

11. Pomoc techniczna.

W ramach osi 4. **Dziedzictwo naturalne i kulturowe** wskazano cel tematyczny 6. *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami*. W jego ramach znajduje się priorytet inwestycyjny 6c. *Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, którego celem szczegółowym jest „zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu”*. Jako wskaźnik określający „sukces” działania wskazano liczbę odwiedzających instytucje kultury (w tym: zwiedzający muzea, widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych, uczestnicy imprez w domach, ośrodkach kultury, świetlicach oraz czytelnicy w bibliotekach).

W ramach dziedzictwa kulturowego dokument zaznacza, iż niewątpliwym atutem regionu świętokrzyskiego są zabytki nieruchome wpisane do rejestru w liczbie 1707 obiektów oraz zabytki archeologiczne w liczbie 254 (stan na 2012 r.), w których upatruje się czynnik pobudzający rozwój społeczno – gospodarczy, co jest jednym z kryteriów otrzymania dofinansowania. W przedmiotowym opracowaniu stwierdzono, iż w najlepszym stanie są zabytki będące we własności kościoła katolickiego, natomiast w najgorszej kondycji pozostają należące do osób prywatnych. Na terenie województwa znajdują się 24 muzea, 102 biblioteki, 173 filie bibliotek, 12 kin, 4 teatry, filharmonia oraz ośrodki kultury. W 2012 r. zaobserwowano wzrost ruchu turystycznego na poziomie 6,7 % w stosunku do roku 2010.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Dokument ten posiada charakter regionalny prowadzący politykę przestrzenną, która ma warunkować korzystne przemiany rozwoju gospodarczego, wzrostu poziomu i jakości życia, konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Zmiana PZP została uchwalona po raz ostatni 22 września 2014 r. przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego. Plan jest zgodny z koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju i stanowi ramy dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także określa uwarunkowania i kierunki rozwoju województwa świętokrzyskiego.

W rozdziale 4. *Dziedzictwo kulturowe* zwrócono uwagę na specyficzne zasoby dziedzictwa kulturowego, ściśle związane z historią Polski na terenie województwa. Podkreślono, iż województwo świętokrzyskie pod względem liczby zabytków należy do regionów najuboższych w kraju i zajmuje (stan na 31 grudnia 2012 r.):

- 8 miejsce ze względu na liczbę obiektów ruchomych wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 5,4% ogólnej liczby tego typu zabytków w Polsce);
- 13 miejsce pod względem liczby zabytków archeologicznych ogółem wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 2,7% tego typu zabytków w Polsce);

- 16 miejsce w kraju ze względu na liczbę obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru (w województwie znajdowało się 2,5% tych zabytków w Polsce).

W odniesieniu do Gminy Pińczów w PZP wspomniano, iż Pińczów należy do małych i średnich miast województwa, które posiadające najstarszą metrykę osiedleńczą oraz w których zachowały się wartościowe układy i zespoły urbanistyczno-architektoniczne. Ponadto Pińczów zaliczono do obiektów i obszarów o znaczeniu ponadregionalnym w nawiązaniu do najcenniejszych ośrodków osadniczych. W uwarunkowaniach zagospodarowania przestrzeni kulturowej Gminę Pińczów oznaczono, jako gminę o średnich i wysokich wartościach kulturowych, zaś liczbę zabytków nieruchomych w Gminie Pińczów oszacowano na 21-50 obiektów, a liczbę zabytków archeologicznych na 3-4 (stan na 31.12.2013 r.).

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Świętokrzyskiego na lata 2013 – 2016

Program został przyjęty Uchwałą Nr XXIX//524/13 przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego z dniem 25 marca 2013 r.

Część programowa przedstawia cel generalny: „*Ochrona i zachowanie materialnego oraz niematerialnego dziedzictwa kulturowego województwa świętokrzyskiego*”. Na cel generalny składają się następujące 3 cele operacyjne wraz z wyznaczonymi kierunkami działań:

- 1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego.**
 - 1.1. *Rozpoznanie i dokumentacja zasobów zabytkowych.*
 - 1.2. *Ochrona zabytków ruchomych.*
 - 1.3. *Ochrona zabytków nieruchomych.*
 - 1.4. *Ochrona zabytków archeologicznych.*
 - 1.5. *Ochrona zabytkowych układów architektonicznych.*
 - 1.6. *Stwarzanie warunków dla powstania i rozwoju parków kulturowych oraz ochrona krajobrazu kulturowego.*
- 2. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kultowego.**
 - 2.1. *Poprawa dostępu do zasobów dziedzictwa.*
 - 2.2. *Promocja zasobów dziedzictwa kulturowego.*
 - 2.3. *Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionalnym.*
- 3. Tworzenie warunków do wzmacniania tożsamości regionalnej w oparciu o dorobek kultury materialnej i niematerialnej.**
 - 3.1 *Kultywowanie tradycji w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego.*
 - 3.2 *Popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym.*

Do wypisanych kierunków działań przydzielono odpowiednie zadania z wydzielonymi podmiotami, które powinny je zrealizować oraz potencjalne źródła finansowania.

Przedstawiono również w osobnym podrozdziale zadania wynikające z przyjętych kierunków działań, będące w kompetencji Województwa Świętokrzyskiego. W dokumencie znajduje się również analiza SWOT dla województwa w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego. Warty odnotowania są dwie pozycje w słabych stronach: „brak aktualizacji gminnych ewidencji zabytków w części gmin” oraz „brak programów opieki nad zabytkami w części gmin i powiatów”

W charakterystyce stanu zasobów dziedzictwa kulturowego województwa świętokrzyskiego wydzielono i opisano:

- zabytki znajdujące się w rejestrze zabytków województwa świętokrzyskiego;
- pomniki historii;
- parki kulturowe;
- plany zagospodarowania przestrzennego;
- krajobraz kulturowy;
- układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane;
- dzieła architektury i budownictwa (w tym: architektura sakralna, rezydencjonalna, synagogi i zbory, zabudowa miast);
- dzieła budownictwa obronnego;
- obiekty techniki;
- cmentarze;
- formy zaprojektowanej zieleni;
- miejsca upamiętniające wydarzenie historyczne lub działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- muzea i obiekty gromadzące dzieła sztuki;
- wyposażenie obiektów i kolekcje sztuki;
- stanowiska archeologiczne;
- gwarę;
- strój ludowy;
- twórczość ludową;
- inne elementy niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2015-2020

Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2014-2020 jest najważniejszym dokumentem dotyczącym gospodarki turystycznej w regionie. Geneza dokumentu jest bezpośrednio związana z zakończeniem okresu wdrażania Strategii rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2006-2014.

Wizja turystyki w województwie brzmi: „W latach 2015-2020 województwo świętokrzyskie umocni swoją markę i wizerunek regionu turystycznie atrakcyjnego

i powszechnie rozpoznawalnego dzięki skomercjalizowanym produktom turystycznym silnie osadzonym w potencjale naturalnym i kulturowym, zintegrowanej i innowacyjnej promocji, doskonałej wielowymiarowej dostępności, dużym inwestycjom o strategicznym znaczeniu („mega atrakcje”) oraz efektywnej, wielopoziomowej współpracy interesariuszy rynku. Swoją przewagę konkurencyjną na turystycznej mapie Polski i Europy buduje na pozytywnych skojarzeniach, gościnności i otwartości, różnorodnej ofercie, wysokiej jakości usługach i produktach, profesjonalnych kadrach oraz poczuciu dumy i zadowoleniu mieszkańców, będących ambasadorami regionu. Świętokrzyskie wyróżnia wysoki stopień interaktywności oferty, która pozwala każdemu doświadczyć własnych emocji i doznań oraz współtworzyć jej ostateczną postać. Szeroką gamą możliwości spędzania wolnego czasu region „czaruje” i „kusi” zarówno turystów krajowych, jak i zagranicznych, będąc województwem pierwszego wyboru przede wszystkim dla mieszkańców województw ościennych. W roku 2020 województwo jest postrzegane jako region turystycznego sukcesu w pełni dyskонтujący gospodarcze i społeczne korzyści płynące z rozwoju turystyki dzięki wykorzystaniu potencjału zrealizowanych projektów turystycznych i okołoturystycznych. Dzięki temu branża turystyczna jest branżą pierwszego wyboru o wysokim prestiżu społecznym, a praca w turystyce gwarantuje satysfakcję, atrakcyjną ścieżkę kariery oraz wysoką jakość życia. Kluczem do sukcesu jest sprawnie funkcjonujący system przepływu informacji oraz współpraca partnerów, świadomych zarówno znaczenia turystyki w gospodarce regionu, jak i własnego miejsca i roli w jej rozwoju.”

Misja zawarta w Programie kształtuje się następująco: „Dążymy do zajęcia dominującej pozycji na turystycznej mapie Polski w obszarze pobytów krótko i średnioterminowych, stopniowego wydłużania pobytów na terenie województwa oraz przyciągnięcia turystów spoza Polski wysoką jakością produktów turystycznych posiadających potencjał do wyróżnienia na rynkach zagranicznych. Tam, gdzie jest to uzasadnione istniejącym potencjałem oraz trendami rynkowymi będziemy wspierać działania na rzecz wzrostu ruchu turystycznego w obszarze pobytów długoterminowych. Chcemy odpowiedzieć na potrzebę współautorstwa turystów przygotowując kompleksową ofertę segmentową, umożliwiającą samodzielne organizowanie i komponowanie pobytów. Równorzędnie chcemy rozwijać regionalne oferty tour operatorskie, stawiając na sprzedawane przez sieci krajowych organizatorów turystyki zróżnicowane pakiety, skomponowane z dostępnych na rynku produktów bazujących na lokalnych walorach i atrakcjach o największym potencjale rozwojowym.”

Cel nadrzędny („pełne wykorzystanie zrealizowanych projektów turystycznych i okołoturystycznych dla uzyskania efektów gospodarczych i społecznych wynikających z rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim”) będzie realizowany na czterech obszarach koncentracji działań:

- skomercjalizowana oferta turystyczna regionu;
- funkcjonalnie zorganizowana, zrównoważona przestrzeń turystyczna oraz wysoka dostępność regionu i jego atrakcji;

- wysoki potencjał kadrowy i organizacyjny interesariuszy rynku turystycznego;
- zintegrowany marketing regionu i efektywna komunikacja marketingowa.

Dla wymienionych obszarów przydzielono po 3 – 4 cele operacyjne. Z punktu widzenia obiektów zabytkowych dokument odnosi się do nich w szerokim aspekcie, które są jedną ze składowych rozwoju ruchu turystycznego. Stwierdzono, iż w całym województwie zabytkowych obiektów nieruchomości, które wpisane są do wojewódzkiego rejestru jest 1649, a aż 449 to obiekty sakralne. Wyróżniono i scharakteryzowano następujące grupy odnoszące się do dziedzictwa kulturowego:

- obiekty sakralne;
- zamki i obiekty rezydencjonalne;
- zabytki techniki;
- zabytkowe założenia urbanistyczne;
- muzea;
- instytucje kultury;
- kina;
- wydarzenia regionalne;
- legendy;
- sztuka ludowa;
- tradycje kulinarne;

W powyższych zestawieniach znalazły się również informacje dotyczące Gminy Pińczów, w tym dziedzictwo kultury żydowskiej w Pińczowie.

V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Zagadnienia w zakresie dziedzictwa kulturowego gminy powinny być uwzględnione w dokumentach na szczeblu gminnym. Poniżej zaprezentowano dokumenty strategiczne dla Gminy Pińczów, w których zawarto przynajmniej podstawowe informacje na temat stanu zasobu kulturowego gminy. Programy strategiczne stanowiły wytyczne do opracowania niniejszej dokumentacji.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów

Ostatnia aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów miała miejsce 24 września 2014 r., kiedy to Rada Miejska w Pińczowie przyjęła zmianę Studium uchwałą Nr XLI/470/2014.

Dokument składa się z fazy uwarunkowań oraz fazy kierunków zagospodarowania przestrzennego. W fazie pierwszej uwzględniono uwarunkowania wynikające z diagnozy dziedzictwa kulturowego. Krótkiej charakterystyce poddano chronione obiekty i tereny miasta Pińczowa, wpisy do rejestru zabytków, inne obiekty o wartościach kulturowych na terenie miasta Pińczowa, obiekty i tereny zaliczane do dziedzictwa kulturowego z pozostałego obszaru gminy Pińczów i charakterystykę dóbr stanowiących dziedzictwo miasta i gminy Pińczów, obiekty i tereny dziedzictwa kulturowego z pozostałego obszaru gminy oraz charakterystykę dóbr kultury stanowiących dziedzictwo miasta i gminy Pińczów. W części poświęconej kierunkom zagospodarowania przestrzennego analizie poddano obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego w oparciu o ogólne zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, propozycję ogólnych wytycznych konserwatorskich oraz ustalenia uzupełniające w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Pińczowa i sołectwa Pasturka oraz sołectwa Włochy.

W dokumencie wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- Strefa „A” - objęta jest znaczącym obszarem miasta, tj. rejon miasta lokacyjnego (Stare Miast o), Wzgórze Zamkowe, kaplica Św. Anny i jej otoczenie, Mirów, Dzielnica Żydowska, Nowy Świat, cmentarz parafialny. Praktycznie zasadnicze tereny zainwestowania miejskiego;
- Strefa „B” – ochrony konserwatorskiej to strefa, która obejmuje obszar podlegający uzgadnianiu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, co do skali zabudowy i jej architektury. Strefa ta obejmuje obszary przedmieść pochodzących z XIX i XX w., bezpośrednio łączących się z granicami Strefy „A”.
- Strefa „E” – ochrony ekspozycji, która obejmuje obszary stanowiące zabezpieczenie warunków eksponowania historycznych terenów i zabytkowych obiektów, punkty widokowe, ważniejsze osie widokowe z wjazdów do miasta. Ochrona powinna dotyczyć zapewnienia ekspozycji: widokowej panoramy miasta z kierunku południowego, krajobrazowej z Góry Św. Anny.
- Strefa „K” – ochrony krajobrazu kulturowego (także i zielonego), obejmująca od północy tereny zainwestowania miejskiego, biegnąc po północnej stronie „Gór Pińczowskich”.
- Strefa „W” – ochrony archeologicznej. W jej obrębie wszelkie prace ziemne podlegają nadzorowi archeologicznemu, a docelowo powinno się tu prowadzić szeroko

zakrojone badania archeologiczne. Obszary objęte strefą „W” ochrony archeologicznej obejmują teren Wzgórza Zamkowego, rejon Rynku (Placu Wolności).

Strategia Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku

Niniejsza Strategia została przyjęta Uchwałą Nr VIII/61/15 przez Radę Miejską w Pińczowie 24 czerwca 2015 r. Składa się z następujących rozdziałów: podstawy strategii rozwoju Gminy Pińczów, zidentyfikowane problemy, analiza SWOT, nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego, założenia strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Pińczów, planowane projekty na obszarze Gminy Pińczów w latach 2015-2020, system wdrażania strategii rozwoju Gminy Pińczów, sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej strategii rozwoju Gminy Pińczów oraz wykorzystane materiały.

Sporządzono analizę SWOT z uwzględnieniem mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń. Wydzielono 5 obszarów tematycznych, z których to obszar nr 5 nawiązuje do rozwoju turystyki, agroturystyki oraz promocji gminy, które to elementy pośrednio związane są z szeroko rozumianym dziedzictwem kulturowym.

Tabela 1. Analiza SWOT dla obszaru V: Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja gminy

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> Zachowanie ciągłości kulturowej przez pielęgnowanie regionalnych obrzędów i zwyczajów. Skuteczna, kompleksowa promocja gminy. Wzrost zainteresowania agroturystyką, tworzenie gospodarstw agroturystycznych. Zagospodarowanie Rzeki Nidy. 	<ol style="list-style-type: none"> Niewielkie zainteresowanie turystyką biznesową oraz weekendową. Konieczność poniesienia nakładów na wypromowanie walorów turystycznych miasta. Zanikanie lokalnych zwyczajów, tradycji, obrzędów.
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> Obecność ciekawych zabytków architektonicznych na terenie gminy. Pozytywny wizerunek gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> Brak rozwiniętej bazy gastronomiczno-usługowej. Zbyt mała ilość obiektów agroturystycznych. Brak punktu oraz tablic informacyjnych, promujących zabytki i ciekawe miejsca na terenie Gminy Pińczów.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku

W opracowaniu określono następującą misję: *Misją Gminy Pińczów jest poprawa warunków życia mieszkańców, zapewnienie dynamicznego rozwoju Gminy, otwarcie na innowacyjność oraz wzrost atrakcyjności turystycznej.* Na jej podstawie wytyczono 5 obszarów priorytetowych, do których następnie zostały przypisane cele strategiczne, operacyjne i zadania. *Obszary priorytetowe to:*

1. *Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa.*
2. *Wszechstronny rozwój mieszkaniowy.*
3. *Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska.*
4. *Rozwój infrastruktury społecznej.*
5. *Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja.*

Sformułowano następujące strategiczne cele rozwoju:

1. *Tworzenie warunków dla przedsiębiorczości i rolnictwa.*
2. *Zapewnienie wszechstronnego rozwoju mieszkańców dzięki zagwarantowaniu edukacji na wysokim poziomie, doskonaleniu umiejętności oraz kreowaniu postaw aktywności i zaangażowania społecznego.*
3. *Sprawnie funkcjonująca infrastruktura społeczna, świadcząca wysokiej jakości usługi mieszkańcom oraz zapewniająca im poczucie bezpieczeństwa.*
4. *Pełny zakres infrastruktury technicznej poprawiający bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców, stymulujący rozwój gospodarczy i wpływający na ochronę walorów środowiska naturalnego.*
5. *Podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy poprzez wykorzystanie jej walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, budowę obiektów infrastruktury turystycznej oraz skuteczną jej promocję.*

Dla celu strategicznego nr 5 przypisano następujące zadania:

1. *Renowacja i odnowa zabytków zlokalizowanych na terenie gminy.*
2. *Zachowanie ciągłości kulturowej poprzez pielęgnowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego: tradycji, obrzędów, lokalnego folkloru.*
3. *Rewitalizacja dworca kolejki wąskotorowej w Pińczowie.*
4. *Zabezpieczenie historycznego muru zamkowego przy drodze do Kielc.*
5. *Zabezpieczenie wieloryba mioceńskiego w kamieniołomie jako atrakcji turystycznej.*
6. *Rewitalizacja samolotu TS – 8 Bies i wyeksponowanie go jako atrakcji turystycznej (zadanie zostało już zrealizowane).*

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022

Ostatnia zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022 przyjęta została Uchwałą Nr XXXIX/339/2017 przez Radę Miejską w Pińczowie w dniu 29 listopada 2017 r.

GPR zawiera diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Zawarto analizy w strefach: społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej. Przedstawiono wyniki badań ankietowych wśród społeczności lokalnej oraz opracowano analizę SWOT. Analizę mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń podzielono na zagadnienia społeczne,

gospodarcze oraz przestrzenne. Dla tych ostatnich przedstawiono poniżej w tabeli wybrane zagadnienia w nawiązaniu do szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego.

Tabela 2. Wybrane zagadnienia analizy SWOT dla strefy przestrzennej

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewielka ilość tablic informacyjnych, promujących zabytki i ciekawe miejsca na terenie Gminy Pińczów. 2. Zachowanie ciągłości kulturowej przez pielęgnowanie regionalnych obrzędów i zwyczajów. 3. Skuteczna, kompleksowa promocja gminy. 4. Wzrost zainteresowania agroturystyką, tworzenie gospodarstw agroturystycznych. 5. Rosnące zainteresowanie agroturystyką i turystyką aktywną. 6. Zbyt mała ilość obiektów agroturystycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewielkie zainteresowanie turystyką biznesową oraz weekendową. 2. Konieczność poniesienia nakładów na wypromowanie walorów turystycznych miasta. 3. Zanikanie lokalnych zwyczajów, tradycji, obrzędów.
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża atrakcyjność krajobrazowa. 2. Obecność ciekawych zabytków architektonicznych na terenie gminy. 3. Tradycje organizowania imprez kulturalnych o ponadregionalnym charakterze. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak rozwiniętej bazy gastronomiczno-usługowej.

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022

W Programie opisano wizję rewitalizacji Gminy Pińczów: „*Ożywienie potencjału Gminy Pińczów opartego o rewitalizację zdegradowanego obszaru, połączone z podniesieniem atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej gminy. Gmina Pińczów, wykorzystując potencjał związany z walorami krajobrazowo-przyrodniczymi powinna stać się miejscem szczególnie przyciągającym turystów*”, a także misję: „*Wsparcie równomiernego rozwoju we wszystkich obszarach gminy, jednocześnie zachowując równowagę pomiędzy aktywnością gospodarczą mieszkańców, a ochroną środowiska naturalnego oraz dóbr dziedzictwa kulturowego. Służyć temu winny zintegrowane działania władz Gminy Pińczów, interesariuszy GPR, liderów opinii publicznej i mieszkańców, połączone z akumulacją kapitału publicznego i prywatnego, wspartego funduszami zewnętrznymi*”. Określono także cel główny, który brzmi następująco: „*Głównym celem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Pińczów jest podniesienie atrakcyjności Gminy Pińczów, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz atrakcji turystyczne, ożywienie społeczne i gospodarcze zdegradowanego obszaru połączone z podniesieniem atrakcyjności przestrzeni gminnej dla turystów i inwestorów*”.

Wskazano także planowane działania na obszarze rewitalizacyjnym, 8 podstawowych zadań inwestycyjnych, w tym 2, które związane są z obiektami zabytkowymi:

1. Odbudowa zarysu murów zamku oraz budowa tarasu widokowego na Górze Zamkowej.
2. Zagospodarowanie terenu przed dworcem kolejki wąskotorowej wraz z przebudową budynku dworca.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Pińczów

Na terenie gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Poniżej wymieniono obowiązujące MPZP, które uwzględniają ochronę obiektów zabytkowych. Analiza została oparta na MPZP, które znajdują się na stronie internetowej www.plany.pinczow.com.pl.

1. UCHWAŁA Nr XL/372/09 RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Pińczów z późn. zm.

§ 141. W planie ustala się ścisłą strefę konserwatorską miasta lokacyjnego, oznaczoną na rysunku planu symbolem graficznym, którą uznaje się również jako strefę biernej ochrony archeologicznej, w której obowiązują następujące ustalenia:

- 1) konserwacja poprzez utrzymanie historycznej struktury w niezmiennym kształcie oraz rewaloryzacja poprzez przywrócenie i utrwalenie historycznie ukształtowanych walorów zespołu przestrzennego;
- 2) ochrona relikwów miasta średniowiecznego i nowożytnego;
- 3) ochrona relikwów infrastruktury miejskiej;
- 4) ochrona warstw kulturowych;
- 5) ochrona podłoża podmiejskiego w tym lokalizacji lochów, objęcie ochroną poprzez zabezpieczenie, poprawę stanu technicznego oraz wprowadzenie funkcji użytkowych służących obsłudze ruchu turystycznego;
- 6) wszelka działalność inwestycyjna w obrębie strefy podlega uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i jest podporządkowana wytycznym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

§ 142. W planie ustala się strefy będące otoczeniem ścisłej strefy konserwatorskiej miasta lokacyjnego, która obejmuje zespoły urbanistyczno-krajobrazowe o walorach charakterystycznych pod względem funkcjonalno-kompozycyjnym, w których obowiązują następujące ustalenia:

- 1) utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania poprzez rewaloryzację określonych obiektów i obszarów;
- 2) ochrona wartości widokowych zabytków;
- 3) podjęcie prac objętych ustaleniami szczegółowymi określonymi dla tych terenów przy zasięgnięciu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

§ 143. W ramach stref, o których mowa w § 141 i § 142 niniejszej uchwały utrzymuje się następujące formy ochrony:

- 1) Obiekty i obszary indywidualnie wpisane do rejestru zabytków, oznaczone na rysunku planu symbolem graficznym, zgodnie z wykazem obiektów i obszarów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- 2) Wszelkie prace podejmowane przy obiektach i obszarach zamieszczonych w poniższym wykazie możliwe pod warunkiem zachowania charakteru obszaru czy też obiektu, pod względem kompozycyjnym i architektonicznym;
- 3) wszelkie zamierzenia inwestycyjne powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- 4) Ustala się ochronę i zachowanie zabytków wpisanych do rejestru, zgodnie z poniższym wykazem:

L.p.	Zespół	Obiekty	Nr wpisu do rejestru
1.	Układ urbanistyczny 1 poł. XV-XXw. Od końca XVI w. wraz z Nowym Miastem Mirowem		Nr 17
2.	Zespół Klasztorny Paulinów		Nr 357
3.	Zespół Klasztorny Reformatorów, ul. Klasztorna	Kościół p.w. Nawiedzenia NMP	Nr 358
		Dziedziniec z bramkami	Nr 358
		Klasztor	Nr 358
		Budynek przybramny	Nr 358
4.		Bóżnica	Nr 360
5.		Kaplica p.w. Św. Anny	Nr 359
6.	Obiekty Cmentarza Grzebalnego	Teren cmentarza grzebalnego	Nr 1165
		Ogrodzenie	Nr 1165
		Cmentarz Wojenny z I Wojny Światowej	Nr 1171
7.		Dom "Na Mirowie" tzw. Drukarnia Armiańska, obecnie Archiwum Państwowe. ul Batalionów Chłopskich nr 32	Nr 361
8.		Teren Dawnego Zamku	Nr 2 (rejestr archeologiczny)
9.	Zespół Pałacu Wielkopolskich	Pałac, ob. Państwowy Zakład Wychowawczy	Nr 352
		Pozostałości zamku	Nr 352
		Budynki gospodarcze	Nr 352
		Baszta ogrodowa	Nr 352
		Pozostałości mostu	Nr 352
		Park, k. XVIII w. na pozostałościach ogrodu	Nr 352
10.		Pozostałości obwarowań -watów ziemnych i elementów murowanych	Nr 352
11.		Fontanna kamienna na Rynku	Nr 651

- 5) Dla obiektów, o których mowa w § 143 pkt 1, ustala się ochronę poprzez zachowanie charakteru danego budynku z charakterystycznymi elementami architektonicznymi,

również w przypadku wymiany zabudowy o złym stanie technicznym; ochronę elementu układu urbanistycznego, dla których obowiązują następujące ustalenia:

- a) zakaz likwidacji i wprowadzania zmian w obrębie historycznej sieci dróg, kształtu działek osadniczych;
- b) kształtowanie makro i mikro wewnątrz ulic, poprzez uzupełnianie przyległych pierzei i nadanie jej ciągłego charakteru;
- c) w odniesieniu do terenu dawnego zamku oraz wzgórza Św. Anny, obowiązuje wyeksponowanie obwodu murów i fos nowożytnych, opracowanie programu docelowego zagospodarowania terenów;
- d) tereny i obiekty wpisane do rejestru zabytków, objęte są strefą czynnej ochrony archeologicznej - ewentualne działania służące ekspozycji i ochronie obiektów podlegają na etapie planowania, projektowania i wykonawstwa uzgodnieniom i wytycznym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 6) Ustala się ochronę zabytków wpisanych do ewidencji, zgodnie z poniższym wykazem:

Lp.	Obiekty
1	CMENTARZ - żydowski nowy, ul. Cmentarna
2	CMENTARZ - żydowski stary, ul. Słabska
3	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 7
4	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 9
5	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 15
6	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 21
7	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 22
8	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 23
9	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 24
10	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 27
11	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 33
12	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 41
13	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 43
14	DOM - ul. Batalionów Chłopskich Nr 61
15	DOM - ul. Bednarska Nr 7
16	DOM - ul. Bednarska Nr 9
17	DOM - ul. Bednarska Nr 19
18	DOM - ul. Bednarska Nr 22
19	DOM - ul. Bednarska Nr 30
20	DOM - ul. Bednarska Nr 33
21	DOM - ul. Bednarska Nr 40
22	DOM - ul. Górna Nr 3
23	DOM - ul. Górna Nr 5
24	DOM - ul. Górna Nr 23
25	DOM - ul. Górna Nr 37
26	DOM - ul. Górna Nr 43
27	DOM - ul. Klasztorna Nr 26
28	DOM - ul. Klasztorna Nr 30
29	DOM - ul. Klasztorna Nr 33

30	DOM - ul. Kościuszki Nr 1
31	DOM - ul. Kościuszki Nr 3
32	DOM - ul. Kościuszki Nr 10
33	DOM - ul. Kościuszki Nr 11
34	DOM - ul. Kościuszki Nr 13
35	DOM - ul. 1 Maja Nr 8
36	DOM - ul. 1 Maja Nr 9
37	DOM - ul. 1 Maja Nr 15
38	DOM - ul. 3 Maja Nr 7
39	DOM - ul. 3 Maja Nr 22
40	DOM - ul. Mirowska Nr 3
41	DOM - ul. Nowy Świat Nr 2
42	DOM - ul. Piłsudskiego Nr 9
43	DOM - ul. Piłsudskiego Nr 8a
44	DOM - ul. Piłsudskiego Nr 12
45	DOM - ul. Piłsudskiego Nr 18a
46	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 1
47	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 3
48	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 4
49	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 7
50	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 8
51	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 9
52	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 10
53	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 11
54	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 12
55	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 13
56	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 14
57	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 15
58	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 17
59	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 18
60	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 20
61	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 21
62	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 22
63	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 23
64	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 24
65	DOM - pl. Wolności (d. Rynek) Nr 25
66	DOM - ul. Złota Nr 3
67	DOM - ul. Żwirki i Wigury Nr 20
68	KAPLICZKA - św. Jana Nepomucena
69	KOSZARY
70	MŁYN - motorowy
71	SZKOŁA - powszechna, ul. Szkolna Nr 2
72	URZĄD - Gminy, ul. Żwirki i Wigury Nr 5
73	ZAKŁAD - "Marmury Pińczowskie"
74	KAPLICA - zespół: CMENTARZA parafialnego
75	KOSTNICA - zespół: CMENTARZA parafialnego

76	OGRODZENIE - zespół CMENTARZA parafialnego
77	DOM - Zespół: DOMU ul. 1 Maja
78	OGRODZENIE - z bramką - zespół: DOMU ul. 1 Maja
79	DOM - zespół: DOMU ul. Klasztorna
80	OGRODZENIE - zespół DOMU ul. Klasztorna
81	BUDYNEK - kasy chorych - zespół: KASY CHORYCH ul. Grodziskowa
82	OGRODZENIE - z bramką - zespół: KASY CHORYCH ul. Grodziskowa
83	CMENTARZ - przykościelny - zespół: KLASZTORU paulinów
84	DOM - służby folwar., ul. Grodziskowa Nr 4 zespół: KLASZTORU paulinów
85	OGRODZENIE - z bramką KLASZTORU paulinów
86	OGRÓD - z ogrodzeniem - zespół: KLASZTORU paulinów
87	PLEBANIA - nowa, ul. Piłsudskiego Nr 2 zespół: KLASZTORU paulinów
88	CMENTARZ - przykościelny - zespół: KLASZTORU reformatów, ul. Klasztorna
89	KOSTNICA - zespół: KLASZTORU reformatów, ul. Klasztorna
90	DOM - ul. 3 Maja Nr 24 zespół: OSIEDLA kolejowego
91	DOM - 8 domów, ul. Żwirki i Wigury - zespół: OSIEDLA kolejowego

§ 144. W zakresie ochrony konserwatorskiej dla obszarów objętych planem, ustala się:

- 1) zakaz prowadzenia działań mogących wpływać destruktywnie na stan zachowania i proces rewaloryzacji historycznego organizmu miejskiego;
- 2) zachowanie i ochronę najistotniejszych i najbardziej reprezentatywnych wartości kulturowych występujących na obszarze miasta;
- 3) wyeksponowanie bądź przywrócenie zatartych walorów historycznego układu, a także wykorzystanie jego wartości przestrzennych i użytkowych - place oznaczone na rysunku planu symbolami: AKDP1, AKDP2, AKDP3;
- 4) uzupełnienie zabudowy na określonych odcinkach ulic w wyznaczonych strefach miasta lokacyjnego i jego otoczenia - w celu utrwalenia linii regulacyjnych i skorygowania zniekształceń przestrzennych;
- 5) zachowanie zwartego układu zabudowy w ramach wnętrza urbanistycznych, które tworzą place i ulice;
- 6) uczytelnienie linii zabudowy wyznaczonych fasadami najstarszych budynków;
- 7) skala zabudowy musi wynikać z kompozycji przestrzennej układu urbanistycznego zaakcentowanego elementami dominant;
- 8) zachowanie wysokości ścian tworzących wnętrza urbanistyczne;
- 9) w dzielnicy Mirów zachowanie parterowej skali zabudowy i atrialnego układu z charakterystycznymi poprzecznymi do pierzei przewiązaniem;
- 10) planowanie posadzek jako elementu przestrzeni publicznej tworzących wnętrza urbanistyczne wraz z uporządkowanym układem zieleni;
- 11) rewaloryzację zabudowy mieszkalnej na obszarze miasta lokacyjnego, a zwłaszcza w strefie rynku i przyległych bloków północno-wschodnich;
- 12) utrzymanie mieszkaniowej funkcji obszaru miasta lokacyjnego z udziałem usług wbudowanych w parterach;

13) ochronę konserwatorską budynków i budowli wpisanych do rejestru zabytków, oraz będących w gminnej ewidencji zabytków;

14) utrwalenie, rekultywację i ochronę elementów topograficznego ukształtowania terenu oraz charakterystycznych form i cech środowiska przyrodniczego stanowiących niepowtarzalny kontekst przestrzenny zabytkowego układu miasta;

15) objęcie ochroną obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

§ 145. Ustala się następujące zasady dotyczące form zabudowy i zagospodarowania terenów objętych ścisłą strefą ochrony konserwatorskiej:

1) nowe budynki dopełniające układ historycznej zabudowy oraz budynki podlegające przebudowie i adaptacji winny mieścić się w gabarycie 2 kondygnacji z możliwością użytkowego wykorzystania przestrzeni poddasza;

2) w szczególnych warunkach lokalizacji Konserwator Zabytków może wyrazić zgodę na wzniesienie budynku o wysokości trzech kondygnacji. Gabaryty poziome budynków nie mogą przekraczać szerokości podziałów parcelacyjnych charakterystycznych dla konkretnych odcinków pierzei ulic i placów;

3) dachy winny posiadać formę dwuspadową, spadki dachów winny być dostosowane do otaczających budynków zabytkowych;

4) do pokrycia dachów należy stosować materiały tradycyjne;

5) nakaz sytuowania zabudowy w obowiązujących liniach zabudowy - pierzejowy charakter zabudowy tworzony poprzez fasady budynków uzupełniających tradycyjną zabudowę obrzeżną;

6) obiekty budowlane przewidziane do realizacji w partiach narożnych ulic i placów, powinny posiadać szczególnie opracowaną formę architektoniczną odzwierciedlającą cechy lokalnej stylistyki;

7) nowa zabudowa powinna być dostosowana do charakteru wnętrza miejskich określonych przez formy i materiały oraz elementy wynikające z lokalnej tradycji kształtowania zabudowy: gabaryty budynków, podziały elewacji wpływające na kształt pierzei, proporcje otworów, formy i pokrycie dachów, sposoby wykończenia elewacji, stosowanie materiałów budowlanych oraz powiązań widokowych;

8) preferowana realizacja form architektury współczesnej odpowiednio dostosowanej do zabytkowego otoczenia;

9) zakaz kształtowania elewacji budynków przy pomocy okładzin z tzw. "sidingu";

10) kolorystyka ścian budynków winna być w barwach jasnych, zharmonizowanych z tonacją barw budynków sąsiednich;

11) zakaz stosowania jaskrawej kolorystyki elewacji i dachów;

12) zakaz stosowania prefabrykowanych ogrodzeń betonowych;

13) w toku remontów i adaptacji części istniejącej zabudowy na obszarze strefy, odbiegającej charakterem form architektonicznych od form historycznego otoczenia winny być dokonane odpowiednie korekty form uwzględniające powyższe zasady;

14) formy oświetlenia ulic i placów oraz formy iluminacji wybranych obiektów zabytkowych winny być zaprojektowane dla całego obszaru strefy w oparciu o wytyczne określone przez Konserwatora Zabytków. Dotyczy to również zasad rozmieszczenia elementów reklamy oraz form "małej architektury";

15) wszelkie działania w obiektach objętych ewidencją wymagają opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

16) weryfikacja obiektów wpisanych aktualnie do ewidencji zabytków, nastąpi we właściwym programie opieki nad zabytkami sporządzonym w trybie przewidzianym w przepisach szczegółowych.

§ 146. Ustala się strefy ochrony archeologicznej, oznaczone na rysunku planu symbolem graficznym, w których obowiązują:

1) przeprowadzenie nadzorów archeologicznych, po wystąpieniu o wydanie pozwolenia na ich prowadzenie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

2) nowoodkryte stanowisko archeologiczne należy oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

3) wszelka działalność musi się odbywać pod nadzorem archeologa, szczególnie prowadzenie inwestycji liniowych;

4) ustalenia pkt 1, 2, 3, mają zastosowanie również dla terenów objętych strefą ochrony archeologicznej czynnej, obejmującej obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz strefy ochrony archeologicznej biernej, obejmującej obszar w granicach miasta lokacyjnego;

5) dla stanowiska archeologicznego nr 21, obejmującego tereny oznaczone na rysunku planu symbolami: BPP1, BPP2, BUH10 - zgodnie z zasięgiem oznaczonym na rysunku planu, stanowiącego o lokalizacji Kościoła Św. Ducha wraz z cmentarzem, ustala się oznaczenie i zachowanie miejsca po dawnym kościele w wybranym miejscu na danym terenie, jako obiektu o znaczeniu kulturowym znaczącym o tożsamości miasta, poprzez umieszczenie tablicy informacyjnej, próbę odtworzenia fragmentu murów, lub lokalizację obiektu małej architektury.

2. UCHWAŁA NR LVI/469/14 RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE z dnia 24 września 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wierciczów na obszarze miasta Pińczowa.

§ 13. 1. Ustanawia się strefę ochrony archeologicznej dla stanowisk archeologicznych wraz z otoczeniem, ujętych w ewidencji zabytków archeologicznych (AZP), oznaczoną na rysunku planu. Dziennik Urzędowy Województwa Świętokrzyskiego.

2. W celu ochrony wartości naukowych i poznawczych stanowisk archeologicznych w granicach strefy ochrony archeologicznej obowiązują następujące zasady i wymagania ochrony:

1) nie dopuszcza się przekształcania bądź użytkowania strefy archeologicznej, które mogłyby powodować degradację ich wartości użytkowej, naukowej i kulturowej,

2) podejmowanie działań inwestycyjnych wymagających prowadzenia robót ziemnych w granicach strefy archeologicznej wymaga postępowania zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony zabytków i opiece nad zabytkami.

§ 14. 1. W granicach obszaru objętego planem nie występują zabytki nieruchome inne niż wymienione, wymagające określenia zasad ich ochrony.

2. W granicach obszaru objętego planem nie występują obiekty dóbr kultury współczesnej wymagające określenia zasad ich ochrony.

§ 15. Ustala się zasady i warunki sytuowania w zakresie nośników reklamowych i informacji wizualnej: dopuszcza się stosowanie nośników reklamowych i informacji wizualnej o wymiarach nieprzekraczających wielkości dla nośników płaszczyznowych – maksymalnie powierzchnia 6 m².

3. UCHWAŁA Nr XL/373/09 RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Brzeście.

§ 31. Ustala się strefę ochrony archeologicznej, oznaczoną na rysunku planu symbolem graficznym, w której obowiązuje:

- 1) przeprowadzenie nadzorów archeologicznych, po wystąpieniu o wydanie pozwolenia na ich prowadzenie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 2) nowoodkryte stanowisko należy oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 3) wszelka działalność musi się odbywać pod nadzorem archeologa.

4. UCHWAŁA Nr XL/374/09 RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Pasturka.

§ 27. Ustala się strefę stanowisk archeologicznych, oznaczoną na rysunku planu symbolem graficznym, w której obowiązuje:

- 1) przeprowadzenie nadzorów archeologicznych, po wystąpieniu o wydanie pozwolenia na ich prowadzenie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 2) nowoodkryte stanowisko należy oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 3) wszelka działalność musi się odbywać pod nadzorem archeologa.

5. UCHWAŁA Nr XL/375/09 RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Skrzypiów z późn. zm.

§ 26. Ustala się strefę ochrony archeologicznej, oznaczoną na rysunku planu symbolem graficznym, w której obowiązuje:

- 1) przeprowadzenie nadzorów archeologicznych, po wystąpieniu o wydanie pozwolenia na ich prowadzenie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

- 2) nowoodkryte stanowisko należy oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
 - 3) wszelka działalność musi się odbywać pod nadzorem archeologa.
6. UCHWAŁA Nr XIX/147/2000 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 2 czerwca 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Terenu Górniczego "Dolina Nidy II" z późn. zm.
- § 11. W zakresie ochrony środowiska kulturowego obowiązują następujące zasady:
- 1) zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego i przenoszenie się na inne miejsca w przypadku zagrożenia eksploatacyjnego,
 - 2) pełna ochrona stanowisk archeologicznych, wyrażająca się obowiązkiem przeprowadzenia na koszt inwestora, wyprzedzających badań archeologicznych w przypadku prac górniczych, budowlanych i innych, związanych z robotami ziemnymi na obszarach, oznaczonych na rysunku planu, stanowisk archeologicznych oraz w ich rejonie.

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii Gminy Pińczów oraz Pińczowa

Pierwsze wzmianki pochodzą z XIV w. W 1424 r. Pińczów występował jako oppidum, czyli przejściowa jednostka między miastem w wsią. Między 1424 r. a 1428 r. Pińczów wraz z okolicznymi wsiami kupił kardynał Zbigniew Oleśnicki. 21 września 1428 r. Władysław Jagiełło, nadał prawa miejskie, na prawie magdeburskim, nadnidziańskiej wiosce „Pyandzyczow” (Piędziczów- pierwotna nazwa Pińczowa), dzięki czemu miasto uzyskało szereg przywilejów. W 1431 r. w mieście wzniesiono kościół- kolegiatę pw. św. Jana., gdzie w 1436 r. umieszczono paulinów, w nowo wybudowanym klasztorze. W dokumencie z 1449 r. wymieniane są młyny i łaźnia miejska. Na wzgórzu nad miastem wzniesiono wspaniałą rezydencję magnacką. Miasto było ośrodkiem rozkwitającego rzemiosła, handlu, rolnictwa, ale także ogrodnictwa. Bogaciło się także dzięki mecenatowi Oleśnickich. W połowie XVI w. spokój zakłóciły spory religijne epoki reformacji. Ostatni z Oleśnickich- Mikołaj, który przeszedł na kalwinizm, wygnał paulinów i stworzył w Pińczowie najważniejszy ośrodek reformacji. W 1562 r. nastąpiło wyodrębnienie arianizmu. W 1586 r., po wykupieniu miasta przed biskupa krakowskiego- Piotra Myszkowskiego, nastąpiła rekatolizacja Pińczowa. Do klasztoru wrócili paulini. Myszkowscy okazali się dobrymi gospodarzami i mecenasami

miasta. Rozrosło się ono i rozbudowało wzdłuż rzeki. Rynek otoczyły murowane podcieniowe kamienice. W 1598 r. miasto zbudowało wodociąg dostarczający wodę zdrojową do miasta z pobliskich wzgórz. Teren podmiejski, od wschodu, nadany Żydom przez Oleśnickich, stał się początkiem dzielnicy żydowskiej, który dzięki wsparciu Myszkowskich, rozwijał się. Potwierdzeniem tego, jest wzmianka z 1748 r. o trzech bożnicach w mieście. W 1592 r. Myszkowscy założyli, na wschodnim skraju miasta, odrębną administracyjnie, nową osadę Mirów, z własnym wójtem. Tworzyła ona z Pińczowem jeden organizm gospodarczy, który w 1630 r. otoczony został wspólnym wałem i palisadą z bramami z 1683 r. Dzięki rozwijającemu się kamieniarstwu, przez sprowadzonych z Włoch muratorów, miasto stawało się bogatym ośrodkiem ordynacji Myszkowskich. Bogaciło się także poprzez różnego rodzaju rzemiosło i handel, który pozostawał w rękach Żydów, którzy wciąż otaczani byli opieką przez Myszkowskich. Działały wodociągi, miasto miało trzy fontanny. Na terenie Mirowa, biskup krakowski Piotr Myszkowski, ufundował w 1587 r. kościół z przeznaczeniem na kolegiatę. Budowę rozpoczęto jednak długo po śmierci biskupa. W 1605 r. Zygmunt Myszkowski sprowadził tu z Rzymu pierwszych reformatów. Zbudowano dla nich prowizoryczną drewnianą kaplicę, a zamieszkali w wynajętym przez dziedzica domu. W 1610 r. pińczowscy reformaci zostali wydalen z Mirowa, by powrócić dopiero w 1683 r. W 1684 r. przebudowano dawną kolegiatę, usunięto dwie wysokie wieże, według zaleceń reformatów. W latach 1686- 1706, obok kościoła na Mirowie, wzniesiono klasztor reformatów. Od 1700 r. w Pińczowie istniało gimnazjum, zwane Kolonią Akademii Krakowskiej, zlokalizowane w północno- wschodnim narożniku miasta. W 1738 r. dzielnica Mirów, została zniszczona przez pożar. W czasie mecenatu, miasto od 1727 r. znalazło się w rękach rodu Wielopolskich, których fortuna wkrótce upadła. Jednak miastu udało się utrzymać znaczenie ekonomiczne, głównie dzięki dobrze rozwiniętemu handlowi. W 1769 r., w czasie konfederacji barskiej, Rosjanie ufortyfikowali Pińczów i odpierali stąd wpływy konfederatów. Wielopolscy przenieśli się do zamku, zbudowanego u stóp góry pałacu. Jednak niedługo po tym zamek został opuszczony. Zanedbany, popadł w ruinę i około 1800 r. został rozebrany. Na początku XIX w. nastąpiła kolejna zmiana właściciela miasta. W wyniku ordynacji, Pińczów stał się własnością zdolnego prawnika, światłego polityka- Jana Olrycha Szanieckiego. Zniósł on obowiązujące jeszcze powinności feudalne, przywrócił świetność szkoły średniej, którą hojnie wyposażył. Podjął nawet starania, aby przenieść stolicę województwa z Kielc do Pińczowa. W 1827 r. ukazało się zarządzenie zlecające likwidację podcieni w miastach Królestwa Polskiego. Zniesiono wówczas część podcieni przy rynku i dawnej ul. Krakowskiej. W 1829 r. zlikwidowano ratusz stojący od 1572 r. w północno- zachodnim narożniku rynku, który był w bardzo złym stanie technicznym. Podjęto próbę regulacji urbanistycznej miasta. Po powstaniu listopadowym, skonfiskowano majątek Szanieckiego, który wyemigrował. Pińczów dotknęła stagnacja gospodarcza, którą przerwało dopiero wyzwolenie w 1918 r. W latach międzywojennych, miasto stopniowo rozwijało się. Otrzymało wówczas między innymi połączenie z kolejką wąskotorową z niedalekim Jędrzejowem. We wrześniu 1939 r. hitlerowcy spalili Pińczów. Rabunkowa gospodarka

i eksterminacja Żydów, wyniszczyły miasto. Na krótko, w 1944 r., miasto odzyskało wolność, dzięki słynnej, dwutygodniowej Republice Pińczowskiej. Po ostatecznym opuszczeniu miasta przez Niemców, w 1945 r. miasto pozostawało w gruzach. W 1958 r. rozpoczęto jego niekontrolowaną, chaotyczną odbudowę.¹

Ryc. 5. Pińczów i okolice w 1804 r.

Źródło: maps.mapywig.org

Warto również wspomnieć krótką historię Żydów, którzy niegdyś zamieszkiwali Pińczów. Pierwsi Żydzi zamieszkiwali Pińczów już w I połowie XVI wieku, od 1576 płacili podatki. Tutejszy Kahał powstał pod koniec XVI wieku. W 1594 Żydzi otrzymali przywileje od właściciela miasta, Zygmunta Myszkowskiego, w tym zezwolenie na budowę bożnicy. Powstały tu szkoły żydowskie, drukarnie i biblioteki. W XVIII wieku Pińczów stał się jednym z ważniejszych ośrodków żydowskich w Małopolsce. W 1765 roku zamieszkiwało tu 2862 Żydów, w 1856 - 2877 (co stanowiło 70% ludności). Kapitał żydowski przyczynił się do rozwoju gospodarczego miasta w XIX wieku. Powstała fabryka sukna Rosenberga, fabryka wyrobów bawełnianych i farbiarnia Berensteina. W radzie miejskiej w latach 1927-1930 zasiadało 15 Polaków i 15 Żydów, a przewodniczył jej miejscowy proboszcz (żeby uniknąć pata). W 1939 roku w Pińczowie mieszkało 3500 Żydów. W październiku 1942 Niemcy deportowali 3000 Żydów do obozu zagłady w Treblince.²

Miasto Pińczów od 1795 roku znajdowało się pod zaborem austriackim, od 1809 roku weszło w skład Księstwa Warszawskiego, a od 1815 r. do Królestwa Polskiego. W 1867 roku

¹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z GPOnZ Gminy Pińczów na lata 2014- 2017

² Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z Strategii Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku

Pińczów uzyskał rangę miasta powiatowego guberni kieleckiej (zabór rosyjski). Po II wojnie światowej gmina należała do województwa kieleckiego. Od 1 czerwca 1975 r. Gmina Pińczów należała do zmniejszonego obszarowo województwa kieleckiego, a Kompetencje Urzędu Rejonowe przydzielono pobliskiemu Buskowi-Zdroju. Od stycznia 1999 r. Gmina Pińczów należy do powiatu pińczowskiego w województwie świętokrzyskim.

Tabela 3. Liczba mieszkańców Pińczowa w XVIII, XIX, XX i XXI w.

Rok	Liczba mieszkańców miasta
1787	3 105
1827 ³	4 176
1862 ⁴	6 193
1882	6 363
1916	11 755
1921	7 749
1939	8 650
1946	3 701
1989	11 650
2000 ⁵	12 250
2010 ⁶	11 656

Źródło: www.pinczow.com.pl

³ Źródło: Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich

⁴ Źródło: Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich

⁵ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

⁶ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Ryc. 6. Pińczów w 1934 r.

Źródło: maps.mapywig.org

W dalszej części opracowania wymieniono oraz krótko scharakteryzowano ważniejsze miejscowości w gminie, które odznaczają się zachowanym i widocznym dziedzictwem kulturowym. Zamieszczony poniżej opis miejscowości opracowano na podstawie Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, który wydawany był w latach 1880-1902. Dołączono również ryciny przedstawiające układy przestrzenne danych jednostek z 1934 r.

BOGUCICE

Wieś nad rzeką Nidą, znajdująca się w 2 poł. XIX w. w powiecie pińczowskim, Gminie Zagość oraz należąca do parafii Bogucice, która liczyła wtedy 903 osoby. W tym czasie leżała przy drodze bitej z Pińczowa do Buska. Kościół parafialny rozpoczął budować w końcu XII w. Kazimierz Sprawiedliwy, dalej prowadzono roboty w XV w. Świątynię poświęcono dopiero w 1633 r. W charakteryzowanym czasie znajdowała się tu szkoła początkowa. W 1827 r. stały tu 102 domy, a miejscowość liczyła 576 mieszkańców. W 1859 r. było 125 domów, a liczba osób zwiększyła się do 640. Majątek liczył 3124 morg, a włościanie trudnili się wydobywaniem gipsu, który był wypalany i rozwożony na sprzedaż.

Ryc. 7. Bogucice w 1934 r.
Źródło: maps.mapywig.org

BRZEŚCIE

Wieś znajdująca się w 2 poł. XIX w. w powiecie pińczowskim, należąca do gminy i parafii w Pińczowie. W tym czasie leżała o 3 wsie od Pińczowa, przy drodze bitej z Kielc do Pińczowa. Posiadała starannie prowadzoną pasiekę, a lesiste wzgórza z piękną roślinnością stanowiły ulubione miejsce wycieczek dla mieszkańców Pińczowa. W 1827 r. stało tu 27 domów, a miejscowość liczyła 267 mieszkańców.

Ryc. 8. Brzeście w 1934 r.
Źródło: maps.mapywig.org

CHRABKÓW

Wieś i folwark znajdujące się w 2 poł. XIX w. w powiecie pińczowskim, Gminie Pińczów oraz należące do parafii Sędziejowice. Folwark z wsią leżał o 40 wsi do Kielc, 8 do Pińczowa, 64 od Kłomnic, a także o 21 wsi od rzeki spławnej w Nowem mieście Korczynie. Dobra zostały nabyte w 1862 r. za 14600 rs. Ich ogólna powierzchnia wynosiła na tamte czasy 576 m., w tym 385 grunty orne i ogrody, 44 łąki, 26 pastwiska, 83 lasy, 8 wody, 30 nieużytki i place. We wsi znajdowało się 12 szt. budowli murowanych, a także stawy z dochodem z rybołówstwa. Odnotowano pokłady kamienia wapiennego, torfu i gipsu. W 1827 r. stało tu 17 domów, a miejscowość liczyła 97 mieszkańców.

Ryc. 9 Chrabków w 1934 r.

Źródło: maps.mapywig.org

KRZYŻANOWICE (OB. KRZYŻANOWICE DOLNE, KRZYŻANOWICE ŚREDNIE)

Wieś nad rzeką Nidą, znajdująca się w 2 poł. XIX w. w powiecie pińczowskim. W 1247 r. Bolesław – książę krakowski, wraz z matką Grzymisławą pozwolili Szymonowi prepozytowi osadzić wieś targową na prawie nowotarskiem. Widocznie więc kościół i klasztor powstały tu jeszcze przed 1247 r. Aktem z 1253 r. Innocenty IV przejął pod opiekę kościół i osadzonych w nim braci. Obok męskiego, istniał tu żeński zakon premonstratensem. Wg Długosza książę Bolesław wzniósł kościół z kamienia wapiennego i nadał klasztorowi wsi: Kleczanów, Sarbię, Kowale, Leżnicę. Konary, Kobylinki, Solnik, Wolę Grochowską, Sieborowice, Kostrz, Biernatowice, Junowidz i Uminowice. Kazimierz Wielki nadał klasztorowi przywilej lokacyjny miasta na prawie średzkim. Osiadali tkacze, którzy zajmowali się wyrobem sukien i ich sprzedażą. Chociaż Krzyżanowice miały nadane prawo miejskie, to nigdy jednak najprawdopodobniej nie były miastem. Długosz nazywał Krzyżanowice wsią

o powierzchni 29 łanów, dających rocznie po 30 gr czynszu klasztorowi i 5 łanów dających po fertonie, prócz tego sery, kapłony, jaja, osep i bocznice. Był tu młyn i karczma z rolą dającą 3 fertony. /z późniejszym czasem klasztor w Krzyżanowicach przeniesiono wraz z klasztorem w Imbramowicach do Buska. Po przeniesieniu klasztoru, w Krzyżanowicach został dla zarządu kościołem i parafią prepozyt, a na utrzymanie kościoła i prepozyta przeznaczono wsie: Krzyżanowice, Leźnicę i Konary. W 1579 r. było tu 3 piekarzy, 3 rybaków oraz 9 chałup. W 1683 r. wieś liczyła 39 domów.

Ryc. 10. Krzyżanowice w 1934 r.

Źródło: maps.mapywig.org

SKOWRONNO

Wieś znajdująca się na wyniosłym brzegu doliny rzeki Nidy, znajdująca się w 2 poł. XIX w. w powiecie pińczowskim, gminie i parafii Pińczów. Dziesięcinę ze Skowronna nadał arcybiskup gnieźnieński Jan klasztorowi w Jędrzejowie. W połowie XV w. karczma z rolą płaciła klasztorowi 1 grzywnę, 2 zagrodn., odrabiano 1 dzień pieszy w tygodniu. Młyn płacił 1 grzywnę. Wszystkie role płaciły dziesięcinę klasztorowi jędrzejowskiemu, wartości 8 grzywien. W 1827 r. stały tu 33 domy, a miejscowość liczyła 289 mieszkańców.

Ryc. 11. Skowronno w 1934 r.

Źródło: maps.mapywig.org

5.2.2 Krajobraz kulturowy

Na krajobraz kulturowy wpływa wiele elementów, które wyróżniają daną jednostkę terytorialną na tle innych. Za krajobraz kulturowy uważa się krajobraz przekształcony przez człowieka w wyniku rozwoju cywilizacyjnego. Stanowi on ewolucyjne następstwo krajobrazów pierwotnych (przyrodniczych - różniących się strefowo i piętrowo) jakie istniały na Ziemi do czasów neolitu. W literaturze geograficznej, i z pogranicza nauk geograficznych, a także w architekturze krajobrazu istnieją dziesiątki definicji krajobrazu. Jedna z nich brzmi następująco: Krajobraz kulturowy to ogół obiektów i cech fizycznych, obserwowalne wzrokowo wyrażenie kultury ludzkiej na powierzchni Ziemi, łączący elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego. Krajobraz kulturowy jest wynikiem przekształcania krajobrazu naturalnego przez grupę lub kilka grup kulturowych i nakładania zróżnicowanych elementów kulturowych różnego wieku na tę samą rzeźbę terenu. Przestrzeń przyrodnicza, która znajduje się w sferze oddziaływań człowieka przyjmuje formę kulturową, wyrażoną w postaci krajobrazu kulturowego. Krajobraz ten można rozumieć jako antropogenicznie ukształtowany fragment przestrzeni geograficznej, powstały w wyniku zespolenia oddziaływań środowiskowych i kulturowych, tworzących specyficzną strukturę, objawiającą się regionalną

odrębnością, postrzeganą jako swoistą fizjonomię (Myga-Piątek, 2001, Nita, Myga-Piątek, 2006).⁷

Niezwykle ważna jest ochrona najcenniejszych obiektów, obszarów, zespołów, która pozwoli następnym pokoleniom poznać je i obcować z nimi. Należy zatem przy kształtowaniu krajobrazu kulturowego kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, unikać deformacji i zatarć obiektów zabytkowych przy jednoczesnym rozwoju przestrzenno – funkcjonalnym oraz gospodarczym miejsca. Należy również chronić i przywracać dziedzictwo niematerialne, które kształtowało się na przestrzeni wieków w danym regionie.

Do zagrożeń dóbr kultury należy zaliczyć:

- kradzieże i włamania;
- pożary;
- powodzie, ulewy i podtopienia;
- wichury i huragany;
- katastrofy budowlane, awarie;
- demonstracje i rozruchy uliczne, rabunki i akty wandalizmu;
- ataki terrorystyczne;
- konflikty zbrojne.

Zagrożenia środowiska kulturowego – spowodowane są głównie upływem czasu. Wyższe koszty modernizacji i ostre reżimy ochronne są niewątpliwie powodem małego zainteresowania substancją zabytkową ze strony inwestorów komercyjnych. Znaczne zagrożenie stanowi emisja gazów i substancji toksycznych do atmosfery. Dotyczy to zarówno budynków jak i przyrodniczych elementów środowiska kulturowego. Zagrożenia kulturowego dziedzictwa archeologicznego spowodowane mogą być niekontrolowanymi procesami eksploatacyjnymi i inwestycyjnymi.⁸

Działalność człowieka na przestrzeni wieków pozostawiła na terenie Gminy Pińczów wiele śladów (tzw. spuścizna historyczno – kulturowa). Obecnie można dostrzec historyczne kształty (układy) jednostek przestrzennych, w których mieszkali dawni mieszkańcy z terenu analizowanej gminy. Wsie Gminy Pińczów reprezentują różne typy układów przestrzennych. Wsie częściowo zatraciły swoje pierwotne układy wskutek ekspansji budownictwa mieszkalnego w atrakcyjnych lokalizacjach – głównie przy ciągach komunikacyjnych. Przekształcenia układów zabudowy wiejskiej nastąpiły w wielu miejscowościach. Wiele zespołów dworsko-parkowych uległo zatarciu, czego skutkiem jest pozostawienie jedynie

⁷ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z witryny internetowej <http://www.krajobraz.kulturowy.us.edu.pl>

⁸ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pińczów

pozostałości parków dworskich na obszarach wiejskich. Jednakże można dostrzec kilka wsi, w których pierwotne układy przestrzenne są nadal widoczne. Obszar Gminy Pińczów charakteryzuje się stosunkowo dużym udziałem wsi o układzie przestrzennym tzw. ulicówki (*street village*), które charakteryzują się układem jednodrożnym o zwartej zabudowie po obu stronach drogi (np. wieś Włochy). Odnotować należy także rzędówki – wsie, które cechuje luźna zabudowa wzdłuż drogi tylko po jednej stronie (np. Krzyżanowice), czy też wielodrożnice - wsie kupowe/zwarte (*compact village*), które charakteryzują się bezładną i chaotyczną zabudową z nieregularnym przebiegiem dróg (np. Młodzawy Duże).

Ryc. 12. Wieś Włochy – przykład ulicówki

Źródło: www.wikimapia.org

Na obszarze Gminy Pińczów występują 2 główne typy osadnictwa wiejskiego, według podziału Kielczewskiej-Zaleskiej, 1965:

- sieć osadnictwa skupionego, sieć wsi średniej wielkości (20-100 domów mieszk.), o śródpolnym położeniu zabudowań i węzłowym układzie dróg;
- sieć osadnictwa skupionego z domieszką osiedli rozproszonych, sieć wsi średniej wielkości skupionych, o układzie węzłowym dróg, starszego pochodzenia, z domieszką osiedli rozproszonych i rzędówek nowszego pochodzenia (XIX i XX w.).

Na terenie Gminy Pińczów nie występują układy ruralistyczne wpisane do rejestru zabytków. Wpisany natomiast został urbanistyczny układ Pińczowa. Warto go scharakteryzować w kilku zdaniach. Obecnie można dostrzec historyczny kształt (układ) jednostki przestrzennej, w której mieszkali dawni mieszkańcy Pińczowa.

Układ urbanistyczny miasta Pińczów jest wpisany do rejestru zabytków - rejestr nr A.652 z dnia 22.01.1947 r. Układ ten ma plan wydłużony, soczewkowaty, rozciągający się od

północnego- zachodu na południowy- wschód, poszerzony od południowego- wschodu o nowe osiedla-Grodzisko i Podgórze. W planie, mimo wielu zniszczeń wojennych i zakłóceń przestrzeni, jakie spowodowała wielkogabarytowa zabudowa, czytelne są kolejne fazy rozwoju miasta- od lokacyjnej- XV- wiecznej, przez renesansową (Mirów), aż do XIX- XX- wiecznej. Najstarsza część miasta to duży, kwadratowy rynek z kwartałami przyrynkowej zabudowy. W narożnikach wybiegają z rynku po dwie ulice. W północno- wschodnim narożniku, reguła ta została naruszona. Znajduje się tam zespół kościoła i klasztoru paulińskiego i wybiega stamtąd ul. Piłsudskiego (d. ul. Kielecka)- jedna tylko pierwotnie ulica, zmierzająca ku północy. Duży rynek, przeznaczony był na plac targowy. Otoczony był domami szczytowymi z podcieniami. Średniowieczna zabudowa, była prawdopodobnie w większości drewniana. Zabudowa zmieniła się w XVI w. Pierzeje rynku i sąsiednie ulice, odbudowane były zabudową zwartą- kamieniczkami mieszczchańskimi, od drugiej poł. XVI w. murowanymi- podcieniowymi, szczytowymi nadal aż do XVIII w. Obecna ul. Legionistów (d. ul. Krakowska) i ul. Piłsudskiego, które stanowiły fragment głównej drogi- północ- południe na terenie miasta, poszerzały się na wylotach z niego przyjmując kształt trójkątnych placyków. W okresie renesansu, placyki te, obudowano również zwartą zabudową. Oba poszerzenia głównych ulic, przy wylocie z miasta, służyły jako place postojowe przy wjeździe lub wyjeździe podczas jarmarków. Szczególne znaczenie miał tu plac postojowy przy ul. Legionistów- zamknięty od południa pierzeją, miejsce postojowe przed wjazdem na most. Ten placyk, o miejskim charakterze, miał w XVIII w. we wnętrzu kapliczkę św. Jana Nepomucena, która stoi do dziś. Wprowadzona została jako barokowy element kompozycji urbanistycznej. Na północ, od starego miasta, znajdował się obszar luźnej zabudowy, a następnie teren dawnego ogrodu zamkowego z XVIII- wieczną rezydencją Wielopolskich. Nad mini wznosiła się skarpa wzgórza, na której mieścił się zamek Oleśnickich. Po wschodniej stronie powstał Mirów, z odrębnym placem rynkowym. Mirów nosi cechy miasta renesansowego, którego autorstwo przypisuje się Włochom: Santi Gucciemu, Andreo Boccjemu. Obecnie, kompozycja Mirowa nie jest w pełni czytelna. Do dziś, ob. na ul. Batalionów Chłopskich 32, mieści się renesansowy budynek z XVI w- Dom Wójta, zwany także Drukarnią Ariańską. Na terenie Mirowa, Myszkowscy ufundowali kolegiatę w 1587 r., którą wzniesiono znacznie później. W jednej z części rynku mirowskiego, stała jedna z trzech fontann. Między Mirowem a starym miastem, na wschodnim skraju Pińczowa, rozciągała się dzielnica żydowska, która tworzyła się od XVI w. Dziś jedynym jej śladem jest stara synagoga z XVI/ XVII w., mieszcząca się przy ul. Klasztornej. Obok znajdowała się łaźnia rytualna. W wizytacji parafii katolickiej z 1748 r. odnotowano istnienie między innymi kilku chederów. W 1748 r. w mieście znajdowały się 3 synagogi. W zachodniej części Pińczowa, znajdowała się dzielnica gospodarcza. Zlokalizowany był tam targ koński, folwark, browar. Dzielnica ta nazywała się Nowym Światem i włączona została w obręb miasta. Dziś istnieje pod nazwą Placu Konstytucji 3 Maja, pełniąc funkcję reprezentacyjną w mieście. W XIX w. nastąpiły przemiany urbanistyczne, które regulowały miasto. W 1825 r. wykonano projekt regulacyjny sieci ulic. Było to typowe, geometryczne prostowanie linii regulującej ulice,

przebiecia dalszych odcinków istniejących ulic, regulacje pieszych uliczek na terenie Mirowa. Najważniejszym wydarzeniem było przebiecie ul. Buskiej (ob. ul. Batalionów Chłopskich) do starego rynku- po południowej stronie kościoła parafialnego. W XIX w. zlikwidowano podcienie rynkowe. Pod koniec XIX w. zabudowa wypełniła wolne tereny Nowego Świata, ob. ul. 1 Maja i ul. 3 Maja oraz ich przecznice. Były to skromne parterowe domki lub dwukondygnacyjne kamieniczki. Od północy, miasto obejmowało ogrody i zieleń cmentarza, od wschodu rozwijało się przedmieście Mirowa, a od południa rozciągały się nadnidziańskie łąki i płynęła Nida. Przeprowadzenie kolei wąskotorowej z Jędrzejowa do Wiślicy, na pocz. XX w., wpłynęło na dalszy rozwój miasta od zachodu. Zbudowano dworzec kolejki (ob. przy ul. 3 Maja 21), a na północny- wschód od niego wybudowano niewielkie osiedle dla pracowników. Zniszczenia z czasów II wojny światowej i powojenna odbudowa, spowodowały duże przekształcenia nie tylko przestrzeni, ale także planu miasta. Zniknęła duża część ulic w południowo- wschodniej części miasta, którą zastąpiono wielkimi blokami. Odbudowano także, dość dowolnie, pierzeje rynkowe. Nowe dzielnice powstały we wschodniej i zachodniej części miasta. Dzięki wyjątkowo, otwartemu przedpolu, jakie stanowi dolina Nidy, miasto posiada wspaniałą ekspozycję od południa, tym bardziej, że zabudowa, wznosi się na stoku, założona na tarasach gór. Miasto posiada dominantę, jaką jest bryła kościoła popaulińskiego z dzwonnica (ob. przy Pl. Wolności 26). Wyjątkowy charakter zyskuje także dzięki, górującej nad miastem renesansowej kaplicy św. Anny z XVI w., która usytuowana jest na wzgórzu.⁹

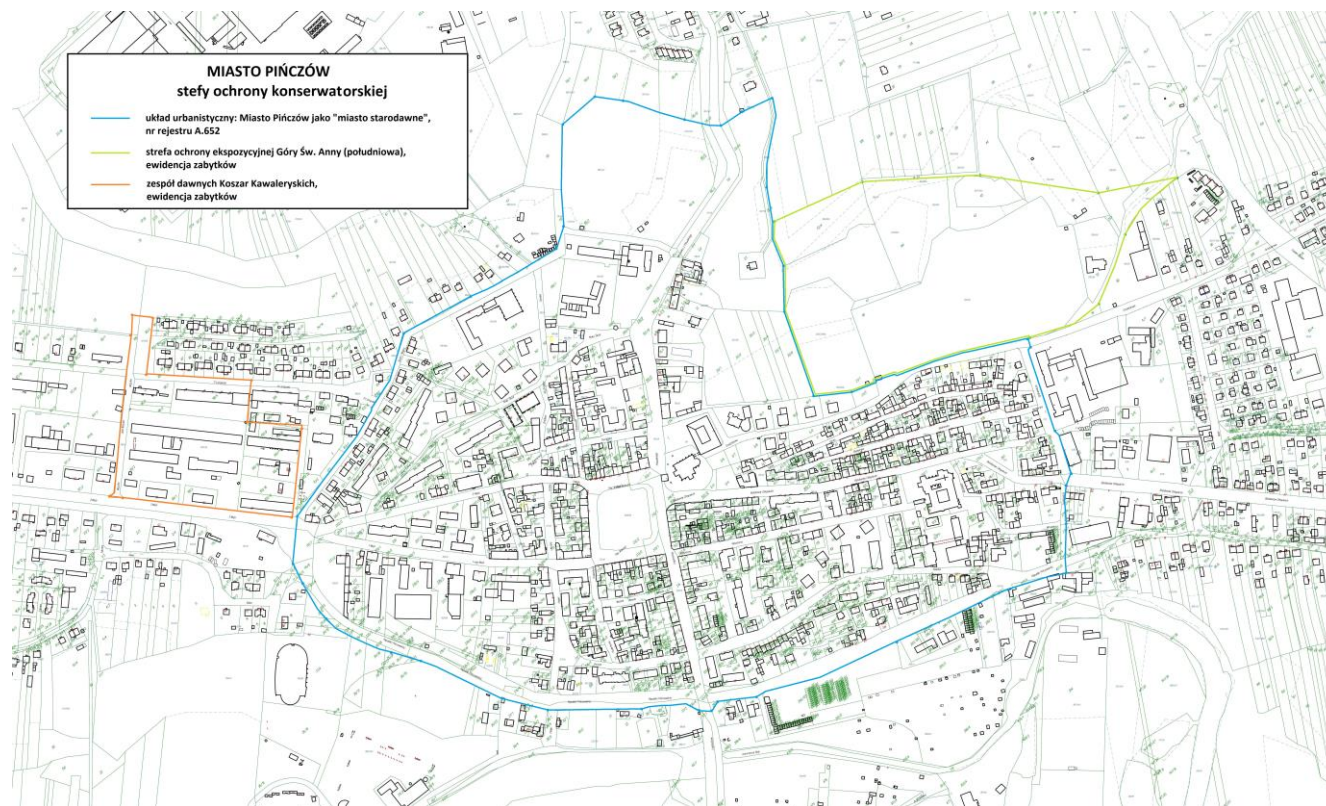
Granice historycznego układu przestrzennego zaznaczono na poniższych rycinach.

⁹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment opisu z GPOnZ Gminy Pińczów na lata 2014- 2017

Ryc. 13. Historyczny układ urbanistyczny Pińczowa

Zródło: www.nid.pl

Ryc. 14. Układ urbanistyczny: Miasto Pińczów jako „miasto starodawne”
Źródło: karta GEZ

Na terenie Pińczowa występuje zabytkowy układ urbanistyczny. Wyznaczono tym samym strefę ochrony konserwatorskiej, w obrębie której znalazły się wszystkie najistotniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego miasta. Na tym obszarze występują wartościowe obiekty architektury sakralnej, rezydencjonalnej, jak i świeckiej ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Część z nich została objęta najwyższą formą ochrony, poprzez wpisanie do rejestru zabytków. Strefa ochrony konserwatorskiej swoim zasięgiem obejmuje następujące ulice:

- Żwirki i Wigury (południowa część);
- Marszałka Józefa Piłsudskiego (częściowo);
- Plac Konstytucji Tadeusza Kościuszki;
- Adolfa Dygasińskiego;
- Republiki Pińczowskiej (północna część);
- Podemłyńnie;
- Pałęki (częściowo);
- Plac Wolności;
- Spółdzielcza (zachodnia część);
- Grodziskowa (częściowo);
- Mirowska;
- Krzysztofa Buckiego;
- Słabska;
- Armii Krajowej;
- Złota;
- Klasztorna;
- Batalionów Chłopskich;
- Bednarska;
- Górna;
- Wesoła;
- Zacisze;
- Legionistów (częściowo);
- 1 Maja;
- 3 Maja;
- Krótka;
- Nowy Świat;
- Wdowia;
- Źródłana;
- Szkolna.

5.2.3. Zabytki ruchome

Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach prowadzi rejestr zabytków ruchomych na terenie województwa Świętokrzyskiego. Na terenie Gminy Pińczów występuje bogaty zasób zabytków ruchomych. Poniżej przedstawiono wykaz wszystkich zabytków ruchomych z terenu analizowanej gminy, który otrzymano od ŚWKZ. Kolorem zielonym zaznaczono obiekty, które w latach 2014-2017 wpisane zostały do rejestru.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków ruchomych woj. świętokrzyskiego z terenu Gminy Pińczów:

- zespół zabytków ruchomych stanowiący wystrój i wyposażenie założenia klasztornego OO. Franciszkanów w Pińczowie (kościół i klasztor), nr rejestru 24 B, data wpisu: 16.10.2000 r., w tym dwie figury na dziedzińcu klasztornym, tamże: krucyfik na kolumnie, barokowy z pocz. XVIII w. oraz Św. Jana Nepomucena z ok. poł. XVIII w. (106 pozycji);
- wystrój i wyposażenie zespołu kościoła parafialnego p.w. św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie, nr rejestru: 262 B, data wpisu: 21. 06. 1994 r. (101 pozycji);
- zespół zabytków ruchomych stanowiących pozostałości wystroju i wyposażenia synagogi w Pińczowie, nr rejestru 25 B, data wpisu: 13.11.2000 r. (8 pozycji: Aron ha kodesz, portale, obramienie skarbonki, sztukaterie, malowidła);
- wystrój rzeźbiarski fasady pałacu Wielopolskich w Pińczowie (płaskorzeźby) nr rejestru 263 B, data wpisu: 15.14.1991 r.;
- 38 nagrobków znajdujących się na cmentarzu parafialnym w Pińczowie, pochodzących z 2 poł. XIX i pocz. XX w., nr rejestru: 94 B, data wpisu: 22.01.2008 r., oraz 97 B, data wpisu: 8.04. 2008 r.;
- figura św. Jana Nepomucena, późnobarokowa z 2 poł. XVIII w., przy ul. Łąkowej w Pińczowie, nr rejestru: 405B, data wpisu: 14.04.2017 r.;
- zespół zabytków ruchomych stanowiących wystrój i wyposażenie zespołu kościoła parafialnego w Bogucicach, nr rejestru zabytków: 264 B, wpis dn. 28.06.1971 r. oraz 15.06.2009 r. (27 pozycji);
- zespół zabytków ruchomych stanowiących wystrój i wyposażenie zespołu kościoła parafialnego w Krzyżanowicach, nr rejestru zabytków: 265 B, wpis dn. 05.07.1971 r. (45 pozycji);
- zespół zabytków ruchomych stanowiących wystrój i wyposażenie zespołu kościoła parafialnego w Zagości, nr rejestru zabytków: 268 B, wpis dn. 05.07.1971 r., 19.07.1996 r. i z dn. 7.12.2015 r. (44 pozycje);
- zespół zabytków ruchomych stanowiących wystrój i wyposażenie zespołu kościoła parafialnego w Młodzawach, nr rejestru zabytków: 266 B, wpis dn. 18.09.1972 r., 24.02.2012 r. i z dn. 20.01.2016 r., 162 pozycje, w tym dwie figury Matki Bożej na cmentarzu przykościelnym oraz kapliczka z płaskorzeźbami Męki Pańskiej i wystrój

- fasady a także dwa dzwony w dzwonnicy) oraz starodruki będące w posiadaniu tejże parafii nr rejestru zabytków 267B, wpis z dn. 18.09.1971 r.;
- figura przydrożna św. Jana Kantego z 1735 r., w miejscowości Młodzawy Małe, data wpisu 14.12.2011 r., nr rejestru zabytków: 287B;
 - figura przydrożna św. Jana Nepomucena z 1735 r., w miejscowości Młodzawy Małe, data wpisu 14.12.2011 r., nr rejestru zabytków: 285 B;
 - krucyfiks przydrożny z 1705 r., w miejscowości Młodzawy Małe, data wpisu: 14.12.2011 r., nr rejestru zabytków: 286 B;
 - Pomnik Panegiryczny z 1609 r. w miejscowości Włochy, data wpisu: 23.09.1991 r., nr rejestru zabytków: 292B;
 - kapliczka przydrożna z 1827 r., o charakterze barokowo-klasycystycznym, latarniowa z płaskorzeźbami Matki Bożej Częstochowskiej, św. Barbary, św. Marii Magdaleny i św. Wojciecha, położona w Młodzawach Dużych, gm. Pińczów, na działce nr ewid. 644 (jedn. ewid. 260804_5, obręb 0020 Młodzawy Duże), stanowiącej własność Powiatu Pińczowskiego, wpis z dn. 14.02.2018 r., nr rejestru 412B.

Zabytki ruchome w ewidencji

- Brzeście, Krucyfiks przydrożny 4 dw. XIX w., w pobliżu domu 134;
- Krzyżanowice, Figura przydrożna Chrystusa Frasobliwego z 1918 r. ;
- Krzyżanowice, Figura przydrożna św. Józefa z przełomu XVIII/XIX w., między szkołą a kościołem;
- Krzyżanowice, Figura przydrożna św. Jana Nepomucena, późnobarokowa z 1768 r. (przy drodze do kościoła);
- Młodzawy, Figura przydrożna św. Anny z Marią Niepokalanie Poczętą, z 1858 r. (przy drodze do Mozgawy);
- Młodzawy, Krucyfiks przydrożny, z 1871 r. (przy drodze do Pińczowa);
- Młodzawy, Krucyfiks przydrożny, z 1849 r. (przy drodze do Chobrza);
- Młodzawy, Kapliczka przydrożna latarniowa z 1827 r. (przy drodze do Pińczowa);
- Mozgawa, Krucyfiks przydrożny z 1846 r.;
- Mozgawa, Krucyfiks przydrożny z 1874 r.;
- Nowa Wieś, Krucyfiks przydrożny, z 2 poł. XVIII w.?, (przy drodze Nowa Wieś - Włochy);
- Pasturka, krucyfiks przydrożny z 1872 r. (przy drodze do Buska);
- Skowronno Górne, Krzyż przydrożny z 1831 r. (przy drodze do Skowronna Dolnego);
- Skowronno Górne, Krzyż przydrożny z 1909 r. (obok domu nr 2);
- Skowronno Górne, Figura przydrożna Marii Panny Niepokalanie Poczętej, z 1919 r. (obok domu nr 32);
- Skowronno Dolne, Figura przydrożna św. Agaty z pocz. XIX w.;
- Skowronno Dolne, Figura przydrożna św. Floriana z pocz. XIX w. (przy drodze Skowronno Dolne – Skowronno Górne);

- Skowronno Dolne, Figura przydrożna św. Jana Nepomucena z 2 poł. XVIII w. (niedaleko dworu);
- Skowronno, Figura przydrożna Chrystusa Frasobliwego z 1918 r., fundacji Kazimierza Raduraka;
- Włochy, Krucyfik przydrożny z 1931r. – nieopodal domu nr 8;
- Włochy, Krucyfik przydrożny z 1906 r. – nieopodal domu nr 16;
- Zagość, Figura przydrożna z przedstawieniem Anioła Stróża, z 1827 r. (w pobliżu cmentarza kościelnego);
- Zagość, Figura przydrożna z rzeźbą NMP Niepokalanie Poczętej z 1735 r.

5.2.4. Zabytki w zbiorach muzealnych

Na terenie Gminy Pińczów znajduje się Muzeum Regionalne w Pińczowie gromadzące obiekty związane z dziejami miasta i etnografią regionu.

Muzeum Regionalne w Pińczowie powstało w 1963 r. Początkowo otrzymało jedno pomieszczenie w popaulińskim, barokowym klasztorze. Początki wznoszenia obiektu sięgają lat 1431-1449, a zachowaną do chwili obecnej formę jednolitej czterobocznej bryły z wirydarzem po środku, otrzymał zapewne podczas przebudowy w latach 1630-1642. Po uzyskaniu kolejnych pomieszczeń, od 1970 r. rozpoczęto działalność wystawienniczą. Obecnie muzeum zajmuje część zachodniego, północnego oraz wschodnie skrzydła parteru. Zbiory muzeum pochodzą z Ponidzia i dokumentują tradycje, historię i kulturę regionu od czasów najdawniejszych po współczesne. Najważniejsze działy:

- dział archeologiczny - detale architektoniczne, ceramika grobowa i użytkowa, przedmioty z krzemienia, brązu i żelaza, monety i inne. Pozyskane z darowizn, zakupów, wykopalisk;
- dział artystyczno – historyczny, judaika;
- starodruki (rękopisy, dokumenty, książki, mapy, przedmioty użytkowe, numizmaty, pieczęcie, militaria i inne). Pozyskane w drodze darowizn i zakupów;
- dział etnograficzny;
- przedmioty użytkowe z drewna, metalu, wikliny a także tkaniny i oleodruki. Pozyskane w drodze darowizn i zakupów.

Ryc. 15. Logo Muzeum Regionalnego w Pińczowie

źródło: www.muzeumpinczow.pl

W muzeum znajdują się następujące wystawy czasowe oraz wystawy stałe, do których należy zaliczyć:

- I i II Wojna Światowa – do ważniejszych obiektów z tego czasu należy zaliczyć sztandar 1 Drużyny harcerskiej w Pińczowie z 1919 r., który został odrestaurowany w 2014 r.;
- Pińczów – historia miasta. Wystawa dokumentuje okres istnienia Pińczowa od XV w. po II Republikę Pińczowską. Na uwagę zasługuje makieta, nie istniejącego już Zamku Pińczowskiego oraz detale architektoniczne z niego pochodzące;
- Adolf Dygasiński – życie i twórczość. Adolfa Dygasiński (1839-1902) związany był z Pińczowem i Ponidziem. Wystawa ukazuje wiele pamiątek związanych z życiem i twórczością pisarza (rękopisy, listy, fotografie);
- sławne i znane postacie w dziejach Pińczowa. Wystawa przedstawiająca znane postacie z różnych stuleci (od XV wieku poczynając), w których życiu zagościł Pińczów. Są to osoby najrozmaitszych profesji i zasług: wysocy urzędnicy państwowi i dostojnicy kościelni, politycy i intelektualiści, artyści i literaci, wojskowi i konspiratorzy. Galeria fotogramów obejmuje tylko wybrane postacie, z niemałego grona tych, które zasługują na wyróżnienie;
- pradzieje Ponidzia. Wystawa obejmuje okres od epoki paleolitu do wczesnego średniowiecza. Przedstawia zasadnicze dziedziny działalności ludzkiej: produkcję

narzędzi, budowanie obiektów mieszkalnych i twórczość artystyczną. Wśród najstarszych eksponatów znajdują się drapacze, rylce, ostrza liściowate, kości mamuta oraz zestaw siekierek krzemiennych. Można także zobaczyć wyroby z brązu: siekierki, naramienniki oraz zabytki charakterystyczne dla wczesnej epoki żelaza: klosze, ozdoby, broń. Na uwagę zasługuje także grób szkieletowy z wczesnego średniowiecza z bogatym wyposażeniem i archeologiczna mapa regionu.¹⁰

Muzeum Regionalne przy ul. Piłsudskiego 2a czynne jest od wtorku do niedzieli zarówno w sezonie letnim, jak i zimowym. Muzeum oferuje także zwiedzanie synagogi, a ceny biletów wynoszą 4 zł – ulgowy i 8 zł – normalny.

Fot. 1. Wystawa stała – I i II Wojna Światowa

Źródło: www.muzeumpinczow.pl

¹⁰ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z witryny internetowej www.muzeumpinczow.pl

Fot. 2. Wystawa stała – pradzieje Ponidzia

Źródło: www.muzeumpinczow.pl

5.2.5. Dziedzictwo niematerialne

Transformacja ustrojowa na przełomie lat 80. i 90. XX w. spowodowała wśród mieszkańców Polski chęć przemian i poczucie wolności. Z biegiem czasu poszczególne regiony kraju mając na uwadze odrębną historię, tradycje, zwyczaje zaczęły zwracać uwagę na tożsamość lokalną. Jednostki samorządowe mogły dokonać ponownej oceny faktycznego stanu historii regionu i związanych z nią symboli. Dziedzictwo niematerialne regionu jest niewątpliwym walorem kulturowym świadczącym o lokalnej wyjątkowości i odrębności. Tworzy ono krajobraz kulturowy oraz wyodrębnia daną jednostkę w oparciu o historię oraz ściśle związane działalności człowieka. Ważnym jest, aby pamiętać oraz krzewić niematerialne dziedzictwo będące spuścizną wielu pokoleń. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu Konwencji UNESCO obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- sztuki widowiskowe;
- zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne;
- wiedzę i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata;
- umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

Pińczów jest położony na Ponidziu – regionie historyczno-etnograficznym w południowej części województwa świętokrzyskiego. Można zauważyć pewne cechy, które wyróżniają ten obszar na tle pozostałych.

GWARA

Jednym z charakterystycznych wyróżników mieszkańców Ponidzia był ich język. Ponieważ Ponidzie, podobnie jak cała Kielecczyzna, historycznie i etnicznie należy do Małopolski, toteż jego język mówiony jest zaliczany do dialektu małopolskiego, który ma szereg odmian, w tym także gwary kielecką.

Do najważniejszych cech gwary kieleckiej należą w obrębie wymowy (fonetyki):

- mazurzenie, czyli wymowa c, s, z, zamiast cz, sz, ż, np. coło, syja, zyto, zamiast: czolo, szyja, żyto („rz” nie ulega mazurzeniu)
- „a” wymawiane jako „o”, np. pon, ptok, zamiast pan, ptak
- dodawanie przed „o” tzw. „u” niezgłoskotwórcze (ł), np. łowies, łoko, łosiel, zamiast, owies, oko, osioł
- nie podlegająca definicji wymiana „k” na „ch” i odwrotnie, np. kto – chto, która – chtóra, chciała – kciała, łokcie – łochcie
- zanik nosowości samogłosek „ą” i „ę”, np. geś, bedo, zamiast gęś, będą w obrębie odmiany (fleksji): w 2 osobie liczby mnogiej czasownika występuje końcówka
- ta, np. zróbta, zaśpiwojta.¹¹

ORGANIZACJE ZWIĄZANE Z DZIEDZICTWEM NIEMATERIALNYM

W Gminie Pińczów odnotować można wiele organizacji pozarządowych. Część z nich swoją działalność poświęca kulturze, tradycji, historii i szeroko rozumianemu dziedzictwu kulturowemu, między innymi:

- Lokalna Grupa Działania Ponidzie;
- Stowarzyszenie Ludowe Chata Bogucka;
- Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Pińczowskiej;
- Towarzystwo Przyjaciół Ponidzia;
- Stowarzyszenie KGW Skowronianki;
- KGW Skalczanki z Bogucic;
- KGW Kowala;
- KGW Kozubów;
- KGW Szarbkowsko – Chrabkowskie;
- KGW Stara Zagość;
- KGW Marzęcin;
- KGW Kopernia;
- KGW „Młodzawy dziś i jutro”;
- KGW Winiary;
- Aeroklub Regionalny w Pińczowie;

¹¹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z witryny internetowej www.tmb.busko.pl

- Stowarzyszenie Klub Wodny KON-TIKI w Pińczowie,
- Ludowy Klub Jeździecki Ponidzie w Pińczowie.

ZESPOŁY LUDOWE

Żywymi formami aktywności ludowej na terenie gminy prócz wyżej wspomnianych kół gospodyń wiejskich są działalności zespołów ludowych. Na terenie Gminy Pińczów działają min.:

- kapela Ponidzie;
- zespół ludowy Bogucanie;
- zespół ludowy Swoje Chłopy;
- Kopernianki;
- Skalczanki;
- zespół Kozubowianki,

LOKALNE POTRAWY

Potrawy Ponidzia oparte były przede wszystkim na mące, ziemniakach oraz mleku. Rozdrobnione gospodarstwa oraz bardzo niska wydajność z hektara sprawiały, że żywność stała się symbolem bogactwa i dostatku. Odżywiano się skrajnie ubogo, tym bardziej, że skromne nadwyżki sprzedawano w mieście aby odłożyć na zakup kawałka ziemi. Przedmiotem handlu było masło, sery, śmietana, jaja itp.¹²

Poniżej przedstawiono kilka charakterystycznych potraw Ponidzia, które zostały uwzględnione w opracowaniu T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”.

Fitka Kazimierska - zupa na wywarze mięsny z ziemniakami i warzywami, zarzucana kaszą jęczmienną, zagęszczana podpalanką (zasmażką), zabelana śmietaną. Smak zupa zawdzięcza wywarowi z mięsa drobiowego, a także skwarkom (ze słoniny lub boczku), całości dopełnia aromat warzyw. Fitka to potrawa jednogarnkowa podawana jako pierwsze danie, spożywana sama lub z chlebem w zależności od upodobania. Jest zupą prostą, ale smaczną. Jak podaje ks. Władysław Siarkowski w „Materiałach do etnografii ludu polskiego z okolic Pińczowa” różnie nazywano tę zupę w poszczególnych regionach południowej Polski. W powiatach kieleckim i pińczowskim (obecnie) – „bieda”, w krakowskim – „fiutka”. Jest to zupa tania, sycąca, a do tego smaczna.¹³

¹² Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z witryny internetowej www.tmb.busko.pl

¹³ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z opracowania T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”.

Ryc. 16. Fitka Kazimierska

Źródło: T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”

Zalewajka Świętokrzyska. Zalewajka po raz pierwszy pojawiła się w Łodzi w drugiej połowie XIX w. Była to potrawa chłopska, ze względu na swą prostotę i sytość. Z czasem zaczęła też być popularna w Kieleckim i na Kujawach. W jędrzejowskim i pińczowskim nazywano ją też „lurą” z dzikiego zielska zaprawianą mlekiem. Na przełomie XIX i XX wieku zawędrowała zalewajka z Kieleckiego do Zagłębia Dąbrowskiego wraz z migrującymi robotnikami, szukającymi pracy i mieszkania w górniczym okręgu. Potrawa ta była prosta w przygotowaniu oraz tania. Żur, który był jej nieodzownym składnikiem przygotowywano w domach we własnym zakresie. W Świętokrzyskiem jest wciąż zupą bardzo popularną, a przepis przechodzi z pokolenia na pokolenie. Zalewajka wpisana została na Listę Produktów Tradycyjnych z dniem 6 września 2006 r.¹⁴

¹⁴ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z opracowania T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”.

Ryc. 17. Zalewajka Świętokrzyska

Źródło: T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”

Pińczowski olej z Lnicy. Przed II wojną światową na południu powiatu pińczowskiego we wsiach Kozubów, Zagórze, Orkanów, Sadek, Rudawa, Młodzawy Duże i Małe, Zakrzów, Gacki, Bogucice oraz Dzierążnia uprawiano lniankę siewną (lnicę). Wykorzystywano ją jako jedyne dostępne źródło tłuszczu pochodzenia roślinnego. Lniankę jarą uprawiano głównie na terenach pagórkowatych Ponidzia i na glebach słabszych, gdyż na żyznych wylegała, co powodowało tęchnięcie nasion, a tym samym obniżało ich wartość odżywczą i jakość pozyskiwanego z niej oleju. Olejarni na tym terenie było sporo, jedna we wsi lub jedna na kilka wsi. Do dziś zachowały się niektóre z nich. Walory smakowe oleju z Lnicy oraz zbyt na poziomie gospodarstwa spowodowały, że lnica jest uprawiana na terenie powiatu pińczowskiego do dnia dzisiejszego. Tylko odmiana ozima lnianki uprawiana jest w niewielkim zakresie, ze względu na porażanie mączniakiem. Roślina ta była bardzo popularna dzięki niewielkim wymaganiom glebowym oraz krótkiemu okresowi wegetacji, wynoszącemu od 80 do 110 dni. Jest surowcem stosunkowo tanim w porównaniu do innych roślin oleistych. Specyficzny smak i zapach oleju wynika z warunków glebowych i klimatycznych Ponidzia oraz techniki tłoczenia. Polega ona na delikatnym podgrzaniu do temperatury 36°C przemielonych nasion oraz tłoczeniu w tłoczniach. W latach 50. XIX wieku lnianka została wyparta przez lepiej plonujący rzepak. Jej uprawa najpierw ograniczyła się do niewielkich powierzchni, potem do uprawy w kilku gospodarstwach. Smakosze oleju kupują go dziś na targu i bezpośrednio u producentów. Jego spożycie wiąże się z tradycją świąteczną, szczególnie w okresie adwentu przed świętami Bożego Narodzenia i w Wielkim Poście przed Świętami Wielkanocnymi. Zgodnie z lokalnymi zwyczajami i nawykami

wykorzystywany jest do kraszenia ziemniaków, klusek, kapusty, podawany do śledzi z cebulą, używany również do smażenia pączków i racuchów.¹⁵

Ryc. 18. Pińczowski olej z Lnicy

Źródło: T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”

STRÓJ LUDOWY¹⁶

Elementem wyróżniającym Ponidzie jest strój ludowy. Przynależność etniczna do tzw. Krakowiaków wschodnich zdecydowała o charakterystycznym stroju, który miał wiele wspólnych cech z klasycznym strojem krakowskim. Męski i kobiecy strój przypomina klasyczny strój krakowski. Reliktowo utrzymywał się jeszcze na Ponidziu do połowy XX wieku. Echem przynależności do regionu krakowskiego było jeszcze długo ubieranie małych dziewczynek w strój krakowski traktując go jako strój odświętny.

Męski strój składał się kolejno z białej koszuli lnianej, zawiązywanej u szyi i rękawów troczkami lub wstążkami a później zapinana była na guziki. Koszule (szczególnie w lecie) noszono na wypust, czyli na spodnie. Nieodzownym elementem stroju były gacie, także lniane, lecz nie tak bielone jak koszule. Gacie były noszone niezależnie od pory roku. Spodnie szyte były z białego perkalu w czerwone lub niebieskie prążki. Zimą noszono sukienne portki koloru żółtego lub granatowego. Spodnie były wpuszczane do butów z cholewkami. Buty z surowej skóry, czyli juchtu, miały wysoką cholewkę, marszczoną wokolicy kostki. Posiadały nieodzowne podkówki. W święto buty „smolono” specjalnym czernidłem. Na koszulę nadziewano płótniankę, zwaną także górnicą. W czasie podróży wkładano bundę, czyli mantel z kapturem zwanym dudkiem. Latem noszono spencery ze stojącym kołnierzem i bez rękawów. W przeciwieństwie do płótnianek i mantyli, które

¹⁵ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z opracowania T. Wąsik „Produkty tradycyjne regionu świętokrzyskiego”.

¹⁶ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z witryny internetowej www.tmb.busko.pl

zapinano na haftki, spencerki były przepasywane pasami, często ozdobnymi. Głowy nakrywano czapkami rogatywkami koloru amarantowego, obszyte czarnym barankiem. Latem noszono słomiane kapelusze oraz magierki wyrabiane z białej przędzy wełnianej przy pomocy drutów. Wierzchnim okryciem były nieodzowne sukmany koloru białego bliżej Krakowa oraz granatowego lub brązowego w okolicach Buska. Kołnierz w kształcie trójkąta, tzw. suka, spływał na plecy. Sukmanę zapinano na haftki i przepasywano pasem. Pasy wyrabiano z niebarwionej skóry. Były podwójne, tzn. składały się z dwóch warstw: spodniej wąskiej i wierzchniej – szerokiej. Zdobione były stempelkami i brzękadłami, czyli tenckami.

Równie kolorowy i wieloczęściowy był strój kobiecy. Najpierw wkładano białą koszulę haftowaną białą, czerwoną lub niebieską nicią. Koszule miały przypinane płaskie lub fałdowane krezki. Na koszule nakładano aksamitne gorsety bez rękawów, u dołu zakończone „ząbkami”. Gorsety były ozdobiane cekinami, zapinane na haftki lub sznurowane czerwoną wstążeczką. Nakładano na siebie dwie lub trzy spódnice, u pasa suto marszczone, aby podkreślić bujność kształtów. Spódnice były koloru czerwonego lub zielonego w kwiaty. Wierzchnia spódnica była krótsza od spodniej, której obrzeże tworzył ozdobny szlaczek. Na spódnicę zakładano zapaski pokrywające $\frac{3}{4}$ spódnicy. Zapaski zdobiły hafty lub mereżki, a u dołu falbanki z koronką. W chłodniejsze dni przywdziewano katanki zamiast gorsetów, od których różniły się posiadaniem rękawów, a zamiast ząbków miały fałdowe zakładki. Obszerniejszymi od katanek były kaftany. Na ogół chodzono boso lub w drewnianych trepach. Od święta zakładano obuwie na wysokim obcasie z cholewką sznurowaną, sięgającą do połowy łydki. Na głowę, kobiety zakładały chustki (różnie wiązane), a dziewczęta wplatały we włosy kokardy. Ozdobą stroju były sznury różnokolorowych koralików ze szkła. Niekiedy przypinano do gorsetów na wysokości barków pęki wstążek.

BAJKI I LEGENDY

Innym elementem związanym z dziedzictwem niematerialnym z terenu opisywanej gminy są bajki i legendy. Poniżej przedstawiono wybrane legendy związane z ziemią pińczowską.

Pochodzenie nazwy Pińczów – I objaśnienie ludowe¹⁷

Legenda o powstaniu Pińczowa opowiada o rycerzu, który powracał ze swoją drużyną do domu z dalekiej wyprawy. Codziennie po trudach podróży zatrzymywali się na odpoczynek w innym miejscu, by następnego dnia rano ruszać w dalszą drogę. Któregoś dnia nocowali na leśnej polanie, wokół której rosły stare drzewa. Zapadła noc i do życia budził się las. Rycerz zaczął słyszeć w lesie krzyki, szepty, pohukiwania oraz inne odgłosy. Obudził się, zapalił smolną gałąź i w jej basku przeszukiwał okolicę. Na jednym z konarów okolicznego dębu tuż obok głębokiej dziupli ujrzał 5 hałasujących sów. Kiedy nastał poranek rycerz

¹⁷ Na podstawie: A. Dziubiński, *Pińczowskie różności*

z drużyną rozejrzeli się po okolicy. Ze wzgórz roztaczał się daleki widok na łąki i błonia pośród których płynęła rzeka. Na horyzoncie było widać ciemne lasy. Całej grupie spodobała się ta okolica i postanowili tu zostać na stałe, zakładając w tym miejscu miasto. Nazwali je pięć sów na pamiątkę owych wydarzeń.

Pochodzenie nazwy Pińczów – II objaśnienie ludowe¹⁸

Na Górze św. Anny, u stóp której leży Pińczów mieszkał kiedyś pustelnik, który grzechy młodości postanowił na starość zmazać pokutą. Udał się w daleką podróż, by znaleźć miejsce godne takiej pokuty. Długo poszukiwał miejsca związanego z Bogiem i naturą. Po wielu dniach wędrówki nie udawało mu się znaleźć odpowiedniego miejsca. Nagle z nieba sfrunęło do jego stóp 5 sów, które zatrzepotały skrzydłami i poleciały naprzód. Starzec poszedł za nimi i po długiej wędrówce dotarł na wzgórze, pod którym leży obecny Pińczów. W tym właśnie miejscu sowy zakończyły swój lot. Pustelnik zbudował tu mały domek i kapliczkę. Z powyższego wynika, że Pińczów założyli pobożni pielgrzymi przybywający do miejscowej pustelni z bogobojnym pokutnikiem. Wiadomo na pewno, że w latach 1829-1855, mieszkał przy kaplicy św. Anny uczciwy i skromny pustelnik. Nazywał się Stanisław Piotr Jelonek. Opiekował się rozbudowaną tam kaplicą i zbierał datki na jej odnowienie. Po śmierci pochowano go podobno pod bramą cmentarza parafialnego.

Pochodzenie nazwy Pińczów – III objaśnienie ludowe¹⁹

Nazwa miasta miała pochodzić od pieńców, czyli pni pozostałych po wyciętych drzewach. Ich karczunku dokonano zapewne w celu przygotowania terenu dla zakładanej osady, którą następnie nazwano Pieńców. Takie wyjaśnienie spotykamy wyłącznie w książce J. N. Chądzyńskiego *Historyczno-statystyczne opisy miast starożytnych w ziemi sandomierskiej leżących* (wyd. 1856 r.).

Bajka o pochodzeniu nazwiska Myszkowski²⁰

Był kiedyś pewien chłop o nazwisku Mysza. Robił niecki i beczki, dlatego chodził do lasu, a tam ścinał leszczykę, potrzebną mu na obręcz do tychże beczek. Razu pewnego, gdy był w lesie podsłuchał rozmowę kilku zbójców czekających w zasadzce na króla, mającego tamtędy przejeżdżać. Wbił więc siekierę w pień drzewa, zaś sam poszedł do owego króla, aby uprzedzić go o niebezpieczeństwie. Opowiedział co słyszał, zapewniając, że o prawdziwości jego słów zaświadczy pozostawiona w lesie siekiera. Powiadomiony wszystkim król, pojechał inną drogą, zaskoczył tym zbójców, stoczył z nimi bój, pokonując wszystkich. Gdy już walka się skończyła, zapytał Myszę o nagrodę, jakiej by ten obie życzył.

¹⁸ Na podstawie: A. Dziubiński, *Pińczowskie różności*

¹⁹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty opracowania A. Dziubińskiego, *Pińczowskie różności*

²⁰ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty opracowania A. Dziubińskiego, *Pińczowskie różności*

Chłop poprosił o dużo ziemi. Więc dostał jej od króla niemało – od Sandomierza aż po Kraków. Wiejski bednarz stał się bogatym panem. I dlatego zmienił nazwisko na brzmiące po szlachecku - Myszkowski.

Legenda o jeziorze Pleban²¹

Pewnego dnia proboszcz z pobliskiej wsi będąc w podróży wstąpił do gospody, by odpocząć w podróży. Jednak części gości nie podobała się jego obecność w gospodzie. Drwili z niego i obrażali go, jednak on cierpliwie to znosił. Ta pokora doprowadziła do wściekłości jednego z gości. Podszedł do księdza i uderzył go tak, że stracił mu czapkę. Na to ksiądz wyszedł i wsiadając na konia powiedział: „Bodajbyście się zapadli” i odjechał. W drodze powrotnej chciał wstąpić do gospody po zostawioną czapkę. Gdy przyjechał na miejsce, w miejscu gospody zobaczył wielkie zapadlisko wypełnione wodą, a po powierzchni wody pływała jego czapka.

PRZYSŁOWIA ZWIĄZANE Z PIŃCZOWEM²²

1. „Kto ma Pińczów, Chroberz, Szaniec, może pójść z królową w taniec”, lub „Kto ma Pińczów, Chroberz, Książ, Szaniec, może iść z królową w taniec. Przysłowie podkreśla dobitnie zamożność rodu Myszkowskich, do których należały wymienione powyżej miejscowości w XVII w. W związku z tym nawet królowa nie odmawiała tańca zamożnym panom z rodu Myszkowskich.
2. „Paryżanka z Pińczowa”. Przysłowie to było najprawdopodobniej kpina z XIX-wiecznych mieszkanek Pińczowa, mających upodobanie do wielkiego świata. W przysłowiu można znaleźć ukrytą kpinę, ironię oraz lekką złośliwość, a także trochę uszczypliwości i naigrywania się. Jednak nie był wulgarny i traktowano go bardziej w kategoriach humorystycznych.
3. „Słony jak ser pińczowski”. Przysłowie znane z XIX w., związane jest z miejscowymi Żydami, którzy zajmowali się produkcją kosztownych serów zgodnie z tradycją religijną. Gdyby ser był konsumowany jedynie nad Nidą, z całą pewnością nie zdobyłby większej sławy. Jednak eksportowany był do Warszawy i wśród kupujących nazywany był słonym smakołykiem. Sprzedawano go m.in. w sklepie pn. Gościnny Dwór.
4. „Żydów jak w Pińczowie”. W przeszłości zdecydowaną większość mieszkańców miasta stanowili Żydzi. Przysłowie wskazuje, że w Pińczowie było ich bardzo dużo. Warto wspomnieć, że w XVIII w. Pińczów był najludniejszym miastem województwa

²¹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragmenty zapisów z witryny internetowej www.swietokrzyskiprzewodnikwedkarski.pl

²² Na podstawie: A. Dziubiński, *Pińczowskie różności*

sandomierskiego głównie za sprawą Żydów. W 1876 r. na 6 193 mieszkańców miasta, 3 550 osób stanowili właśnie Żydzi.

5. „Nabił jak Żydów w Pińczowie”. Wyraz nabił należy rozumieć jako ścisk, tłok. Dlatego też przysłowie to pozostaje ze ścisłym związku z poprzednim (nr 4).
6. „W Pińczowie dnieje”. Jest to przysłowie, którego używano niegdyś podczas gry w karty. Służyło do ponaglenia osoby, która zwlekała z położeniem karty. To najśłynniejsze pińczowskie powiedzenie, które zostało przetłumaczone na kilkadziesiąt języków.

WYDARZENIA I IMPREZY

Wartymi odnotowania wydarzeniami na terenie gminy, które nawiązują do elementów ludowych, tradycji, historii i niematerialnego dziedzictwa są:

- Międzynarodowe Spotkania Chóralne AD Gloriam DEI w Pińczowie. Celem wydarzenia jest upowszechnianie muzyki chóralnej różnych epok, zaprezentowanie i konfrontacja osiągnięć zespołów chóralnych oraz promocja regionu. Spotkania chóralne mają charakter konkursowy i skierowane są do chórów amatorskich mieszanych oraz jednorodnych. Organizowane jest w maju.
- Święto Regionu Dni Ponidzia w Pińczowie. Największe cykliczne wydarzenie plenerowe w Pińczowie. Trzy dni wypełnione muzyką, rozrywką dla młodzieży, a także dorosłych. W programie kramy z rękodziełem, park rozrywki dla dzieci oraz zawody sportowe. Organizowane jest w czerwcu lub lipcu.
- Dożynki gminne. Impreza ma na celu kultywowanie i upowszechnianie tradycji ludowych związanych ze Świętem Plonów, promocję dziedzictwa kulturowego i walorów wsi polskiej, aktywizację lokalnego społeczeństwa oraz integrację mieszkańców z terenu Gminy Pińczów.

Oprócz powyższych eventów należy także zwrócić uwagę na imprezy, które na stałe wpisały się w kalendarz miasta Pińczowa.²³

- marzec - Rocznica bitwy pod Grochowiskami
- sierpień - Zamkowe spotkania z muzyką
- wrzesień - Spotkania historyczne w rocznicę nadania praw miejskich Pińczowowi

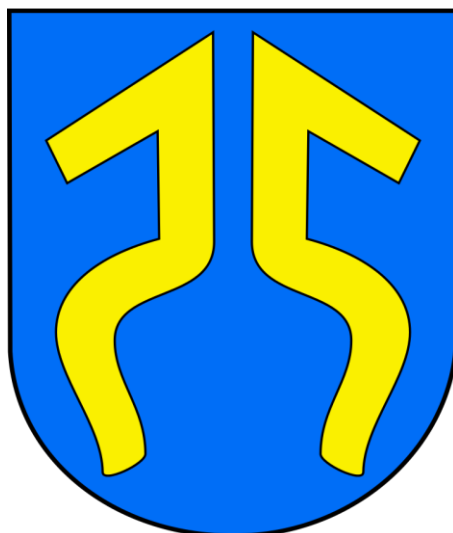
HERB

Najdawniejszy wizerunek herbu miejskiego zachował się na odcisku pieczęci z XV w. Widać na nim przepołowioną tarczę z takąż, tzn. też przepołowioną strzałą. Na późniejszych odciskach pozostała jedynie owa strzała, z dodanym u dołu kabłąkiem.

²³ Na podstawie: www.pik.kielce.pl

Obecny herb jest bardzo podobny do XV-wiecznej pieczęci. Herbem Gminy jest rozszczepiona strzała koloru żółtego na tle niebieskim. Całość wkomponowana jest w tarczę typu hiszpańskiego, która otoczona jest czarnym obrysem. Herb Gminy Pińczów stanowi załącznik nr 2 do Statutu Gminy Pińczów, przyjętego Uchwałą Nr VIII /68/03 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 12 czerwca 2003 roku. Zasady używania herbu określono w odrębnej uchwale.

Z herbem Gminy Pińczów związana jest pewna legenda. Kiedy Pińczów nie był jeszcze miastem, a jedynie wioską kupiecką zawitał do niej pewien urodziwy młodzieniec, który zakochał się w młodej mieszkance Pińczowa. Nie znalazł on jednak aprobaty u swojego przyszłego teścia i został przez niego hucznie wyrzucony z osady. Po pewnym czasie młodzieniec ponownie zawitał do Pińczowa, a jako symbol miłości i wierności wręczył ukochanej krzew pąsowej róży. Stojący na wieży ojciec dziewczyny zauważył zakochanych. Rozwścieczony wypuścił strzałę z łuku, a ta dziwnym trafem rozpołowiła się w trakcie lotu. Tym samym, to niezwykle zjawisko przyczyniło się do ocalenia życia młodzieńca. Kilka kropeł krwi spadło na nowo posadzoną różę, która od razu wypuściła nowe kwiaty. Ojciec dziewczyny strasznie się zdumiał i zrozumiał, że nad jego niedoszłą ofiarą czuwa wielkie szczęście. Zezwolił córce na zamążpójście, a po uroczystym weselu młoda para żyła długo, ciesząc się szacunkiem wśród miejscowego ludu. Kiedy Pińczów uzyskał prawa miejskie rozpołowioną strzałę przyjęto jako symbol i umieszczono ją w pieczęci miejskiej, a miasto nazwano miastem róż.²⁴

Ryc. 19. Herb Gminy Pińczów

Źródło: www.wsiepolskie.pl

²⁴ Na podstawie: A. Dziubiński, *Pińczowskie różności*

Do innych symboli Pińczowa należy zaliczyć flagę, która to określa barwy Gminy. Flaga koloru niebieskiego z naniesionym na jej tle herbem Gminy została wspomniana w Statucie Gminy Pińczów.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Formami ochrony prawnej zabytków są: wpis do rejestru zabytków, wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz ustalenia ochrony w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy.

Rejestr zabytków województwa Świętokrzyskiego prowadzony jest przez Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Może on przystąpić do procedury wpisu do rejestru zabytków na wniosek strony – właściciela, bądź użytkownika obiektu lub też z urzędu. Jednakże trzeba pamiętać, że w przypadku rejestru zabytków ruchomych wojewódzki konserwator zabytków może z urzędu wydać decyzję o wpisie zabytkowego obiektu ruchomego, jeśli jest to uzasadnione wyjątkowymi okolicznościami. Precyzuje to art. 10, ust 2. ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami: „Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.”

W Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Kielcach prowadzone są trzy rejestry zabytków:

1. Rejestr zabytków nieruchomości (księga A).
2. Rejestr zabytków ruchomych (księga B).
3. Rejestr zabytków archeologicznych (księga C).

W rejestrze zabytków nieruchomości województwa Świętokrzyskiego, z terenu Gminy Pińczów, **które zostały ujęte w GEZ** znajdują się 34 obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości. Są to również obiekty wchodzące w skład zespołów klasztornych oraz zamkowo-pałacowego w Pińczowie. Obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdują się w 6 miejscowościach, którymi to są: Pińczów (23), Krzyżanowice (3), Młodzawy Małe (3), Bogucice (2), Stara Zagość (1), Winiary Zagojskie (1), Młodzawy Duże (1). Wybrane obiekty wpisane do rejestru zabytków odznaczające się szczególnymi walorami zostały krótko

scharakteryzowane wraz z fotografiami w podrozdziale 5.6. - Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy. Ich charakterystyka znajduje się również w załączniku 1.

Na terenie Gminy Pińczów nie występują obiekty uznane przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Na obszarze gminy nie funkcjonuje też Park Kulturowy. Nie odnotowuje się także wpisów na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Nieruchome zabytki rejestrowe powinny być oznaczone wzorem znaku informacyjnego, który przedstawiony jest poniżej. Za jego umieszczenie odpowiedzialny jest starosta danego powiatu. Wzór znaku został ustanowiony w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r.

Ryc. 20. Wzór znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Źródło: załącznik do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. (poz. 259)

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki nieruchome

Ochrona zabytków należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej, precyzuje art. 4 ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, poz. 2187 ze zm.). Gminy mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Ponadto mają obowiązek podjęcia działań mających na celu „udaremnianie niszczenia

i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków”.

Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w art. 22. Punkt 4 tego artykułu mówi: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy”.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- a) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- b) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- c) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Narodowy Instytut Dziedzictwa podaje następującą definicję ewidencji zabytków. „Ewidencja to uporządkowany zbiór wykonanych według jednolitych wzorów opracowań, zawierających podstawowe informacje o obiektach zabytkowych. Ewidencja zawiera: dane administracyjne i adresowe, rys historyczny, opis obiektu, fotografie i plany. Ewidencja obejmuje pojedyncze obiekty architektoniczne, zespoły budowlane (np. folwarki), zespoły urbanistyczne i ruralistyczne, stanowiska archeologiczne oraz zabytkowe parki i cmentarze”.

Celem ewidencji zabytków jest „rozpoznanie obiektów zabytkowych w terenie i ich udokumentowanie, zebranie i opracowanie podstawowych informacji merytorycznych o nich, zebranie informacji administracyjno-adresowych, tworzenie opracowań dla obiektów zagrożonych rozbiórką, destrukcją lub gruntowną przebudową, monitoring zasobu zabytkowego”. Podkreślono, że sporządzenie ewidencji zabytków jest działaniem obowiązkowym dla gmin.

ZMIANY GEZ W LATACH 2014-2018

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Pińczów została sporządzona we wrześniu 2013 r., która do dnia dzisiejszego podlega aktualizacji. Wykonana została zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. i została pozytywnie zaopiniowana przez Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach pismem z dn. 30.05.2014 r., znak:RDN.5235.7.22.2011-2014. Poniżej przedstawiono zmiany w zakresie GEZ potwierdzone Zarządzeniami Burmistrza w ostatnich latach.

1. ZARZĄDZENIE NR 46/14 BURMISTRZA MIASTA I GMINY PIŃCZÓW z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie założenia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów. Do Gminnej Ewidencji Zabytków włączono karty adresowe zabytków nieruchomości oraz karty stanowisk archeologicznych.
2. ZARZĄDZENIE NR 26/2018 BURMISTRZA MIASTA I GMINY PIŃCZÓW z dnia 15 marca 2018 r. w sprawie wprowadzenia zmian w kartach Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów. W 8 kartach adresowych zabytków nieruchomości znajdujących się w GEZ wprowadzono poprawki dotyczące zmiany numerów działek ewidencyjnych, zmiany miejscowości, zmiany nazw obiektów. Liczba obiektów znajdujących się w GEZ nie uległa zmianie. Karty adresowe uwzględniające poprawki sporządzono w marcu 2018 r.
3. ZARZĄDZENIE NR 46/2018 BURMISTRZA MIASTA I GMINY PIŃCZÓW z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów. Na podstawie postanowienia Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 22.03.2018 r. znak: ZRRID.RN.5181.6.2018 w sprawie uzgodnienia nakazu rozbiórki, wyłącza się z Gminnej Ewidencji Zabytków - Budynek mieszkalny w Pińczowie ul. Mirowska 3-5. Ponadto do rejestru zabytków wpisana została kapliczka przydrożna w Młodzawach Dużych - nr ewid. działki 644. W związku z powyższym liczba obiektów w ewidencji zmniejszyła się o 1, liczba obiektów rejestrowych zwiększyła się o 1.
4. ZARZĄDZENIE NR 116/2018 BURMISTRZA MIASTA I GMINY PIŃCZÓW z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów. Na podstawie postanowienia Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 22.03.2018 r. znak: ZRRID.RN.5181.6.2018 w sprawie uzgodnienia nakazu rozbiórki, wyłącza się z Gminnej Ewidencji Zabytków - Budynek mieszkalny w Pińczowie ul. Mirowska 3 ujęty w tej ewidencji jako budynek mieszkalny, pocz. XX w., ul. Mirowska 3-5. Usunięta wcześniej część nr 5 pozostaje w ewidencji.

Na podstawie aktualizacji wykazu obiektów do ujęcia w ewidencji otrzymanego z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów włącza się:

1. Budynek – obecnie restauracja Tawerna – pocz. XX w. przy ul. Piłsudskiego 8 w Pińczowie.
 2. Jędrzejowska kolej dojazdowa: odcinek kolei wąskotorowej w obrębie terytorium Gminy Pińczów ze wszystkimi torami, rozjazdami i obiektami inżynieryjno-technicznymi – Pińczów-Mozgawa – 1916-1994 r.
 3. Most kolejowy nad starorzeczem rzeki Nidy – 1924-1953 r., Obr.13 nr dz. 464/2 Pińczów.
 4. Figura św. Tekli na kolumnie, XVIII/XIX w., koło domu nr 60a w Koperni.
 5. Figura św. Jana Nepomucena na postumencie, 1799 r., odnowiona w 1948 r., koło domu nr 52 w Koperni.
 6. Figura ECCE HOMO - kamienna., 1918 r., koło domu nr 72 w Koperni.
 7. Pińczów, strefa ochrony ekspozycyjnej Kaplicy św. Anny w zespole kaplicy św. Anny.
 8. Rozplanowanie założenia w zespole dawnych koszar kawaleryjskich, Pińczów.
 9. Byczów, stanowisko archeologiczne - osada-kultura łużycka-epoka brązu AZP 94-61 nr St. 1/1.
- Poprawie uległy karty adresowe:
1. Bogucice – stanowisko archeologiczne – prahistoria – ślad osadnictwa AZP 94-62 Nr 34/109 (w karcie stanowisko zlokalizowane było w miejscowości Marzęcin).
 2. Bogucice – stanowisko archeologiczne – wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa AZP 94-62 nr 33/108 (w karcie stanowisko zlokalizowane było w miejscowości Marzęcin).
 3. Pińczów, układ urbanistyczny: Miasto Pińczów jako „Miasto starodawne” (poszerzony obszar ochrony).
 4. Pińczów, ul. 3 Maja 34 koszary w zespole dawnych koszar kawaleryjskich, obecnie Więzienie (było koszary).

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH UJĘTYCH W GEZ

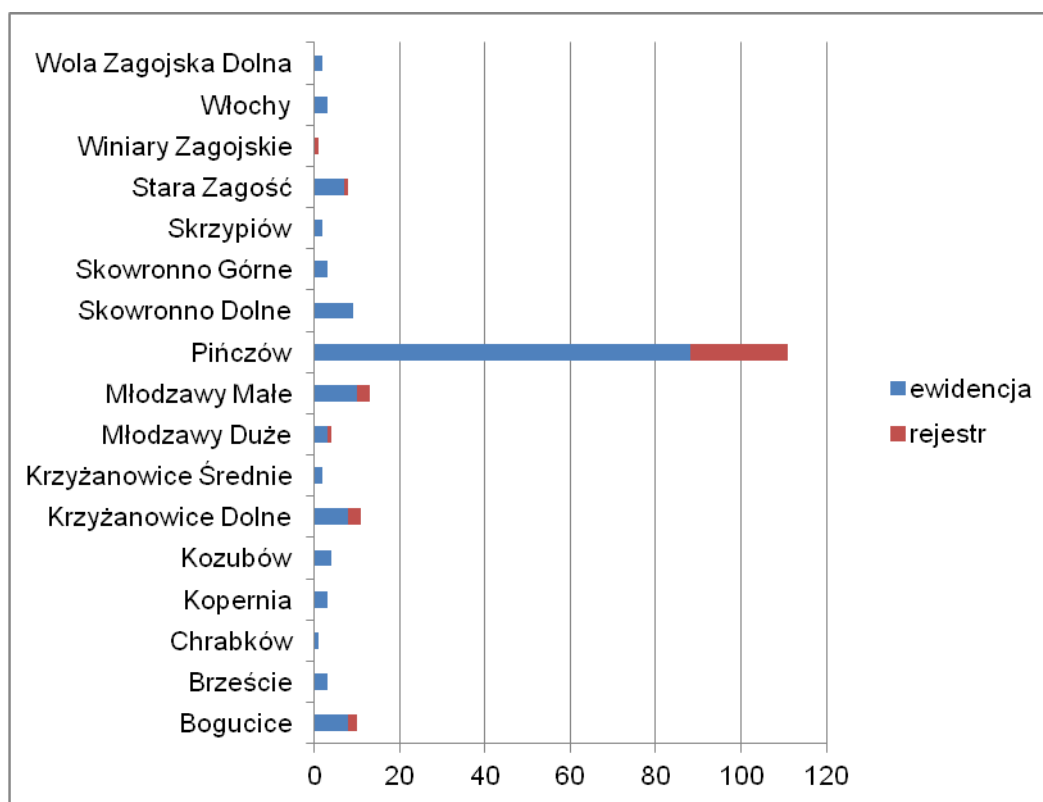
Niniejsza charakterystyka oparta została na podstawie Zarządzenia Nr 116/2018 BURMISTRZA MIASTA I GMINY PIŃCZÓW z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów.

Gminna ewidencja zabytków zawiera **190** pozycji, w tym obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków i ewidencji wojewódzkiej oraz inne obiekty. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów na lata 2018-2021 oparty został na GEZ, który trzykrotnie ulegał zmianom i w której znalazły się karty adresowe:

- zabytkowych układów urbanistycznych;
- architektury i budownictwa (w tym obiekty rezydencjonalne oraz architektury sakralnej);
- zabytkowej zieleni;

- cmentarzy;
- zabytków techniki.

Zgodnie z GEZ Gminy Pińczów obiekty w niej ujęte występują na obszarze 17 miejscowości. Poniżej przedstawiono rycinę, która obrazuje, na terenie których miejscowości występuje największa liczba obiektów ujętych w GEZ. Wyszczególniono także obiekty rejestrowe oraz pozostałe ujęte w ewidencji. Jednakże trzeba pamiętać, że obiekty wpisane do rejestru zabytków są jedną ze składowych GEZ. Zdecydowanie najwięcej obiektów ujętych w GEZ znajduje się w Pińczowie – 111. Na obszarach wiejskich ich największą ilość odnotowano w: Młodzawach Małych – 13, Bogucicach – 10, Skowronnie Dolnym – 9 i Starej Zagości – 8. Po 1 pozycji odnotowano w Chrabkowie oraz Winiarach Zagojskich.

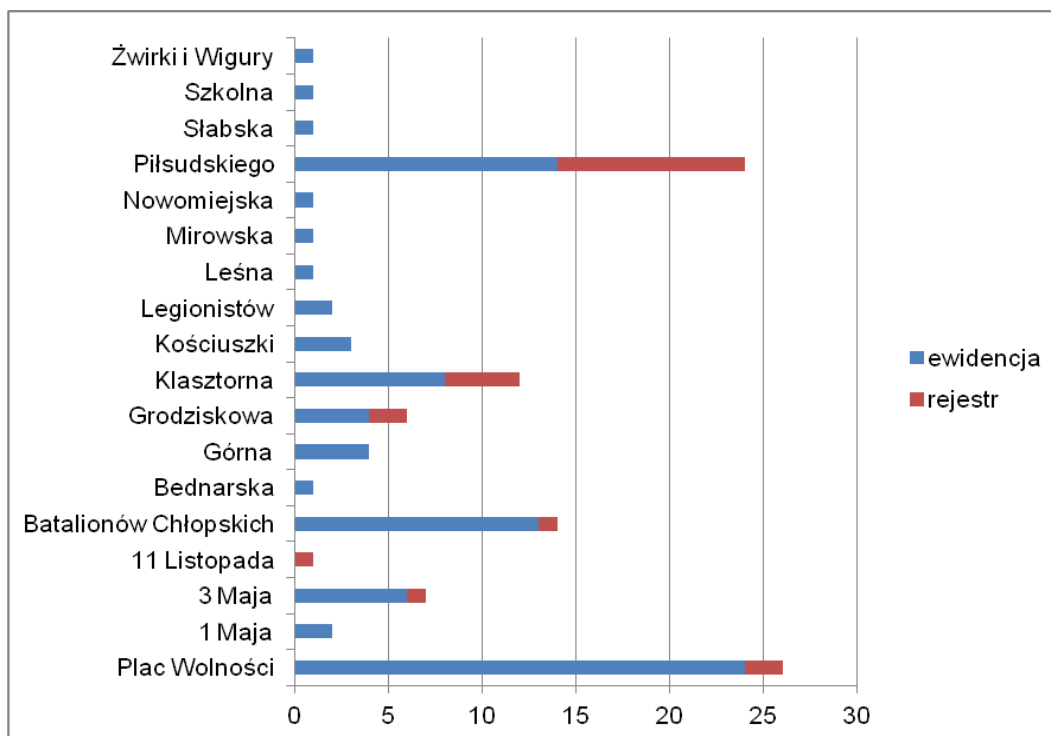
Wyk. 1. Nieruchome zabytki architektury i budownictwa z terenu Gminy Pińczów z wyszczególnieniem na miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

W związku z tym, że zdecydowana większość obiektów będących w GEZ znajduje się na terenie Pińczowa postanowiono przeprowadzić ich szczegółową analizę pod kątem przestrzennym. Zgodnie z GEZ Gminy Pińczów obiekty w niej ujęte występują na terenie 18 ulic. Poniżej przedstawiono rycinę, która obrazuje, na terenie których ulic występuje

największa liczba obiektów ujętych w GEZ. Wyszczególniono także obiekty rejestrowe oraz pozostałe ujęte w ewidencji. Jednakże trzeba pamiętać, że obiekty wpisane do rejestru zabytków są jedną ze składowych GEZ. Najwięcej obiektów ujętych w GEZ znajduje się na Placu Wolności – 26, ul. Piłsudskiego – 24, ul. Batalionów Chłopskich – 14, ul. Klasztorna – 12. Aby dana klasyfikacja z podziałem na ulice była możliwa część obiektów, które w adresie (w załączniku 1) nie miała wpisanych nazw ulic, a jedynie nr działek ewidencyjnych trzeba było je odpowiednio sklasyfikować. Dlatego też figurę św. Pawła, figurę św. Archanioła Michała, kaplicę św. Anny oraz strefę ochrony ekspozycji... znajdujące się na działce nr 23 przyporządkowano do ul. Piłsudskiego, podobnie jak pozostałości zamku w zespole zamkowo-pałacowym oraz pozostałości muru z basztami w zespole zamkowo-pałacowym z działki nr 46/4. Most kolejowy w Pińczowie przypisano do pobliskiej ulicy Legionistów. W analizie nie uwzględniono pozycji: układ urbanistyczny, Jędrzejowska Kolej Dojazdowa: odcinek kolei wąskotorowej w obrębie terytorium gminy Pińczów ze wszystkimi torami, rozjazdami i obiektami inżynieryjno- technicznymi – Pińczów-Umianowice, Jędrzejowska Kolej Dojazdowa: odcinek kolei wąskotorowej w obrębie terytorium gminy Pińczów ze wszystkimi torami, rozjazdami i obiektami inżynieryjno- technicznymi – Pińczów-Mozgawa gdyż nie ma możliwości sklasyfikowania ich do danej ulicy.

Najwięcej obiektów rejestrowych występuje przy ul. Piłsudskiego – 10 oraz Klasztornej – 4. Podany zasób należy traktować orientacyjnie, gdyż jedne ulice są dłuższe inne krótsze. Jednakże niewątpliwie ich największa kumulacja gromadzi się w granicach historycznego układu urbanistycznego miasta. Wykaz wszystkich obiektów znajdujących się w rejestrze z ich podstawowymi informacjami zamieszczono w załączniku 1.

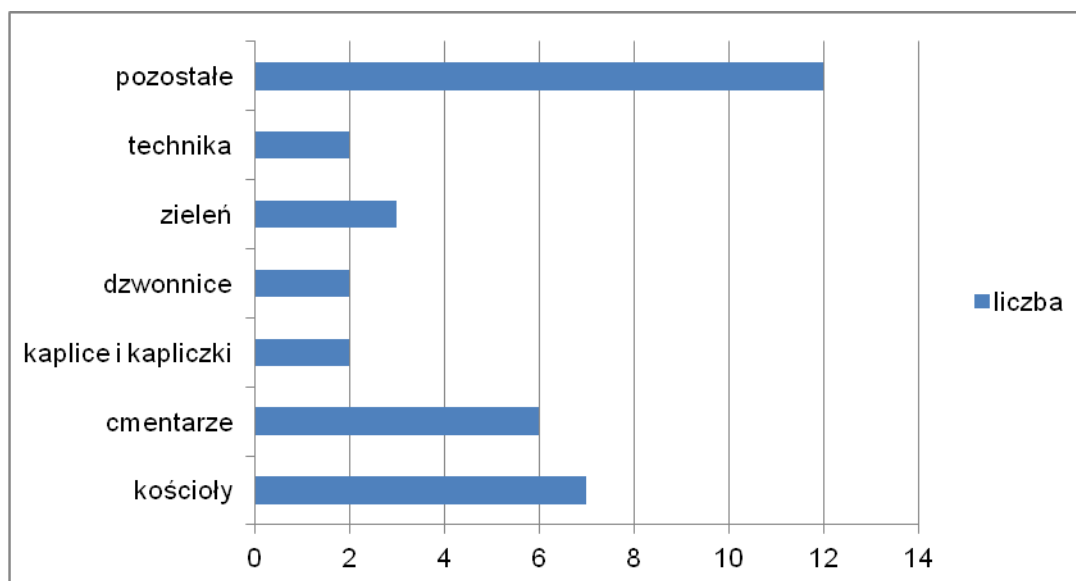
Wyk. 2. Nieruchome zabytki architektury i budownictwa z terenu miasta Pińczów z wyszczególnieniem na ulice

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

OBIEKTY REJESTROWE

W granicach gminy znajduje się 34 pozycji wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa Świętokrzyskiego, w tym historyczny układ miasta. Obiekty te znajdują się w zespołach: klasztornym oraz zamkowo-pałacowym. Większość z nich datowana jest na XVIII i XIX w. Jednym z obiektów o najstarszym datowaniu na terenie gminy, który został wpisany do rejestru zabytków jest kościół parafialny w Starej Zagości z 3 ćw. XIII w., który został odbudowany z pocz. XX w., a także kościół parafialny w Pińczowie pod wezwaniem św. Jana Apostoła i Ewangelisty z 1 poł. XV w.

Zastosowano autorski podział obiektów rejestrowych. Na poniższym wykresie wyodrębniono 6 charakterystycznych rodzajów zabytków oraz grupę „pozostałe”. Na terenie gminy Pińczów znajduje się 7 kościołów, w tym 6 to użytkowane świątynie rzymsko-katolickie oraz 1 nieużytkowana bożnica. W gminie występuje 6 cmentarzy, w tym 3 na terenie miasta Pińczów. Odnotowano także 3 obiekty związane z zielenią: 2 parki i 1 rezerwat flory stepowej oraz 2 dzwonnice i 2 kapliczki i kaplice. Wśród zabytków rejestrowych znalazły się także 2 obiekty techniki : budynek stacyjny wąskotorówki oraz odcinek kolei wąskotorowej.

Wyk. 3. Obiekty wpisane do rejestru zabytków z uwzględnieniem ich funkcji z terenu gminy Pińczów

Źródło: opracowanie własne

Wśród opracowanych kart adresowych mieszczą się zabytki wpisane do rejestru. Ogólny stan zachowania obiektów rejestrowych należy ocenić jako dobry. Z obiektów architektury i budownictwa wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Pińczów w najlepszym stanie technicznym są kościoły. Jest kilka obiektów, które wymagają prac modernizacyjnych, np. dawna drukarnia na Mirowie, kaplica św. Anny, budynek klasztoru czy baszta ogrodowa.

Poniżej przedstawiono zestawienie zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków z podziałem na czas powstania, nr rejestru oraz daty wpisu do rejestru zabytków na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków – stan na 30 września 2018 r. (widok dla Gminy i Miasta Pińczów).

PIŃCZÓW – m. i gm.**Bogucice**

- kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, 1630, nr rej.: A.645 z 16.10.1956 i z 21.06.1967
- cmentarz parafialny, ok. poł. XIX, nr rej.: A.646 z 23.12.1992

Krzyżanowice Dolne

- kościół par. pw. św. Tekli, nr rej.: A.647 z 16.10.1956 i z 21.06.1967
- cmentarz par. rzym.-kat., poł. XIX, nr rej.: A.648 z 15.12.1992
- park, XVIII, nr rej.: A.649 z 4.12.1957

Młodzawy Małe

- kościół par. pw. Świętego Ducha i BM Bolesnej, 1716, 1779, nr rej.: A.650/1-2 z 2.10.1956 i z 21.06.1967
- dzwonnica, nr rej.: j.w.
- cmentarz parafialny, 1 poł. XIX, nr rej.: A.651 z 14.12.1992

Pińczów

- miasto (zespół urbanistyczny), nr rej.: A.652 z 22.01.1947
- zespół klasztorny paulinów, ul. Piłsudskiego 2, nr rej.: A.653/1-2 z 21.06.1967:
 - kościół par. pw. św.św. Janów Apostoła i Ewangelisty, 1 poł. XV, XVII
 - dzwonnica, 4 ćw. XVII, nr rej.: j.w.
 - klasztor, ob. centrum kultury, poł. XV, 1630-42, 1881-86, nr rej.: A-1 z 31.01.2002
 - ogród, nr rej.: j.w.
- zespół klasztorny reformatów, nr rej.: A.654/1-3 z 21.06.1967:
 - kościół pw. Nawiedzenia NMP, 1587-1619, 2 poł. XVII
 - klasztor, 1686-1706, 1906
 - dziedziniec z bramami i krużgankami, 2 poł. XVII, 1738
- kaplica św. Anny z pozostałościami obwarowań ziemnych, 1600, XIX, nr rej.: A.655 z 21.06.1967
- synagoga, k. XVI, XVII, 1947, nr rej.: A.656 z 21.06.1967
- cmentarz parafialny, pocz. XIX, nr rej.: A.657 z 22.12.1992
- cmentarz na „Zawięzieniu” – Miejsce Pamięci Narodowej, ul. 11 Listopada, nr rej.: A.658 z 30.09.1996
- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: A.659 z 12.02.1993
- zespół zamkowo-pałacowy, nr rej.: A.660/1-8 z 16.10.1957, z 19.12.1957 i z 14.01.1972:
 - pozostałości zamku, 1424-54, k. XVI
 - pałac Wielopolskich, 1773-84
 - baszta ogrodowa, k. XVI
 - ogrodzenie, mur., fragmenty muru z basztami przy d. zwierzynca, k. XVI
 - budynek gospodarczy, 1880
 - budynek gospodarczy, 1880
 - park, k. XVIII
- budynek stacyjny, po 1918, nr rej.: A.661 z 20.02.1995 (dec. Jędrzejowska Kolej Dojazdowa)
- dom „na Mirowie”, ul. Batalionów Chłopskich 32, XVII/XVII, 1947, nr rej.: A.662 z 1.12.1956 i z 21.06.1967,

Winiary Zagojskie

- rezerwat flory stepowej, nr rej.: 126 b z 11.06.1948

Zagość Stara

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 3 ćw. XII, 1353, 2 poł. XX

BUDYNKI MIESZKALNE

W GEZ figurują obiekty o zróżnicowanych funkcjach. Poniżej krótko je scharakteryzowano.

Budynki mieszkalne stanowią większość wszystkich obiektów znajdujących się w kartach adresowych, jest ich ok. 60. Przykład budownictwa wielorodzinnego na obszarze Pińczowa ukazuje poniższa fotografia. Takie obiekty występują głównie w okolicach Placu Wolności, a także w jego najbliższym sąsiedztwie. Należy zaznaczyć, że znaczna część budynków na Placu Wolności zatraciła swoje zabytkowe cechy ze względu na liczne przebudowy. Tylko nieliczne obiekty posiadają skromne detale architektoniczne. Ze względu na reprezentatywną lokalizację na obiektach tych (dot. większości) umieszczone są banery reklamowe, które przysłaniają zabytkową elewację.

Budynki murowane są reprezentatywne dla rozwoju architektury wiejskiej i miejskiej, oraz form funkcjonalno-przestrzennych budynku w cyklu rozwoju, w czasie od XIX wieku do pierwszej połowy XX wieku. Obiekty te są w stanie technicznym dostatecznym. Celem zachowania wartości kulturowych tego typu budynków, nie należy tynkować elementów ceglanych i kamiennych pierwotnie jedynie fugowanych, a zasadnicze znaczenie ma niezmiennianie gabarytów bocznych i wysokościowych otworów. Obiekty takie jak szkoła w Szkrabkowie są przykładem utraty cech zabytkowych, świadczących o dziejach kulturowych i wyrażających się zmianą gabarytów otworów okiennych oraz usunięciem elementów dekoracji tynkarskiej elewacji.²⁵

Fot. 3. Wielorodzinny budynek mieszkalno-usługowy w Pińczowie na Placu Wolności z pocz. XX w. – przykład budownictwa murowanego

Źródło: GEZ

²⁵ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów

W GEZ znajdują się budynki mieszkalne jednorodzinne. Ich stan techniczny należy ocenić na dostateczny bądź zły. Nie zachowały się mieszkalne budynki drewniane, większość stanowią tynkowane obiekty. Przykład nielicznego domu, który nie został otynkowany stanowi poniższa fotografia.

Fot. 4. Jednorodzinny budynek mieszkalny w Pińczowie na ul. Górnej z końca XIX w. – przykład nielicznego budownictwa ceglanego

Źródło: GEZ

Obiekty mieszkalne będące dziedzictwem kulturowym gminy prezentują różny stan zachowania. Są one podatne na różnego rodzaju przekształcenia ze względu na brak świadomości właścicieli oraz ich problemy finansowe. Domy mogą ulec zatarciu np. poprzez:

- niewłaściwą wymianę stolarki okiennej;
- niewłaściwą wymianę stolarki drzwiowej;
- niewłaściwą wymianę połaci dachowej;
- ocieplenie budynku;
- otynkowanie budynku;
- wszelkiego rodzaju dobudówki;
- umieszczanie reklam zakrywających detale architektoniczne.

ZABYTKI TECHNIKI

Zabytkami techniki o dużym znaczeniu dla tradycji, przemysłu i eksploatacji kopalni mineralnych gminy, mają zabudowania zakładu przerobu kamienia i młyn w Pińczowie. Zabudowania zakładu przerobu w Pińczowie stanowią o ciągłości tradycji architektonicznej tego regionu, a celem zachowania wartości kulturowych jest budynek („halamarmurów”) ten winien być nienadbudowywany, nietynkowany i posiadać zachowane gabaryty otworów zewnętrznych. Zabudowania terenu i tego zakładu świadczą o ciągłości eksploatacji kopalni

naturalnych i historycznym rozwoju metod przerobu kamienia budowlanego. Ważnymi obiektami, tak ze względu na dzieje techniki, jak i formy architektoniczno budowlane, są młyny. Najlepiej utrzymany młyn w Pińczowie winien być zachowany jako przykład kompletnego założenia. Budynek młyna w Pińczowie jest obiektem o dużym znaczeniu dla przestrzeni architektonicznej miejscowości. Jest też przykładem stosowania stylistyki funkcjonalnej w dziejach budownictwa przemysłowego.

Do zabytków techniki należy zaliczyć także 2 odcinki Jędrzejowskiej Kolej Dojazdowej oraz budynek dworca. Należy wspomnieć, że Świętokrzyska Kolejka Dojazdowa na trasie Pińczów - Umianowice jest czynna w każdą niedzielę od maja do września.

Fot. 5. Budynek dworca kolei wąskotorowej z 1926 r. w Pińczowie

Źródło: GEZ

CMENTARZE

Cmentarze stanowią specjalną formę obiektów zabytkowych. Ze względu na przynależność religijną różnią się od siebie w wielu aspektach. Ich szczegółową charakterystykę przedstawia poniższa tabela. Łącznie na terenie gminy odnotowano 14 cmentarzy, w tym 6 wpisanych do rejestru zabytków. Nekropolie z terenu Gminy Pińczów znajdują się na obszarze 5 miejscowości: Bogucice – 2, Krzyżanowice Dolne – 2, Młodzawy Małe – 2, Stara Zagość – 2 i Pińczów – 6. Po dawnych cmentarz przykościelnych pozostawały pojedyncze nagrobki, bądź wcale nie można odnaleźć ich śladów. Najstarsze pochodzą z XII w. i znajdują się w Starej Zagości i Krzyżanowicach Dolnych. Wszystkie cmentarze parafialne są czynne i odbywają się na nich pochówki zmarłych.

Warto również wspomnieć, iż wszelkie działania inwestycyjne na terenach pocmentarnych reguluje art. 6 ust. 4 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r. (Dz. U. z 2017, poz. 912 ze zm.).

4. *Użycie terenu cmentarnego na inny cel jest dopuszczalne pod warunkiem zachowania znajdujących się na jego terenie zabytków, które mogą być przeniesione w inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.*

Szczególnymi przepisami ochronnymi zostały ujęte w pełnym zakresie cmentarze żydowskie, gdyż według wyznania mojżeszowego nie przewiduje się likwidacji cmentarzy, a ekshumacja zwłok dozwolona jest tylko w wyjątkowych sytuacjach, musi też zostać przeprowadzona w sposób zgodny z przepisami. Dla Żydów są to z jednej strony miejsca święte, z drugiej zaś nieczyste. Dlatego po jego opuszczeniu należało umyć ręce. Cmentarze żydowskie, zwane mylnie „kirikutami” są nienaruszalne i nie mogą zostać usunięte. Mimo braku nagrobków na terenie „domów życia” dla Żydów są to w dalszym ciągu cmentarze. Zasada nienaruszalności grobu dotyczy 2 cmentarzy żydowskich w Pińczowie.

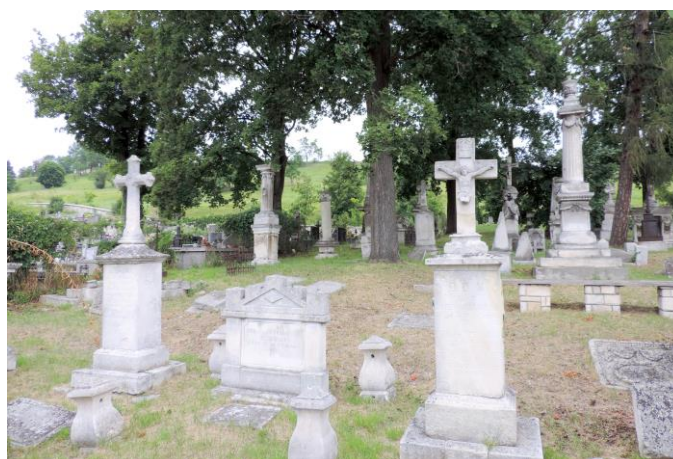
Przedstawiona poniżej tabela charakteryzuje cmentarze występujące na terenie gminy.

Tabela 4. Zabytkowe cmentarze z terenu gminy Pińczów

Lp.	Miejscowość	Nazwa	Czas powstania	Użytkowanie	MPZP	Wpis do rejestru
1	Bogucice	cmentarz parafialny	Ok. 1843 r. ?	czynny	nie	tak
2	Bogucice	dawny cmentarz przykościelny w zespole kościelnym paraf. pw. Nawiedzenia NMP	XV w.	nieczynny	nie	nie
3	Krzyżanowice Dolne	cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. św. Tekli	XII w. ?	nieczynny	nie	nie
4	Krzyżanowice Dolne	cmentarz parafialny	Poł. XIX w., XX w.	czynny	nie	tak
5	Młodzawy Małe	dawny cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Pocz. XVII w.	nieczynny	nie	nie
6	Młodzawy Małe	cmentarz parafialny	2 ćw. XIX w., ok. 1950 r.	czynny	nie	tak
7	Pińczów	dawny cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	1 poł. XV w.	nieczynny	tak	nie
8	Pińczów	cmentarz na "Zawężeniu"	1941- 1943 r., 1948 r.	nieczynny	tak	tak
9	Pińczów	cmentarz wojenny z I wojny światowej	1914- 1918 r.	nieczynny	tak	tak

Lp.	Miejscowość	Nazwa	Czas powstania	Użytkowanie	MPZP	Wpis do rejestru
10	Pińczów	cmentarz parafialny	Pocz. XIX w., 1915 r.	czynny	tak	tak
11	Pińczów	d. cmentarz żydowski nowy	1 poł. XX w., przed 1942 r.	nieczynny	tak	nie
12	Pińczów	d. cmentarz żydowski stary	2 poł. XVI w.	nieczynny	tak	nie
13	Stara Zagość	d. cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	Ok. 1160 r.	nieczynny	nie	nie
14	Stara Zagość	cmentarz parafialny	2 ćw. XIX w.	czynny	nie	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 6. Cmentarz parafialny w Pińczowie (widok na starą część)

Źródło: GEZ

KOŚCIOŁY

Budowle sakralne, czyli kościoły w: Bogucicach, Krzyżanowicach Dolnych, Młodzawach, Pińczowie, Zagości stanowią o dziejach Gminy i Miasta Pińczów. Obiekty sakralne w gminie i mieście Pińczowie, takie jak: kościoły w Krzyżanowicach Dolnych, Młodzawach, oba stare kościoły w Pińczowie, kościół w Zagości, stanowią najcenniejsze obiekty zabytkowe na tym terenie i są reprezentatywne dla historii sztuki w Polsce. Kościół parafialny w Zagości jest wymieniany w podręcznikach historii sztuki ze względu na zachowane romańskie rzeźby architektoniczne. Bogucice, Krzyżanowice Dolne, Młodzawy, Pińczów – stanowią dobre przykłady sztuki barokowej o klasie znaczenia krajowego. Zwłaszcza kościół parafialny w Młodzawach stanowi jeden z najlepszych krajowych realizacji pierwowzoru rzymskiego kościoła „Il Gesu”, o wyjątkowej skali. Kościół popauliński w Pińczowie posiada wyjątkowo dobrze zachowany zespół wyposażenia barokowego

wnętrza. Obiekty sakralne w większości są w stanie dobrym i wymagają jedynie remontu bieżącego. Do obiektów sakralnych należy również synagoga w Pińczowie, będąca podręcznikowym przykładem jednej z najstarszych zachowanych synagog. Jest to późnorenesansowy obiekt, jeden z pierwszych, w którym uwzględniono wydzieloną część dla kobiet tzw. „babiniec”.²⁶

Zabytkowe kościoły znajdujące się na obszarze analizowanej gminy powstały w różnym czasie. Najstarsza geneza XII-wieczna sięga kościoła w Starej Zagości. Przedstawione w poniższej tabeli kościoły zostały wybudowane w różnych stylach architektonicznych, jednak wszystkie kościoły katolickie łączy to, że ich wieżyczki zakończone są ozdobnym dachem hełmowym. W Gminie Pińczów nie występują kościoły drewniane, część z nich jest tynkowana, część posiada tzw. cios wapienny wykorzystywany z miejscowych złóż wapienia. Pod względem przynależności wyznaniowej wszystkie użytkowane świątynie należą do parafii rzymsko – katolickich. Dawna synagoga w Pińczowie przeznaczona jest na cele turystyczne i znajduje się pod opieką Muzeum Regionalnego w Pińczowie. Wszystkie kościoły wpisane zostały do rejestru zabytków. Najpilniejszych prac remontowych wymaga dawna synagoga.

Tabela 5. Zabytkowe obiekty sakralne z terenu gminy Pińczów

Lp	Miejscowość	Pierwotna funkcja kościoła	Obecna funkcja kościoła	Czas powstania	Materiał	Styl	MPZP	Wpis do rejestru
1	Bogucice	kościół paraf. pw. Nawiedzenia NMP	kościół paraf. pw. Nawiedzenia NMP	1630 r., XIX w.	otynkowany		nie	tak
2	Krzyżanowice Dolne	kościół paraf. św. Tekli	kościół paraf. św. Tekli	XVII w., 1786- 1789 r.	otynkowany	klasycyzm	nie	tak
3	Młodzawy Małe	kościół paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	kościół paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	k. 1716-1740 r., ok. 1770- 1779 r., 1882 r., ok. 1910 r., po 1918 r.	cios wapienny	barok	tak	tak
4	Pińczów	kościół klasztorny paulinów	kościół paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	1 ćw. XV w., 1433-1449 r., 1642- 1656 r.	otynkowany	gotyk/manieryzm	tak	tak
5	Pińczów	kościół pw. Nawiedzenia NMP w	kościół pw. Nawiedzenia NMP w	1587- 1619 r., 1 ćw. XVII w., 2	otynkowany	renesans	tak	tak

²⁶ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów

		zespole klasztornym oo. reformatów-franciszkanów	zespole klasztornym oo. reformatów-franciszkanów	poł. XVII w., 1980-1985 r., 1992 r.				
6	Pińczów	synagoga	obiekt niezagospodarowany, miejsce zwiedzania	XVI/ XVII w., 1947 r.	otynkowany	renesans	tak	tak
7	Stara Zagość	kościół paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	kościół paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	3 ćw. XII w., 1353 r., 1900- 1901 r.	cios wapienny	gotyk	nie	tak
8	Pińczów	kaplica św. Anny	kaplica	1600 r., poł. XVII w., XIX w.	cios wapienny	manieryzm	tak	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart GEZ

Fot. 7. Synagoga w Pińczowie

Źródło: GEZ

ZESPOŁY DWORSKO-PARKOWE

Kondycja zachowania zespołów dworsko-parkowych jest w większości zła. Dobrze zachowany jest dwór Krzyżanowicach i pałac w Pińczowie. Parki w Brześciu (park dworski, XVIII w., gruntownie przekomponowany w XIX w.), Chrabkowie są pozbawione architektury, tereny tych założeń winny być jednak poddane ochronie przez niezabudowywanie i znalezienie inwestora chcącego zrewaloryzować architekturę form rezydencjonalnych. Obiekty dworskie w mieście i gminie Pińczów reprezentują architekturę XVIII i XIX wieku. Duże znaczenie dla krajobrazu kulturowego mają zanikające już założenia parkowe. Parki winny mieć opracowane szczegółowe projekty rewaloryzacji zieleni. Park w Krzyżanowicach, jako najlepiej zachowany, winien posiadać projekt uwzględniający połączenie zachodniej

części krajobrazowej z terenami sportowymi. Park ten był wymieniany w XIX wieku jako wyjątkowo piękny. Parki zachowały się w formie szczątkowej we wszystkich miejscowościach, oprócz Krzyżanowic i Pińczowa, w wielu przypadkach zanikły ich układy kompozycyjne.²⁷

Fot. 8. Dwór w Krzyżanowicach Dolnych

Źródło: GEZ

Włączanie nowych obiektów oraz ich wyłączenie z gminnej ewidencji zabytków musi być dokonywane w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wzór karty gminnej ewidencji zabytków określony został w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. (Dz. U. nr 113, poz. 661) i w taki sposób należy prowadzić gminną ewidencję zabytków (jej aktualizację). W gminnej ewidencji zabytków muszą znaleźć się obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków lub wskazane do ujęcia przez ŚWKZ oraz inne nieruchomości wyznaczone przez burmistrza w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna ewidencja zabytków Gminy Pińczów może w przyszłości ulec zmianie ze względu na otwarty charakter zbioru.

²⁷ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów

5.5. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków – zabytki archeologiczne

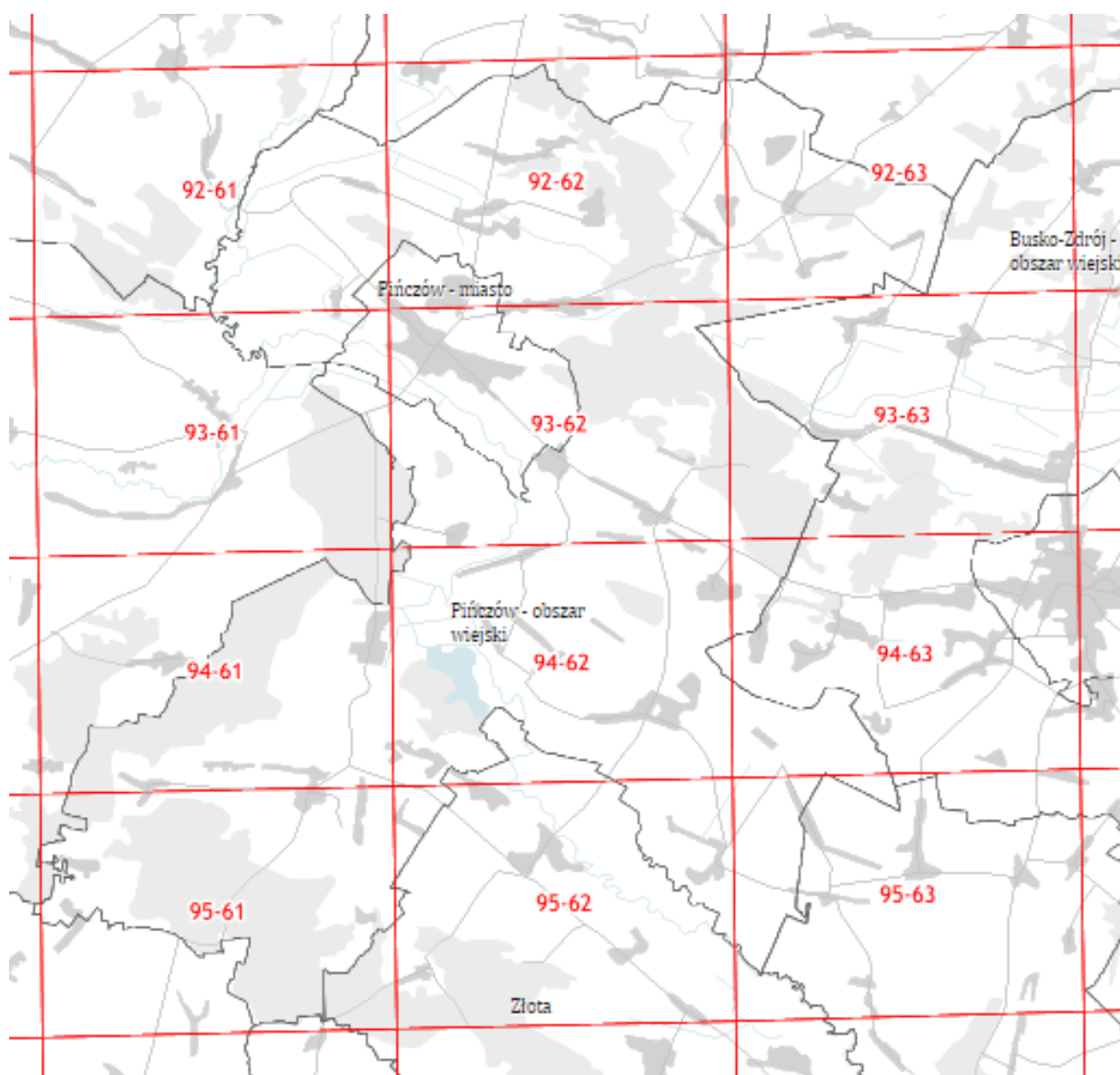
Nieruchomy zabytek archeologiczny, zwany jest także stanowiskiem archeologicznym. Narodowy Instytut Dziedzictwa wskazuje, że stanowisko archeologiczne to: „obszar, w obrębie którego występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem – tzw. nawarstwieniami kulturowymi, czyli warstwami ziemi, które powstały na stanowisku (np. osadzie pradziejowej) w trakcie jego funkcjonowania w przeszłości”. Mogą to być grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, nawarstwienia związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych itd.

Badania powierzchni archeologicznej w ramach wykonywania Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) prowadzone były od 1978 roku na terenie całego kraju. Projekt zakładał znalezienie zabytków archeologicznych tzw. metodą powierzchniową polegającą na obserwacji zaoranych pól wiosną i jesienią. Prowadzone były również wywiady z mieszkańcami, analizy archiwalnych materiałów, jak i wykorzystywano zdjęcia lotnicze. Dziedzictwo archeologiczne na terenie Gminy Pińczów reprezentują stanowiska archeologiczne w liczbie 372, w tym stanowiska znane z literatury oraz stanowiska objęte wpisem do rejestru zabytków. Większość stanowisk ujętych w ewidencji wojewódzkiej zalicza się do tzw. stanowisk płaskich, które na powierzchni mogą być mało czytelne.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego prowadzona jest zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, według której obecny poziom cywilizacyjny umożliwia wykorzystanie potencjału kulturowego, ekonomicznego i społecznego dziedzictwa archeologicznego bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na jego poznanie i obcowanie z autentycznymi, nienaruszonymi zabytkami przeszłości. W przypadku nieodnawialnych zasobów dziedzictwa archeologicznego oznacza to ochronę zabytków archeologicznych *in situ* czyli w miejscu ich pierwotnego występowania, przez zachowanie ich dla przyszłych pokoleń w stanie możliwie nienaruszonym.

GEZ w formie zbioru kart adresowych zabytków archeologicznych wykonana została we wrześniu 2013 r., zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. i została pozytywnie zaopiniowana przez Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgodnie z ZARZĄDZENIEM NR 116/2018 BURMISTRZA MIASTA I GMINY PIŃCZÓW z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pińczów ewidencja została poszerzona o 1 stanowisko, które znajduje się w miejscowości Byczów (osada-kultura łużycka-epoka brązu AZP 94-61 nr St. 1/1). Ponadto w przypadku stanowisk nr 34/109 i 33/108 na AZP 94-62 zmianie uległa przynależność terytorialna – w kartach stanowiska zlokalizowane były w miejscowości Marzęcin – obecnie w miejscowości Bogucice. GEZ zawiera obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków oraz ewidencji wojewódzkiej w liczbie 372 kart adresowych (w tym 2 stanowiska rejestrowe).

Charakteryzowana gmina znajduje się na obszarze 12 sektorów AZP, na których znajdują się stanowiska archeologiczne: 92-61, 92-62, 92-63, 93-61, 93-62, 93-63, 94-61, 94-62, 94-63, 95-61, 95-62, 95-63. Każdy z nich posiada wymiary 5 x 8 km, czyli 40 km².

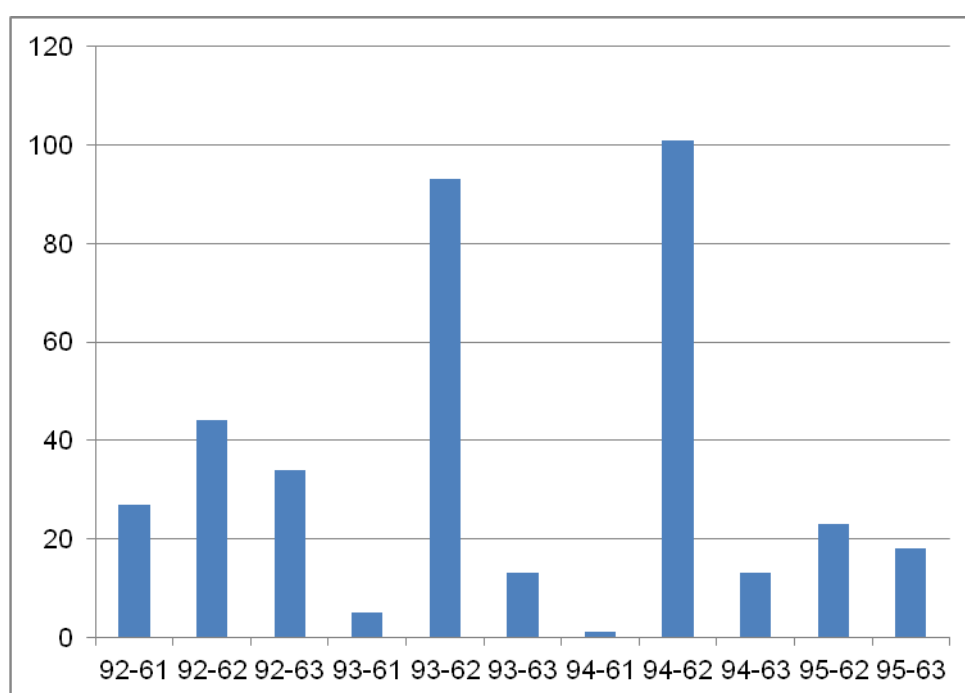

Ryc. 21. Obszary AZP na terenie Gminy Pińczów

Źródło: www.mapy.zabytek.gov.pl

Poszczególne części Gminy Pińczów nie obejmują w całości żadnego z sektorów AZP. Najbliżej sytuacji było w przypadku sektorów: 92-62, 93-62, 94-62. Zdecydowanie najwięcej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych zostało na obszarze 94-62 (101) oraz

93-62 (93), co związane jest z tym, że prawie cała sektory obejmują Gminie Pińczów oraz lokalizacją Pińczowa w tej części, który w przeszłości był ważnym punktem osadnictwa. Ponadto przez wymienione sektory przepływa rzeka Nida, a w obszarze 94-62 zlokalizowane są większe zbiorniki wodne, co miało wpływ na osadnictwo pradziejowe. Powyżej 20 stanowisk odnotowano w sektorze 92-61, 92-62, 92-63, 95-62. W tym miejscu należy przypomnieć, że lokacje osad od zarania dziejów zawsze dyktowało ukształtowanie terenu, dostępność wody pitnej, dogodna ekspozycja terenu do zamieszkania oraz odpowiednie do uprawy ziemie.

Wyk. 4. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych w poszczególnych sektorach AZP na terenie Gminy Pińczów

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Na terenie stanowisk archeologicznych objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków wyklucza się wszelką działalność inwestycyjną, a prace porządkowe w ich obrębie wymagają uzgodnienia z WKZ.

Należy zaznaczyć, że wszystkie stanowiska archeologiczne są tak samo ważne dla rekonstrukcji większych procesów lub wyjaśnienia mniejszych problemów i zagadnień. W myśl art. 6 pkt. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, poz. 2187 ze zm.) wszystkie zabytki archeologiczne bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach

zalesionych, gdzie ingerencja człowieka w substancję zabytkową stanowiska jest najmniejsza. Stan zachowania nawarstwień kulturowych w obrębie stanowisk najczęściej jest trudny do określenia. Ustala się go przy okazji badań rozpoznawczych (powierzchniowych i sondażowych), planowych badań naukowych czy badań ratowniczych przy realizacji inwestycji.

Na terenie charakteryzowanej gminy występują dwa archeologiczne stanowiska rejestrowe. Poniżej znajduje się ich krótka charakterystyka.

Tabela 6. Rejestrowe stanowiska archeologiczne z terenu Gminy Pińczów

Lp.	Miejscowość	AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja obiektu/bliższa chronologia	Nr rejestru	Data wpisu
1	Pińczów	93-62	6	6	grodzisko-zamek/ XIII-koniec XVIII w.	652/818	01.09.1986
2	Skowronno Dolne	92-61	5	78	grodzisko/ prahistoria lub wcz. średniowiecze	10	18.09.1986

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Na pograniczu wsi Skowronno Dolne i Górne znajduje się grodzisko prehistoryczne położone na brzegu wysoczyzny. Jest to cenny dla dziedzictwa narodowego obiekt prehistoryczny przewidziany do trwałego zachowania jako dobro kultury i element krajobrazu. Mogła być to twierdza lub grodzisko zamieszkiwane przez bardzo liczną społeczność. Miejsce to zlokalizowali naukowcy w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku i nanieśli na mapy AZP. Grodzisko nazywane przez archeologów Okrąglicą leży na zachodnim cyplu wzniesień zwanych Garbem Pińczowskim. Rozciąga się stąd rozległa panorama rozlewisk Nidy i wzniesień na drugim brzegu rzeki. Archeolodzy, którzy ponownie badali stanowisko w 2017 r. przyjmują, że grodzisko istniało między VIII a XIII wiekiem naszej ery. Było założeniem obronnym z racji położenia i otaczała go fosa. Niewykluczone, że jego zachodnia część, wyłączona obecnie z użytkowania rolnego, była grodziskiem stożkowym otoczonym wałem ziemnym i palisadą.²⁸

Rozwój Pińczowa rozpoczął się od kamieniołomu, który istniał tutaj w XII wieku. Bezpieczeństwa górników strzegł niewielki gród obronny, zniszczony prawdopodobnie przez Tatarów w 1241. W I poł. XIV w. na jego miejsce wzniesiono gotycki zamek, u stóp którego rozwinęła się osada. W 2018 r. powstała rekonstrukcja 3D późnorennesansowego Zamku w Pińczowie, który został rozebrany przez ostatnich właścicieli pod koniec XVIII wieku. Prace nad przygotowaniem rekonstrukcji zamku trwały ponad dwa lata. Ich wynikiem jest stworzenie 21 fotorealistycznych grafik ukazujących cały Pińczowski Zespół Zamkowy

²⁸ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów oraz zapisków z portalu internetowego www.echodnia.eu

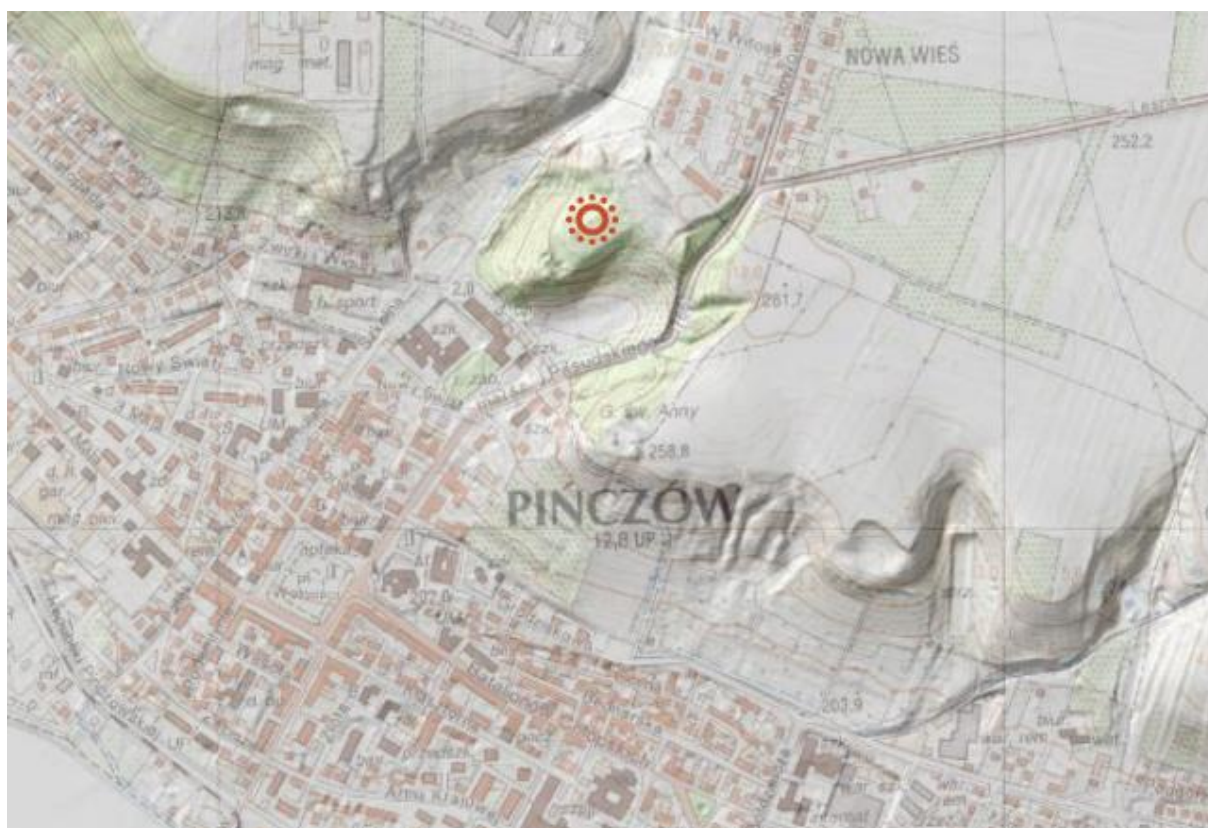
w różnych ujęciach. Oprócz samego głównego zamku wizualizacja uwzględnia również reprezentacyjne przedzamcze, zwierzyniec, ogród, baszty i fortyfikacje. Stworzone grafiki zostały przekazane do Muzeum Regionalnego w Pińczowie.²⁹

Ryc. 22. Zespół Zamkowy w Pińczowie na przełomie XVII i XVIII w.

Źródło: www.eloblog.pl, autor: Mateusz Staniszew

²⁹ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment Strategii Rozwoju Gminy Pińczów oraz zapisków z portalu internetowego www.eloblog.pl

Ryc. 23. Lokalizacja grodziska-zamku w Pińczowie

Źródło: www.mapy.zabytek.gov.pl

Ryc. 24. Lokalizacja grodziska w Skowronnie Dolnym

Źródło: www.mapy.zabytek.gov.pl

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę stanowisk archeologicznych z wyróżnieniem na poszczególne funkcje. Jako materiał źródłowy posłużyła gminna ewidencja zabytków archeologicznych. Na terenie Gminy Pińczów wyróżnić można 259 śladów osadnictwa, 229 osad, 17 cmentarzysk, 7 grobów, 5 punktów osadniczych, 4 pracownie krzemienia i 3 grodziska, w tym 2 wpisane do rejestru zabytków. W administracyjnych granicach gminy znajdują się 2 stanowiska w przypadku których stwierdzono występowanie aż 5 faktów osadniczych. Są to stanowiska w:

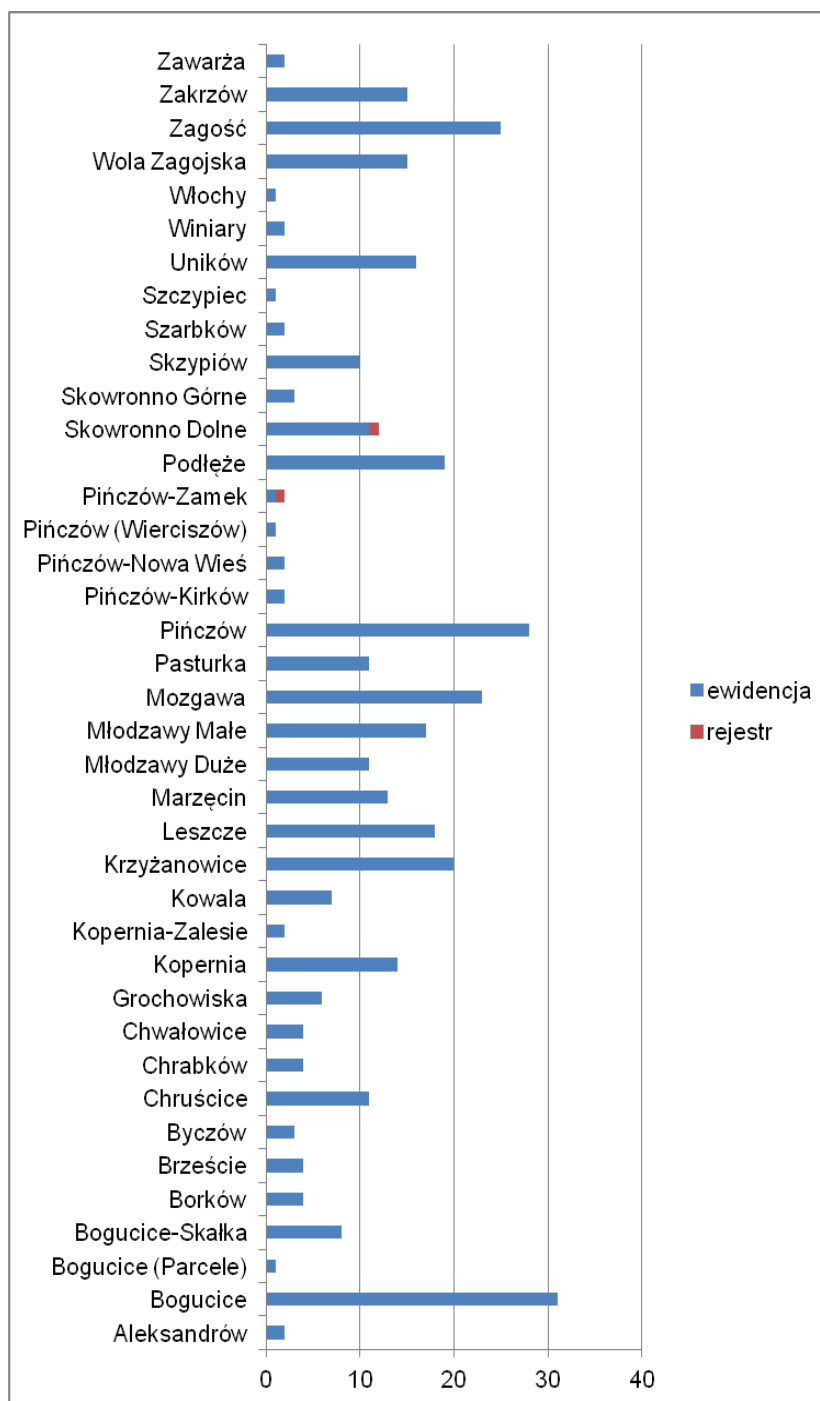
- Krzyżanowicach, 20 w miejscowości, 81 na obszarze, 94-62 AZP – 4 osady i cmentarzysko;
- Woli Zagojskiej, 2 w miejscowości, 66 na obszarze, 95-62 AZP – 2 osady i 3 ślady osadnictwa.

Tabela 7. Liczba faktów osadniczych z terenu gminy Pińczów

Stanowiska archeologiczne	Ilość	w tym wpisane do rejestru
ślady osadnictwa	259	
osady	229	
cmentarzyska	17	
grób	7	1
punkty osadnicze	5	
pracownia krzemienia	4	
grodziska	3	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Łącznie odnotowano 372 stanowiska na obszarze 39 jednostek. Najwięcej stanowisk archeologicznych odnotowano w Bogucicach – 31, Pińczowie – 28, Zagości – 25, Mozgwie – 23 i Krzyżanowicach – 20. W pozostałych jednostkach odnotowano poniżej 20 stanowisk. Poniższy wykres charakteryzuje stanowiska archeologiczne z obszaru Gminy Pińczów.

Wyk. 5. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Pińczów z wyszczególnieniem na miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie GEZ

Ochrona stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu odnosi się do planu zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, w których znajdują się ustalenia ochronne. Wszelkie prace remontowo – ziemne należy ustalać z WKZ. Trzeba zatem zwrócić się do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z wnioskiem o wydanie decyzji administracyjnej zezwalającej na realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego, jeżeli przeprowadzenie badań jest niezbędne w celu ochrony zabytków. W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z ŚWKZ.

Do największych zagrożeń dla stanowisk archeologicznych zaliczają się:

- działalności inwestycyjne: budowa kanalizacji, wodociągów;
- inwestycje mieszkaniowe i przemysłowe;
- budowy dróg;
- lokalizacje żwirowni i kopalni kruszywa oraz ich wydobywanie;
- planowane zalesienia;
- regulacje cieków wodnych i budowa zbiorników retencyjnych;
- działalności rabunkowe – nielegalne poszukiwania;
- działalności rolnicze – głęboka orka;
- gwałtowne zjawiska atmosferyczne.

W szczególnym stopniu inwestycje liniowe o charakterze ponadlokalnym, prymitywne i rabunkowe metody gospodarowania przestrzenią osadniczą oraz tak zwani „poszukiwacze skarbów”, wykorzystujący do poszukiwań urządzenia techniczne wydają się być największym zagrożeniem dla zabytkowych stanowisk. Dlatego też w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków powinien obowiązywać zakaz prowadzenia prac budowlanych w ich zasięgu.

W okresie najbliższych lat na terenie gminy planowane są prace ziemne, mogące stanowić istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych. Poniżej wymieniono zaplanowane inwestycje do 2022 roku na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku:

1. Rozbudowa sieci wodociągowej przy ul. Leśnej w Pińczowie (zrealizowane).
2. Budowa studni awaryjnej ujęcia wody OC Grodzisko (zrealizowane).
3. Budowa kanalizacji sanitarnej, ul. Żwirki i Wigury (zrealizowane).
4. Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Pińczów oraz modernizacja oczyszczalni ścieków (w trakcie realizacji).

5. Budowa kanalizacji deszczowej w ramach rewitalizacji miasta Pińczowa (jest przygotowywany projekt).
6. Przebudowa Rynku Mirowskiego w ramach Rewitalizacji.
7. Zagospodarowanie placu przed budynkiem PSCK.
8. Przebudowa ul. Bednarskiej Górnej i Mirowskiej w ramach rewitalizacji.
9. Budowa parkingu wraz z drogą dojazdową i budowa szkieletu miejskiego w ramach rewitalizacji (w trakcie realizacji).
10. Budowa przystani wodnej – stworzenie bazy sportów wodnych w ramach Rewitalizacji.
11. Odbudowa zarysu murów zamku oraz budowa tarasu widokowego na Górze Zamkowej.
12. Przebudowa ulicy na osiedlu Nowy Świat.
13. Budowa i adaptacja budynków socjalnych.

W ramach podstawowych inwestycji zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022 uwzględniono następujące prace ziemne na obszarze rewitalizacji:

1. Przebudowa ulicy osiedla Nowy Świat - rozbudowa ulicy z utwardzeniem miejsc postojowych w tym dla osób niepełnosprawnych. Budowa kanalizacji deszczowej oraz rozbudowa oświetlenia ulicznego. Szerokość jezdni 5,00-5,80m, 44 miejsca postojowe, długość przebudowanej drogi 260m.
2. Odbudowa zarysu murów zamku oraz budowa tarasu widokowego na Górze Zamkowej - wykonanie badań archeologicznych i odsłonięcie fundamentów zamku ich zabezpieczenie. Zagospodarowanie terenu z wykonaniem dojść, budowa toalet, zagospodarowanie zbocza góry na np. park linowy;
3. Budowa parkingu wraz z drogą dojazdową i budowa szkieletu miejskiego - budowa parkingu dla 44 miejsc postojowych z drogą dojazdową. Budowa nowego szkieletu oraz zagospodarowanie placu przed szkieletem. Oświetlenie terenu (w trakcie realizacji).
4. Przebudowa targowicy miejskiej przy ul. Armii Ludowej - Budowa budynku administracyjno – socjalnego, budowa kanalizacji deszczowej na placu, instalacji elektrycznej z oświetleniem, utworzenie placu, budowa parkingu.
5. Budowa kanalizacji deszczowej wzdłuż ul. Republiki Pińczowskiej i ul. Pałęki - budowa kolektora deszczowego wzdłuż ul. Republiki Pińczowskiej i ul. Pałęki wraz z przykanalikami o śr. 300 mm, wpusty uliczne ze studniami osadniczymi o śr. 500 mm i budowa separatora ścieków deszczowych (jest przygotowywany projekt).

Liczba obiektów w ewidencji zabytków nie jest stała, ponieważ mogą być do niej wpisywane kolejne stanowiska archeologiczne odkryte podczas prac wykopaliskowych. Ewidencja stanowisk archeologicznych, podobnie jak i obiektów architektury i budownictwa

ma charakter zbioru otwartego. Załącznik 2 przedstawia wszystkie stanowiska archeologiczne z terenu Gminy Pińczów.

5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Niewątpliwie obiekty o największym znaczeniu dla Gminy Pińczów figurują w rejestrze zabytków. Według autorów niniejszego dokumentu zabytki wyróżniające się największymi walorami zabytkowymi przedstawiono poniżej. Charakterystyka poszczególnych pozycji stanowi fragment Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami gminy Pińczów na lata 2014-2017. Aktualizacji poddano stan zachowania poszczególnych obiektów, a także przedstawiono dodatkowo krótką charakterystykę rezerwat flory stepowej z Winiar Zagojskich. Zabytek ten został najwcześniej wpisany do rejestru zabytków z terenu Gminy Pińczów (11.06.1948 r.). Przedstawione poniżej architektoniczne zabytki nieruchome, posiadają różne funkcje i przeznaczenie. Przy ich krótkiej diagnozie umieszczono również fotografie. Historyczny układ urbanistyczny miasta Pińczów, który figuruje w rejestrze zabytków województwa Świętokrzyskiego opisano w rozdziale dotyczącym krajobrazu kulturowego, a zabytki archeologiczne wpisane do rejestru – w części poświęconej archeologii.

Zespół klasztorny franciszkanów (d. reformatów) w Pińczowie.

Czas powstania zespołu: 1587- 1706 r., położony jest we wschodniej dzielnicy Pińczowa-Mirowie. Zajmuje rozległe terytorium o planie nieregularnym, prawie ze wszystkich stron otoczony murem, z kamienia łamanego na zaprawę wapienną, w części oszkarpowany, na niewielkich odcinkach otynkowany, pod daszkami pulpitowymi. Kościół pw. Nawiedzenia NMP, znajduje się w północnej części zespołu klasztornego, datowany na lata 1587- 1619 r., orientowany, oszkarpowany, wewnątrz otynkowany cały, na zewnątrz częściowo. Jednonawowy- z pięcioprzęsłową nawą, do której przylega jednoprzęsłowe prezbiterium. Przy wschodnim przęśle nawy- po obu stronach, bliźniacze kaplice, fasadę zachodnią poszerzają ryzality. Nad głównym korpusem kościoła dwa dachy dwuspadowe. Nad kaplicami dachy kopulaste trójpołaciowe. Pod kościołem krypty. Stan techniczny kościoła - bardzo dobry. Klasztor, znajduje się w południowej części zespołu klasztornego, datowany na lata 1684- 1706 r., tworzą go cztery skrzydła zgrupowane wokół prostokątnego wirydarza. W północnym skrzydle, przyległym do kościoła, piętrowy krużganek, w pozostałych układ: na parterze jedno- i półtraktowy, na piętrze dwu- i półtraktowy. Pierwotny układ pomieszczeń z korytarzami obiegającymi gmach, wokół zakłócony przez podzielenie budynku ściankami działowymi między dwóch użytkowników: zakoni szpital. Dachy nad skrzydłami

dwuspadowe. W wirydarzu, pośrodku kamienna studnia, otynkowana. Stan techniczny klasztoru - zły. Między kościołem a klasztorem mały dziedzińczyk, wewnętrzny, prostokątny, wybetonowany, podzielony w poprzek na dwie nierówne części, półkolistą murowaną arkadą. Przed fasadą kościoła i przyległym od południowej strony przedsionkiem klasztoru, znajduje się cmentarz, wydłużony na linii północ- południe, otoczony ze wszystkich stron nieotynkowanym murem, z licem od wewnątrz, rozczłonkowanym licznymi wnękami. Mury wokół cmentarza, w stanie bardzo dobrym, z nielicznymi ubytkami na w pokryciu dachówki. Na cmentarzu figury kamienne z piaskowca: w narożniku pół.- wsch. NMP z dzieciątkiem, w pół.- zach. części św. Franciszek, w pół.- zach. części św. Antoni, przed kruchtą krucyfik na korynckiej kolumnie. Wzdłuż całego odcinka muru zach.- krużganek, murowany, piętnasto- arkadowy, filarowy na pomieszczenie Stacji Męki Pańskiej, osłonięty daszkiem pulpitu, z dachówki ceramicznej. Od strony ul. Słabskiej, mur w bardzo złym stanie, kamień obłuzowany, zaprawa wypłukana. Od zach. strony klasztoru, szpitalna część podwórza klasztornego. Od wewnątrz, budynek portierni szpitalnej (ob. budynek zakładu pogrzebowego)- otynkowany, pod dachem pulpitu, z blachy ocynkowanej. Zaraz obok budynek dawnej trupiarni, stacji krwiodawstwa, ob. kaplica pogrzebowa- otynkowany, pod dachem pulpitu, z blachy ocynkowanej, o skromnym eklektycznym wystroju elewacji.

Fot. 9. Kościół pw. Nawiedzenia NMP w zespole klasztornym oo. Reformatów- Franciszkanów w Pińczowie

Źródło: GEZ

Zespół klasztorny paulinów, ob. zespół kościoła parafialnego św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie.

Czas powstania zespołu: 1 ćw. XV w., po 1431 r., 1692 r., 1740 r., terytorium zespołu popaulińskiego znajduje się między ulicami: Pl. Wolności i kaplicą na górze św. Anny. Terytorium zespołu zachowany prawie w całości oprócz znacznie przekształconego urbanistycznie terenu d. folwarku. Kościół poklasztorny, ob. parafialny pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty, znajduje się w centralnej części zespołu, datowany na: 1 ćw. XV w., XVI w., 1642- 1655 r., murowany z ciosów wapienia pińczowskiego, obustronnie tynkowany.

Bezwieżowa bazylika trójnawowa ze skarpami, czteroprzęsłowa, filarowa z wyodrębnionym przęsłowym prezbiterium, zamkniętym absyda, z kaplicą pw. Anioła Stróża oraz przybudówkami od zach. i pół. Nawa główna z sygnaturką, prezbiterium i przybudówką zach., przykryte dachem dwuspadowym. Nawy boczne i przybudówka pół. przykryte dachem jednospadowym, a kaplica- kopułą z latarnią. Pod kościołem krypty. Stan zachowania bardzo dobry. Wolnostojąca, dzwonnica bramna, znajduje się w zachodniej części zespołu, datowana na: 1685- 1692 r., murowana z ciosów wapienia pińczowskiego, otynkowana na zewnątrz. Monumentalna budowla, niemal kwadratowa, przykryta łamanym dachem czterospadowym, poprzedzona od wsch. szerokimi schodami. Wewnątrz trzy dzwony, mechanizm zegarowy. Stan zachowania bardzo dobry.

W pół.- wsch. części narożnika Pl. Wolności, znajduje się cmentarz przykościelny, obwiedziony niskim murem z czterema przejściami, zarys zbliżony do owalu. Przy pół. ścianie dzwonnicy, w zach. części ogrodzenia, główna brama słupowa, przy której usytuowana jest kamienna figura NMP Niepokalanie Poczętej na kolumnie oraz kamienna postać św. Floriana na cokole. Budynek klasztoru popaulińskiego, ob. muzeum regionalne z informacją turystyczną, datowane na: 1431- 1449 r., 1630- 1642 r., 1881- 1886 r., znajduje się w pół.- wsch. narożniku cmentarz przykościelny i prezbiterium świątyni. Budynek na rzucie niemal prostokątnego czworoboku, budynek piętrowy, częściowo podpiwniczony. Murowany z ciosów wapienia pińczowskiego na zaprawie wapiennej, ściany obustronnie tynkowane, przykryte sklepieniami. Więźba krokwiowa z dwoma ścianami stolcowymi. Pokrycie dachów- blacha miedziana. Stolarka okiennie- drzwiowa- współczesna. Stan zachowania bardzo dobry.

Fot. 10. Kościół klasztorny popauliński, ob. Kościół parafialny pw. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie

Źródło: GEZ

Dom na Mirowie, tzw. drukarnia ariańska w Pińczowie.

Obiekt datowany na XVII/ XVIII w., budynek w kształcie litery L, z częścią frontową prostokątną. Budynek murowany z wapienia pińczowskiego, elewacje otynkowane, oprócz fasady i części elewacji płd. głównego korpusu. Wszystkie opasane gzymsem wieńczącym, nad fasadą rozszerzonym w pełne belkowanie. Fasada w kształcie leżącego prostokąta, do linii architrawu pokryta rystyką zachodzącą na narożniki. Oblicowana na przemian prostokątnymi i kwadratowymi płytami kamiennymi w pasy. Wieżba dachowa krokwiowo-jątkowa z dwoma ścianami stolcowymi, nakryty dwuspadowym dachem o nieco odciętych połaciach z dwoma wysokimi szczytami. Stan zachowania budynku dostateczny/zły, przede wszystkim stan kamieniarki zabrudzony.

Fot. 11. Dom „na Mirowie”, tzw. drukarnia armiańska, ob. archiwum państwowe w Pińczowie

Źródło: GEZ

Kaplica św. Anny w Pińczowie

Datowana na ok. 1600 r., znajduje się na szczycie wzgórza, zwanego Klasztornym lub Górą św. Anny. Kaplica stoi w płd.- zach. narożniku platformy stanowiącej dawne obwarowania miejskie. Budowlana na planie kwadratu z dostawionym od zach. mniejszym aneksem przedsionka- również zbliżonym do kwadratu. Murowana z regularnie obrobionych ciosów kamienia pińczowskiego, jedynie wewnątrz otynkowane. Przed kruchtą posąg św. Pawła Pustelnika, nieco dalej rzeźba kamienna św. Tekli i św. Michała Archanioła. Stan kaplicy zły.

Fot. 12. Kaplica św. Anny w Pińczowie

Źródło: GEZ

Synagoga w Pińczowie.

Datowana na XVI/ XVII w., znajduje się płd.- wsch. części Pińczowa, przy ul. Klasztornej. Synagoga renesansowa, zbudowana na planie prostokąta, murowana z kamienia łamanego, na zaprawę wapienną, oszkarpowana, o ścianach obustronnie tynkowanych. Wokół synagogi placyk o analogicznym kształcie. Ogrodzenie wokół, na podmurówce z kamieni łamanego, z balustradą z metalowych kształtek. W pół. odcinku ogrodzenia, w postaci wysokiego muru oporowego, wmurowano fragmenty żydowskich, kamiennych nagrobków. Stan zachowania dostateczny/zły, widoczne spękania tynku.

Fot. 13. Synagoga w Pińczowie

Źródło: GEZ

Pozostałości zespołu zamkowego w Pińczowie.

Datowane na: 1 poł. XV w.- do poł. XVII w., usytuowane na pół. obrzeżu Pińczowa, na wzniesieniu zwanym Górą Zamkową lub Winnicą. W najwyższej, płd. części wzgórza, teren jest nierówny, z licznymi pagórkami i zagłębieniami, w których widoczne są relikty fundamentów dawnego zamku. Nieco dalej na pół., pozostałości murów wieży bramnej, poniżej podstawa filara podtrzymującego dawniej wjazd do zamku. Nieznaczące przewężenie i zagłębienie, ślad po fosie, oddziela teren zamku od d. przedzamcza. Obszar ten ma formę płaskiej, równej platformy, zarośniętej brzoza, pozbawionej widocznych pozostałości d. murów. Po str. wsch. przedzamcza, odcinek pół. muru d. "zwierzyńca", który zajmował cały płd., wsch. i zach. obszar u stóp zamku. Mur wzniesiony był z kamienia łamanego. Po str. wew. muru, od zach., biegnie trakt dla pieszych, wyłożony płytami chodnikowymi.

Fot. 14. Zamek w zespole zamkowo- pałacowym, ob. pozostałości zamku w Pińczowie
Źródło: GEZ

Zespół zamkowo- pałacowy w Pińczowie.

Datowany na od 1774 r. do 2 poł. XIX w., z relikdami zespołu zamkowego z k. XVI w., teren użytkowany obecnie przez szkołę i liceum, usytuowany w pół.- zach. części Pińczowa, u stóp Góry Zamkowej- Winnicy. Zespół powstał na terenie płd. obszaru dawnego zespołu zamkowego Myszkowskich. Pałac w zespole, datowany na 1773- 1784 r., znajduje się w pół.- wsch. części obszaru. Budynek murowany, otynkowany, pod dachem poryty blachą miedzianą. Wzniesiony na planie w kształcie litery L, tworzy główny korpus z przyległym od pół. skrzydłem zach. Główny korpus ma plan prostokąta, wydłużonego na linii wsch.- zach., usytuowany między parkiem a prostokątnym dziedzińcem. Nakryty czterospadowym dachem, fasada zwrócona w stronę parku. Stan zachowania bardzo dobry. Od strony pół. przyległy do skrzydła pałacu, murowany, otynkowany, parterowy budynek- kuchnia i stołówka, pod dachem dwuspadowym, pokrytym blachą ocynkowaną. Stan zachowania dobry. Po str. pół. dziedzińca, znajduje się wolnostojący, otynkowany, murowany budynek, pod dachem naczółkowym, pokrytym dachówką, osadzony w skarpie. W budynku tym dwie

kondygnacje: odsłonięte tylko od pld. piwnice i wysoki parter (sala gimnastyczna). Stan zachowania bardzo dobry. Na terenie zespołu, znajduje się także park, ogrodzony murem z kamienia pińczowskiego, ogrodzeniem z wysoką podmurówką, na której znajdują się filary zwieńczone rzeźbionymi, kamiennymi wazonami. Między filarami kraty z prostych prętów. Na krańcu ogrodu, tuż przy pałacu, wąska furta na terenie parku. Park ma kształt wydłużonego na linii pół.- pld. prostokąta. Elementy komponujące wnętrze parkowe są symetryczne względem osi podłużnej. Tworzą je kolejno dwie figury Flory i Pomony, z dwoma wazonami, ustawione po obu stronach schodów do pałacu. Przed fasadą pałacu, rząd modrzewi, fontanna pośrodku zbiornika na wodę. Zbiornik na wodę w kształcie koła, o średnicy 10 m. W parku aleja kasztanowa i pojedyncza lipa tuż przy ogrodzeniu od pld. W pld.- zach. narożniku, znajduje się baszta ogrodowa, usytuowana na linii ogrodzenia, datowana na k. XVI w., budynek pięcioboczny, parterowy, murowany z gładko obrobionych ciosów kamienia pińczowskiego, nakryty namiotowym dachem gontowym. Stan zachowania bardzo dobry.

Fot. 15. Pałac Wielopolskich w zespole zamkowo- pałacowym, ob. budynek szkoły w Pińczowie

Źródło: GEZ

Zespół kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP w Bogucicach.

Datowany na XVII w., XIX w., położony w pld. części wsi, oddzielony od wsi lokalnym ciekim wodnym. Jednym z elementów zespołu jest cmentarz przykościelny, usytuowana na łagodnym, opadającym ku rzece stoku, kształt zbliżony do prostokąta, wytyczony kamiennym murem. Mur cmentarny, kamienny, z 1 poł. XVII w., przekształcony pod k. XIX w., w murze na osi fasady kościoła, brama główna. Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP, datowany na 1630 r., XIX w., orientowany, przesunięty w kierunku pld. Kościół z kamienia, obustronnie otynkowany. Nawa prostokątna, dwuprzęsłowa, prezbiterium, węższe od nawy, jednoprzęsłowe, półkoliście zamknięte. Zakrystia przy pół. boku prezbiterium, prostokątna,

kruchta prostokątna, na osi fasady, węższa od nawy. Elewacje budynku otynkowane, fasada- zach., z kruchtą na osi, zwieńczona trójkątnym szczytem, ujęta narożnymi, skośnymi szkarpami. Stan zachowania dobry. Dzwonnica z kostnicą, datowana na XVIII/ XIX w., usytuowane w pół.- zach. części narożnika zespołu. Rzut złożony z dwóch przylegających do siebie prostokątów, bez wewnętrznych podziałów. Murowane z opoki i cegły, obustronnie otynkowane. Gzymsy dzwonnicy z szarego piaskowca. Stan zachowania dobry.

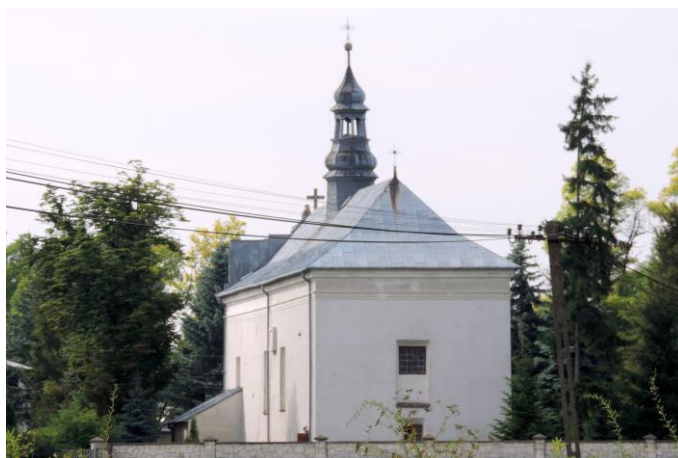

Fot. 16. Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Bogucicach

Źródło: GEZ

Zespół kościoła parafialnego pw. św. Tekli w Krzyżanowicach Dolnych.

Datowany na XII w. ?- XX w., zlokalizowany na wschodnim krańcu wsi, z dala od zabudowy wiejskiej. Plac zespołu zbliżony trapezu równoramiennej. W sąsiedztwie placu przykościelnego, przy pół.- zach. narożniku ogrodzenia- plebania, murowana, parterowa, na starych piwnicach, na planie prostokąta. Kościół paraf. pw. św. Tekli, datowany na XVII w. ?, przebudowany w latach 1786- 1789, usytuowany po str. pół. placu zespołu. Kościół jednonawowy, zwrócony prezbiterium na wsch., murowany z kamienia łamanego, obustronnie tynkowany. Więźba dachowa drewniana, konstrukcji stolcowej. Pokrycie dachu z ocynkowanej blachy. Fasada z ciosów kamienia pińczowskiego, sięga na wysokość kalenicy dachu. Stan zachowania bardzo dobry. Dzwonnica, datowana na 2 poł. XIX w., położona w pół.- zach. części narożnika, drewniana konstrukcja słupowa- ramowa, na planie kwadratu, z wejściem na osi ściany wsch., poprzedzonym jednobiegowymi schodkami. Bryła dwukondygnacyjna, w formie prostopadłościanu, nakryta daszkiem namiotowym. Stan zachowania dobry.

Fot. 17. Kościół parafialny pw. św. Tekli w Krzyżanowicach Dolnych

Źródło: GEZ

Zespół kościoła parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Starej Zagości.

Datowany na XII w., XIV w., XX w., usytuowany pośrodku wsi, przy drodze. Zajmuje wydłużony prostokąt, podzielony na cmentarz przykościelny i część gospodarczą.

Cmentarz w kształcie nieregularnego czworoboku, zbliżonego do trapezu. Opasany kamiennym murem, w linii muru włączone kaplice. Kościół paraf. pw. św. Jana Chrzciciela, datowany na 3 ćw. XII w., 1353 r., 1900- 1901 r., usytuowana na środku cmentarza, orientowany. Kościół murowany z ciosu, częściowo tynkowany, nawa prostokątna, mocno wydłużona, prezbiterium węższe od nawy. Przy nawie od pół. prostokątna kaplica, od pół. kruchta. Bryła złożona z przylegających do siebie prostopadłościanów. Fasada (zach.) jednoosiowa, ujęta narożnymi, jednuskokowymi szkarpami, na cokole zwieńczona prostym gzymsem.

Fot. 18. Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Starej Zagości

Źródło: GEZ

Zespół kościoła pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych.

Datowany na pocz. XVIII w.- pocz. XX w., usytuowany w płd.- wsch. części wsi, na wzniesieniu, u zbiegu dróg lokalnych, na ogrodzonym placu, o kształcie wieloboku, prawie symetrycznego względem osi podłużnej. Pełne ogrodzenie wokół, murowane z kamienia, z ciosów regularnych, z wapienia pińczowskiego. Główne wejście na plac przykościelny, przez dzwonicę bramną. Na placu także dwie figury kamienne. W ogrodzeniu, szesnaście kapliczek na pomieszczenie stacji Męski Pańskiej. Na licu każdej kapliczki, płytką wnęka arkadowa, o pełnym łuku, zamykana, z dwuskrzydłowymi, drewnianymi drzwiczkami płyciowymi. Na nakryciach kapliczek, przeważnie pary kamiennych urn. Kościół pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej, datowany na 1717- 1720 r., znajduje się na środku placu kościelnego, orientowany. Budynek murowany, z regularnych ciosów wapienia pińczowskiego. Na planie krzyża wpisanego w trójkąt, trójnawowy, o wąskich i nieco krótszych nawach bocznych utworzonych z rzędów kaplic. Bazylika trójnawowa. Nawa główna, prezbiterium oraz transept o tej samej wysokości, pod krzyżującymi się również dachami dwuspadowymi. Nawy boczne o ścianach tej samej wysokości, co przybudówki przy prezbiterium. Stan zachowania dobry. Dzwonnica bramna, datowana na 1779 r., położona naprzeciwko fasady zach. kościoła. Dzwonnica wraz przybudówkami murowana z kamienia, zewnątrz otynkowana. Rzut na planie prostokąta wydłużonego na osi wsch.- zach., z przejściem bramnym w parterze. Elewacje otynkowane. Stan zachowania dobry. Plebania, datowana na 1925 r., usytuowana po pół. str. d. cmentarza przykościelnego, oddzielona od niego drogą lokalną. Murowana z kamienia i cegły, otynkowana z wyjątkiem kamiennego cokołu. Stan zachowania bardzo dobry.

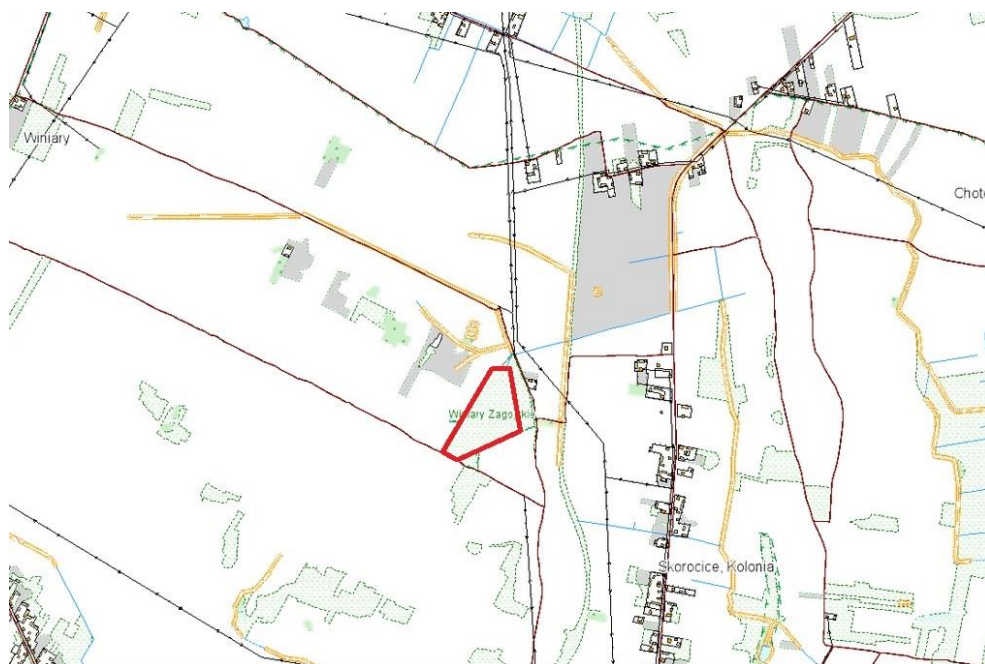

Fot. 19. Kościół parafialny pw. Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych

Źródło: GEZ

Rezerwat flory stepowej w Winiarach Zagojskich.³⁰

Rezerwat zajmuje obszar 4,81 ha. Porastają go ciepłolubne murawy o charakterze stepowym. Bogato występuje tu flora kserotermiczna. Całkowicie chronione gatunki tu rosnące to: len włochaty, miłek wiosenny, ostrożeń panoński, wężymord stepowy, ostnica włosowata, ożota zwyczajna. Z owadów tu występujących wymienić należy motyla modraszka gniadego, ciepłolubnego pająka poskacza krasnego oraz pasikonika stepiarka.

Ryc. 25. Szkic sytuacyjny rezerwatu flory stepowej w Winiarach Zagojskich

Źródło: GEZ

VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

W kolejnej tabeli przedstawiono analizę SWOT dla gminy (poprzez wskazanie mocnych i słabych stron, a także wskazanie szans oraz potencjalnych zagrożeń). Sporządzona analiza uwzględnia stan dziedzictwa kulturowego oraz uwarunkowania jego

³⁰ Niniejsza charakterystyka stanowi fragment zapisów z witryny internetowej www.polskiekrajobrazy.pl

ochrony i realizowanej przez gminę polityki w zakresie rozwoju kultury, polityki przestrzennej i społeczno-gospodarczej. Dokonana analiza ma za zadanie pomóc w określeniu podstawowych priorytetów opracowanego dokumentu.

Tabela 8. Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Pińczów

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja zabytków gminy i miasta z wykorzystaniem dotacji unijnych i krajowych, w tym środki własne Gminy Pińczów . 2. Opracowania strategiczne zmierzające do poprawy stanu zabytków. 3. Zaangażowanie jednostek organizacyjnych Gminy Pińczów w dziedzictwo kulturowe. 4. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych. 5. Wzbogacenie oferty kulturalnej. 6. Wyeksponowanie atutów Pińczowa. 7. Poszerzenie wiadomości na temat dziedzictwa materialnego i niematerialnego gminy na stronie internetowej Gminy Pińczów. 8. Rozwój turystyki w nawiązaniu do obiektów zabytkowych. 9. Zachowanie ciągłości kulturowej przez pielęgnowanie regionalnych obrzędów i zwyczajów. 10. Skuteczna, kompleksowa promocja gminy. 11. Wzrost zainteresowania agroturystyką, tworzenie gospodarstw agroturystycznych. 12. Zagospodarowanie Rzeki Nidy w nawiązaniu miasta Pińczów. 13. Nowo powstała rekonstrukcja zamku pińczowskiego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Postępująca dekapitalizacja zasobu zabytkowego. 2. Niewystarczający stan zabezpieczenia zabytków, a w szczególności zabytkowych grodzisk. 3. Malejąca alokacja związana z pozyskaniem środków na remont zabytków. 4. Kończąca się perspektywa finansowa 2014-2020. 5. Wprowadzanie nowoczesnej zabudowy o nieodpowiednich gabarytach i kształtach brył w strukturę zabytkowych budynków co prowadzi w konsekwencji do braku ładu przestrzennego i estetycznego. 6. Zanikanie tradycji i tożsamości regionalnej, w tym regionalnej gwary. 7. Konieczność poniesienia nakładów na wypromowanie walorów turystycznych miasta. 8. Niewielka ilość tablic informacyjnych, promujących zabytki i ciekawe miejsca na terenie Gminy Pińczów.
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosunkowo duża liczba stanowisk archeologicznych. 2. Duża liczba nieruchomości obiektów rejestrowych oraz zabytków ujętych w gminnej ewidencji. 3. Bardzo duże nasycenie zabytków w mieście Pińczów. 4. W większości dobry stan techniczny zabytków rejestrowych. 5. Bardzo dobry stan techniczny kościołów parafialnych. 6. Duża liczba zabytków ruchomych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Problem z dostępnością do niektórych zabytkowych obiektów (własność prywatna). 2. Niezadowolające oznakowanie cennych obiektów kulturowych bądź ich brak. . 3. Duża liczba obszarów wymagająca rewitalizacji. 4. Zły stan techniczny części zabytków ujętych w GEZ – głównie prywatne obiekty mieszkalne. 5. Mała liczba zabytków na obszarach wiejskich w porównaniu do miasta

<p>wpisanych do rejestru zabytków (księga B).</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Bieżący monitoring gminnej ewidencji zabytków potwierdzony Zarządzeniami Burmistrza. 8. Opracowane MPZP dla miasta Pińczów. 9. Funkcjonowanie kolejki wąskotorowej, będącej materialnym dziedzictwem regionu. 10. Tradycje związane z wydobyciem wapienia – naturalnego złoża. 11. Zespoły ludowe krzewiące tradycje regionu poprzez muzykę. 12. Liczne bajki i legendy oraz przysłowia związane z miastem Pińczów. 13. Bogata historia gminy, a w sposób szczególny Pińczowa. 14. Zachowana spuścizna po dawnych mieszkańcach Pińczowa wyznania mojżeszowego. 15. Szlaki rowerowe: czarny szlak rowerowy architektury obronnej oraz żółty szlak rowerowy „Miejsca mocy”, niebieski szlak rowerowy wokół Pińczowa, czerwony szlak rowerowy Śladami Republiki Pińczowskiej. 16. Wydarzenia i imprezy nawiązujące do tematyki ludowej o randze ponadregionalnej. 17. Liczne KGW oraz Stowarzyszenia działające na rzecz dziedzictwa kulturowego. 18. Działalność Muzeum i Centrum Informacji Turystycznej w Pińczowie. 19. Przynależność Gminy Pińczów do LGD Ponidzie, ROT Województwa Świętokrzyskiego, LOT Ziemi Pińczowskiej. 	<p>Pińczów.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Mała liczba zachowanych zespołów dworsko-parkowych oraz ich pogarszający się stan. 7. Brak rozpoznawalnych twórców ludowych. 8. Przeplatające się nowoczesne budownictwo z zabytkowym w historycznym układzie urbanistycznym Pińczowa. 9. Liczne reklamy na zabytkowych kamienicach w centrum Pińczowa, które zakrywają ich zabytkowe elewacje. 10. Zły stan techniczny obiektów: dawna drukarnia na Mirowie, kaplica św. Anny, budynek klasztoru, baszta ogrodowa.
--	--

Źródło: opracowanie własne

VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Przedmiotowe opracowanie wyznacza gminie priorytety w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Prace nad wdrażaniem ustaleń programu oraz monitorowaniem ich postępu należą do zadań samorządu lokalnego. Zadania dla samorządu lokalnego w zakresie opieki nad zabytkami zostały opracowane na podstawie analiz gminnych dokumentów strategicznych, dokumentów programowych wyższego szczebla, diagnozy stanu zachowania

dziedzictwa kulturowego, gminnej ewidencji zabytków, a także wcześniejszego programu opieki nad zabytkami dla Miasta Pińczów.

Przedmiotowy Program w zakresie ochrony zabytków gminy odnosi się do działań, o których mowa w art.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Bazując na wcześniejszych celach oraz kierunkach wskazanych w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla gminy Pińczów na lata 2014-2017” określono obecne założenia programowe.

7.1 Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami

Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego gminy wykonana na potrzeby programu pozwoliła na wypracowanie priorytetowych działań w zakresie opieki nad zabytkami. W porównaniu do poprzedniego okresu programowania dodano priorytet II i III.

1. Priorytet I

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

2. Priorytet II

Dokumentacja dziedzictwa kulturowego

3. Priorytet III

Zachowanie dziedzictwa niematerialnego

4. Priorytet IV

Promocja gminy

W ramach poniższych priorytetów określono kierunki działań, które mają być uzyskane przez konkretne, przypisane do nich szczegółowe zadania.

7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami

Dla realizacji wyznaczonych priorytetów określono długofalowe kierunki działań, mogące wykraczać poza 4-letni okres obowiązywania Programu.

W ramach przyjętych priorytetów wyszczególniono następujące kierunki działań służące realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pińczów:

1. ***Rewitalizacja Pińczowa.***
2. ***Osiągnięcie ładu przestrzennego.***
3. ***Zahamowanie degradacji zabytków.***
4. ***Korzystanie z nowoczesnych technik informatycznych.***
5. ***Organizacja konkursów.***
6. ***Rozpowszechnianie folkloru Ponidzia.***
7. ***Tworzenie odpowiedniej infrastruktury turystycznej.***
8. ***Promocja historii i zabytkowego dziedzictwa.***

7.3. Zadania gminnego programu opieki nad zabytkami

Dla realizacji zadań wyznaczono dwa okresy: etap pierwszy, po którym gmina dokona sprawozdania (do połowy 2020 r., za okres 2018-2019) oraz etap drugi (2020-2021).

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Pińczów na lata 2018–2021” jest kontynuacją wcześniejszego Programu. Zadania przypisane w kierunkach działań są zgodne ze wcześniejszymi zaproponowanymi w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami gminy Pińczów na lata 2014-2017”. W obecnym Programie przypisano również inne, nowe zadania mające na celu polepszenie ogólnej sytuacji obiektów zabytkowych, jak i mieszkańców gminy w nawiązaniu do szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego.

Dla obszaru gminy, założono, iż w czasie trwania etapu pierwszego realizowane będą działania wstępne, mające charakter przygotowawczy do pełnej realizacji Programu. Aby określone działania mogły być zrealizowane potrzebna jest współpraca wielu podmiotów. Najważniejszym wydaje się być skoordynowana i zrównoważona współpraca między właścicielami obiektów zabytkowych, a Gmina Pińczów. Ważne jest również współdziałanie władz Gminy z jej jednostkami organizacyjnymi, jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla w odniesieniu do ochrony i opieki zabytków, ich ratowania oraz niezbędnego finansowania.

Tabela 9. Zakres i harmonogram działań w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym Miasta Pińczów

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
Priorytet I - Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Rewitalizacja Pińczowa	Podjęmowanie działań inwestycyjnych związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych zgodnie z Programem Rewitalizacji.		
	Rewitalizacja śródmieścia Pińczowa		
	Rewitalizacja Góry zamkowej w Pińczowie		
	Odbudowa zarysu murów zamku oraz budowa tarasu widokowego na Górze Zamkowej. Zagospodarowanie terenu przed dworcem kolejki wąskotorowej wraz z przebudową budynku dworca		
Osiągnięcie ładu przestrzennego	Przestrzeganie ustaleń zawartych w opracowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.		
	Ochrona zabytkowego układu urbanistycznego Pińczowa.		
	Odpowiednie, racjonalne i zrównoważone umieszczenie szyldów i reklam na obiektach zabytkowych		
Zahamowanie degradacji zabytków	Konsekwentne wdrażanie zapisów dokumentów programowych w odniesieniu do zabytków i krajobrazu kulturowego gminy.		
	Zabezpieczenie środków finansowych przez Gminę Pińczów na dotacje zabytków.		
	Aplikowanie wniosków w celu pozyskania funduszy na remonty ze środków pozabudżetowych gminy.		
	Przeprowadzenie prac konserwatorskich i remontowych dawnej drukarni na Mirowie oraz baszty ogrodowej.		
	Współrealizacja remontu Kaplicy św. Anny w Pińczowie wraz ze Starostwem Powiatowym oraz innymi JST.		

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
	Zapobieganie dewastacji ujawnionych nawarstwień kulturowych i stanowisk archeologicznych.		
Priorytet II – Dokumentacja dziedzictwa kulturowego			
Korzystanie z nowoczesnych technik informatycznych	Zamieszczenie aktualizacji GPOnZ na stronie internetowej gminy.		
Priorytet III – Zachowanie dziedzictwa niematerialnego			
Organizacja konkursów	Upowszechnianie edukacji w zakresie ochrony dziedzictwa niematerialnego poprzez organizację konkursów na temat znanych postaci regionu, gwary lokalnej, itp.		
	Przeprowadzenie konkursu dla uczniów szkół podstawowych na temat dawnych zwyczajów i dnia codziennego w Gminie Pińczów w formie wywiadów z seniorami.		
Rozpowszechnianie folkloru Ponidzia	Wspieranie zespołów ludowych w ich działalności.		
	Współpraca z muzeum w celu przywrócenia zawodów związanych z twórczością ludową, np. tradycyjnych form rękodzielnictwa, plecionkarstwa, kowalstwa, itp.		
	Wspieranie działalności KGW.		
	Popularyzacja publikacji dotyczących dziedzictwa niematerialnego Ponidzia.		
Priorytet IV - Promocja gminy			
Tworzenie odpowiedniej infrastruktury turystycznej	Umieszczenie tablic informacyjnych z rysem historycznym wybranych obiektów zabytkowych.		
	Podjęcie działań mających na celu odpowiednie oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków.		
Promocja historii i zabytkowego dziedzictwa	Rozpowszechnienie informacji na temat rejestru zabytków z terenu gminy.		
	Uwypuklenie tematyki grodzisk z terenu gminy.		
	Promocja istniejącej infrastruktury i tras turystycznych.		
	Promocja imprez i festynów nawiązujących do dziedzictwa kulturowego.		

Kierunki działań	Zadania	Etap I	Etap II
	Promocja kolejki wąskotorowej.		
	Podjęcie działań marketingowych mających na celu rozpropagowanie najważniejszych zabytków Gminy Pińczów.		

VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konsekwentnie prowadzona i długofalowa polityka Gminy Pińczów w zakresie opieki nad zabytkami oraz realizacja niniejszego Programu stanowi szansę na rozwój Gminy Pińczów oraz na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Inwestycje zmierzające do poprawy stanu technicznego obiektów i zespołów zabytkowych powinny się odbywać na zasadzie poszanowania istniejących wartości zabytkowych i dążenia do zachowania w jak największym stopniu oryginału, ewentualnie wkomponowaniu nowych elementów w sposób współgrający z zabytkiem.

Realizacja Programu będzie się odbywać poprzez wskazane zadania gminy na rzecz osiągnięcia priorytetów w nim przyjętych.

Zakłada się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych (np. aplikowanie o dofinansowanie, wykonywanie pozostałych decyzji administracyjnych przez WKZ oraz Urząd Miejski w Pińczowie),
- b) **instrumentów finansowych** (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, udzielenie pomocy merytorycznej prywatnym właścicielom zabytków przy składaniu wniosków o dofinansowanie na remont obiektów zabytkowych, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacji),
- c) **instrumentów koordynacji** (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp. W tym w sposób szczególny lokalnego programu rewitalizacji, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami),
- d) **instrumentów społecznych** (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, muzeum),
- e) **instrumentów kontrolnych** (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, sporządzenie sprawozdania z realizacji Programu).

IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Proces osiągnięcia celów wytyczonych w Programie będzie monitorowany poprzez analizę stopnia jego realizacji. Analiza ta będzie dokonywana każdorazowo przez Burmistrza Miasta i Gminy Pińczów, zgodnie z ustaleniami art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Wykonanie sprawozdania powinna poprzedzić ocena poziomu realizacji Gminnego Programu uwzględniająca: wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami oraz efektywność ich wykonania.

Ocena poziomu realizacji Programu winna uwzględniać m.in.:

- bieżący monitoring gminnej ewidencji zabytków z terenu gminy Pińczów uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych;
- ocenę zaawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych;
- ocenę aktywności kulturalnej lokalnej społeczności, w tym ocenę przedsięwzięć folklorystycznych i zainteresowań tradycyjnym rękodziełem;
- ocenę aktywności placówek kulturalnych (miejski domy kultury, muzeum, biblioteki);
- ocenę wykorzystania i funkcjonowania szlaków turystycznych oraz towarzyszącej im infrastruktury;
- ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technik informatycznych;
- ocenę rozwoju bazy turystycznej;

Po przyjęciu przez Radę Miejską w Pińczowie Programu w drodze uchwały należy udostępnić dokument do publicznej wiadomości na stronie internetowej gminy.

Program należy sukcesywnie analizować oraz uzupełniać uwzględniając zmieniające się uwarunkowania prawne, kulturowe i społeczne.

Realizowanie założeń niniejszego Programu będzie wymagało współpracy nie tylko osób odpowiedzialnych za wdrożenie działań wynikających z celów tego dokumentu, ale także aktywizacji właścicieli, użytkowników obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, grup społecznego działania, środowisk naukowych itp. Mając na uwadze dobro ogółu należy dołożyć starań, aby wytyczone cele zostały realizowane.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Środki finansowe związane z zadaniami ochrony i opieki nad zabytkami dla Gminy Pińczów mogą być uzyskane z następujących źródeł:

- środki publiczne;
- środki krajowe (budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego, fundusze celowe);
- środki zagraniczne (środki Unii Europejskiej i inne);
- środki niepubliczne (środki osób fizycznych, prawnych, spółek, organizacji, fundacji, instytucji kościelnych).

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określone zostały w rozdziale 7. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządowych. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy ww. ustawy.

Dysponentami powyższych środków są:

1. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
2. Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków.
3. Organ stanowiący - gminy, powiaty, samorządy województwa realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie.
4. Fundacje PPP.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale, przy czym może być ona udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych.

Poniżej wskazano przykładową listę instytucji oraz programów umożliwiających częściowe sfinansowanie zadań wskazanych w przedstawionym Programie.

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków

Jego dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. To państwowy fundusz celowy, którego przychodem są wpływy z kar pieniężnych. Koszty obsługi NFOZ są pokrywane ze środków tego Funduszu. Środki Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków są przeznaczane na dofinansowanie:

- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

W latach 2017–2026 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym niniejszej ustawy wynosi 7,28 mln zł, z tym że w:

1. 2017 r. – 0,67 mln zł;
2. 2018 r. – 0,67 mln zł;
3. 2019 r. – 0,68 mln zł;
4. 2020 r. – 0,70 mln zł;
5. 2021 r. – 0,71 mln zł;
6. 2022 r. – 0,73 mln zł;
7. 2023 r. – 0,75 mln zł;
8. 2024 r. – 0,77 mln zł;
9. 2025 r. – 0,79 mln zł;
10. 2026 r. – 0,81 mln zł.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz tzw. mecenat, są podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane przez między innymi jednostki samorządu terytorialnego. Na rok 2018 zostały przedstawione następujące programy z zakresu dziedzictwa kulturowego:

- Muzyka;
- Teatr i taniec;
- Sztuki wizualne;
- Film;
- Narodowe kolekcje sztuki współczesnej;
- Regionalne kolekcje sztuki współczesnej;
- Zamówienia kompozytorskie;
- Kolekcje muzealne;
- Promocja czytelnictwa;
- Czasopisma;

- Edukacja kulturalna;
- Edukacja artystyczna;
- Wspieranie działań muzealnych;
- Kultura ludowa i tradycja;
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą;
- Ochrona zabytków archeologicznych;
- Miejsca Pamięci Narodowej za Granicą;
- Wspieranie opieki nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami w kraju;
- Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci;
- Infrastruktura kultury;
- Infrastruktura szkolnictwa artystycznego;
- Infrastruktura domów kultury;
- Kultura dostępna;
- Kultura cyfrowa;
- Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży;
- Partnerstwo dla książki;
- Badanie polskich strat wojennych;
- Ochrona zabytków;
- Rozwój sektorów kreatywnych;
- Promocja kultury polskiej za granicą 2019 – Promesa.

Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach

ŚWKZ organizuje otwarte konkursy ofert na realizację w 2018 r. zadań publicznych z zakresu ochrony dóbr kultury dotyczących prac zabezpieczających, konserwatorskich, remontowych, ekspertyz technicznych i konserwatorskich, badań architektonicznych i konserwatorskich – zabytków nieruchomości i ruchomych wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków. W 2018 r. ŚWKZ przeznaczy na dofinansowanie lub sfinansowanie zadań na łączną kwotę w wysokości 100 000,00 zł.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Administracji, Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990 Nr 61, poz. 354), przeznaczają się m.in. na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej. Przewiduje się wykonanie tylko podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie,

izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże), ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 - 2020

Świętokrzyski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 - 2020 będzie jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego.

RPO składa się z 11 Osi Priorytetowych. W ramach osi **4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe** wskazano cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. W jego ramach znajduje się priorytet inwestycyjny 6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, którego celem szczegółowym jest *„zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu”*

Na wymieniony priorytet inwestycyjny przeznaczono 6 821 543,00 € dofinansowania z UE, czyli 0,5 % łącznej kwoty wsparcia UE w całości środków programu operacyjnego.

Będą z niego mogły korzystać podmioty realizujące przedsięwzięcia dotyczące:

- zachowania i zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych dla celów rozwoju społeczno-gospodarczego, dostosowania obiektów dziedzictwa kulturowego do funkcji turystycznych lub kulturowych;
- promocji dziedzictwa kulturowego regionu wraz z tworzeniem i promocją produktów tradycyjnych i regionalnych oraz kompleksowych produktów turystycznych (w tym tworzenie szlaków kulturowych). Działania informacyjno-promocyjne będą wspierane jedynie jako element szerszego działania w ramach projektu;
- organizacji wydarzeń kulturalnych;
- rozwoju zasobów kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego (w tym poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego), przebudowy i renowacji instytucji kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, kulturowego oraz konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych wraz z dostosowaniem do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym działalności gospodarczej;
- zakupu wyposażenia oraz konserwacji muzealiów, materiałów archiwalnych starodruków itp.

Beneficjentami mogą zostać: jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe, wojewódzkie, osoby prawne, instytucje kultury, instytucje ochrony dziedzictwa narodowego,

kulturowego (w tym archiwum państwowe), ROT i lokalne organizacje turystyczne, organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną, związki i stowarzyszenia jst, kościelne osoby prawne, przedsiębiorcy działający na terenie województwa świętokrzyskiego, związki wyznaniowe oraz szkoły i uczelnie artystyczne. Poziom dofinansowania dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Program ten jest kontynuacją głównych kierunków inwestycyjnych zawartych w poprzedniej perspektywie 2007 – 2013.

W ramach programu funkcjonuje 10 osi priorytetowych, w tym oś 8, pod nazwą ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. Przewidziana dotacja na cele kultury ma wynieść 467,3 mln euro.

Finansowanie przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) stanowi formę realizacji zadań publicznych przez podmiot prywatny przy wykorzystaniu możliwości finansowych, organizacyjnych lub innych podmiotu prywatnego. Istotą partnerstwa jest to, iż zlecającym zadanie jest podmiot publiczny, natomiast wykonawcą partner prywatny, którym zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o PPP (Dz. U. z 2015, poz. 696) jest przedsiębiorca lub przedsiębiorca zagraniczny.

Szczegółowe informacje w zakresie dofinansowań i związanych z nimi programów znajdują się na stronach internetowych przedstawionych instytucji.

XI. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, główny obowiązek dbania o stan zabytków, a tym samym ponoszenia nakładów na prace konserwatorskie, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych. Na każdym właścicielu i posiadaczu zabytku spoczywają obowiązki, określone w art. 5 powyższej ustawy, wynikające z zasad sprawowania opieki nad zabytkami.

Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;*
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;*

- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W art. 28 wskazano również dodatkowe obowiązki właścicieli i posiadaczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Art. 28. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Na mocy art. 29 ust. 1 na wszystkich właścicielach i posiadaczach zabytków oraz przedmiotów o cechach zabytkowych spoczywa obowiązek udostępniania ich organom ochrony zabytków w celu przeprowadzenia badań.

Art. 29. 1. Organy ochrony zabytków w czasie uzgodnionym z właścicielem lub posiadaczem przedmiotu będącego zabytkiem lub posiadającego cechy zabytku mogą prowadzić badania tego przedmiotu w miejscu, w którym przedmiot ten się znajduje.

Zapisy art. 71 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określają zasady finansowania opieki nad zabytkami.

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony w ust. 1, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Cele określone w GPOnZ dla Gminy Pińczów na lata 2018-2021 będą osiągnane poprzez:

- wspólne działania władz Gminy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego, Starostwem Powiatowym w Pińczowie, Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Muzeum

Regionalnym w Pińczowie i Centrum Informacji Turystycznej, władzami kościelnymi oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego na zasadach porozumień, umów, wspólnych podmiotów;

- inicjatywy własne władz Gminy Pińczów;
- stosowanie instrumentów finansowych, np. dotacje;
- wprowadzenie aktualizacji do uchwały w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie;
- inne działania aktywizujące.

Wraz z dniem 8 maja 2013 r. Rada Miejska w Pińczowie przyjęła Uchwałę Nr XXXVIII/305/13 w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Na podstawie ww. Uchwały mieszkańcy Gminy Pińczów mogą ubiegać się o dofinansowanie na prace lub roboty budowlane przy zabytku. Poniżej przedstawiono wybrane zapisy odnoszące się do przyznania dotacji:

§ 1. Uchwała określa zasady udzielania dotacji celowej, zwanej dalej „dotacją” na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, zwane dalej „pracami”, przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

§ 2. 1. Z budżetu Gminy Pińczów mogą być udzielane dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie Gminy Pińczów i niestanowiących jej własności.

2. Dotacja może być udzielona na nakłady konieczne, wyszczególnione w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

§ 3. 1. Dotacja, o której mowa w §1 na wykonanie prac przy jednym i tym samym zabytku może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na te prace.

2. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, albo gdy stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac.

3. W przypadku, gdy podmiot, o którym mowa w § 4 ust.1 na prace przy zabytku otrzymuje również inne środki publiczne, kwota dotacji przyznanej z budżetu Gminy wraz z kwotami przyznanymi na ten cel z innych środków publicznych nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac.

§ 4. 1. O dotację może się ubiegać osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

2. Na zasadach określonych w niniejszej uchwale wnioskodawca może równocześnie wystąpić z kilkoma wnioskami o dotacje do prac lub robót budowlanych przy więcej niż jednym zabytku.

3. Łączną kwotę dotacji przewidzianych do udzielenia w danym roku budżetowym określa uchwała budżetowa.

Ponadto w Uchwale określono elementy, jakie należy wskazać we wniosku o przyznanie dotacji, dokumenty które należy dołączyć do wniosku, czy też terminy w jakich należy składać wniosek.

Ponadto należy podkreślić, że od czasu, kiedy przyjęto ww. Uchwałę Gmina Pińczów przeznaczała łącznie 267 876 zł na renowację obiektów zabytkowych w latach 2013-2018. Poniżej przedstawiono podjęte inwestycje:

2013 r.:

1. Prace konserwatorskie rzeźby św. Weroniki w Kościele pw. Św. Jana Chrzciciela w Zagości -13 000 zł.
2. Prace konserwatorskie prospektu organowego wraz z organami piszczalkowymi w Kościele pw. Zesłania Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych- 10 000 zł.

2014 r.

1. Prace konserwatorskie dekoracji sztukatorskiej na sklepieniu przęsła zachodniego nawy północnej w Kościele pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie- 20 000 zł.
2. Prace konserwatorskie barokowej ambony z 7 rzeźbami na korpusie i baldachimie w Kościele pw. Zesłania Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych- 20 000 zł.
3. Prace konserwatorskie barokowego i neogotyckiego feretronu w Kościele pw. Nawiedzenia NMP w Bogucicach – 15 000 zł.
4. Prace konserwatorskie rzeźby św. Weroniki w Kościele pw. Św. Jana Chrzciciela w Zagości – 15 000 zł

2015 r.

1. Prace konserwatorskie elewacji zewnętrznej Kościoła pw. Zesłania Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych – 20 000 zł.
2. Prace konserwatorskie dekoracji sztukatorskiej na sklepieniu trzy przęsła nawy północnej) w Kościele pw. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie – 20 000 zł.
3. Prace konserwatorskie (zabiegi estetyczne) rzeźby św. Jadwigi w Kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Zagości – 10 000 zł.

2016 r.

1. Prace konserwatorskie krucyfiks ścienne (konserwacja techniczna) w Kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Zagości – 10 000 zł.
2. Prace konserwatorskie dekoracji sztukatorskiej sklepienia nawy południowej w Kościele pw. Św. Jana apostoła i Ewangelisty w Pińczowie – 25 000 zł.
3. Prace konserwatorskie ołtarza bocznego Chrystusa Ukrzyżowanego – nawa północna w Kościele pw. Zesłania Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych – 15 000 zł.
4. Prace konserwatorskie drzwi wejściowych do Kościoła pw. Nawiedzenia NMP w Kościele w Bogucicach – 12 436 zł.

2017 r.

1. Prace konserwatorskie krucyfiks ścienne (zabiegi estetyczne) w Kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Zagości – 6 000 zł.
2. Prace konserwatorskie ołtarza bocznego św. Wawrzyńca w Kościele pw. Zesłania Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych – 14 000 zł.
3. Prace renowacyjne figurki Matki Boskiej w Zakrzowie – 2 440 zł.

2018 r.

1. Prace konserwatorskie krzyża na wieży dzwonnicy Kościoła pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie – 20 000 zł.
2. Prace konserwatorskie rzeźby św. Jana Ewangelisty w Kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Zagości – 10 000 zł.
3. Prace konserwatorskie ołtarza bocznego Jana Chrzciciela południowe ramie transeptu w Kościele pw. Zesłania Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych – 10 000 zł.

Razem – 267 876 zł.

Ponadto w latach 2013-2018 wykonano następujące prace dla pomników i miejsc pamięci:

- wykonanie 2 tablic informacyjnych na cmentarzu z I wojny światowej – 291,26 zł,
- remont pomnika na Miejscu Straceń w Pińczowie– 4 661,70 zł,
- renowacja pomnika bohaterów Republik Pińczowskiej w Kozubowie- 13 591,50 zł,

- remont pomnika w Brześciu – 2 460 zł,
- odnowienie pomnika Ikara w Pińczowie – 3 997,50 zł,
- renowacja pomnika Konstytucji 3 Maja – 9 700 zł,
- wymiana krawężników na cmentarzu z I wojny światowej w Pińczowie – 799,30 zł,
- wykonanie tablicy upamiętniającej obchody 850-lecia fundacji Kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Zagości – 897,90 zł,
- wykonanie tablic pamiątkowych na 100-lecie urzędzenia cmentarza z wojny światowej – 3 628,50 zł.

Złożony wniosek do RPO woj. Świętokrzyskiego na prace konserwatorskie i remontowe:

1. Kaplicy św. Anny w Pińczowie.
2. Dom Ariański w Pińczowie.
3. Dworzec wąskotorowej kolejki dojazdowej w Pińczowie i torowisko z Pińczowa do Umianowic (do granicy gminy Pińczów).

Poniżej wskazano konkretne zadania zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku związane z obiektami zabytkowymi, które figurują w GEZ:

Tabela 10. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2015-2020 z perspektywą do 2025 roku w nawiązaniu do obiektów zabytkowych

Lp.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Lata realizacji	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Prognozowane zewnętrzne źródło dofinansowania
1	Przebudowa Rynku Mirowskiego w ramach rewitalizacji	Pińczów	2015-2025	1 000 000	PPROW/RPO
2	Modernizacja „Drukarni Ariańskiej” w ramach rewitalizacji	Pińczów	2015-2025	450 000	PPROW/RPO
3	Odbudowa zarysu murów zamku oraz budowa tarasu widokowego na Górze Zamkowej	Pińczów	2015-2025	3 000 000	PPROW/RPO
4	Modernizacja stacji kolejki wąskotorowej	Pińczów	2015-2025	750 000	PROW/RPO

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku

Tabela 11. Podstawowe zadania inwestycyjne dotyczące obiektów zabytkowych ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022

Lp.	Nazwa projektu	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Łączny koszt przedsięwzięcia inwestycyjnego	Okres realizacji projektu	Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji w ramach	Wskaźniki
1	Odbudowa zarysu murów zamku oraz budowa tarasu widokowego na Górze Zamkowej	Wykonanie badań archeologicznych i odstonięcie fundamentów zamku ich zabezpieczenie. Zagospodarowanie terenu z wykonaniem dojeżdż, budowa toalet, zagospodarowanie zbocza góry na np. park linowy	10 000 000	2015-2020	Stworzenie ważnego miejsca na szlaku turystycznym Ponidzia	Wielkość zagospodarowanego obszaru (m2) Ilość wybudowanych toalet Długość odstoniętych fundamentów w zamku
2	Zagospodarowanie terenu przed dworcem kolejki wąskotorowej wraz z przebudową budynku dworca	Zagospodarowanie placu przed budynkiem stacji oraz remont samego budynku. Dostosowanie dla osób niepełnosprawnych	500 000	2015-2020	Poprawa estetyki miejsc historycznych. Wzrost turystyki	Wielkość zagospodarowanego obszaru przed budynkiem

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015 - 2022

Niniejsza dokumentacja nie uchroni obiektów zabytkowych przed ich zniszczeniem. Umożliwia natomiast rozeznanie obecnego stanu dziedzictwa kulturowego. Ułatwia także podejmowanie pewnych decyzji mających na celu ochronę i opiekę nad zabytkami. Stanowi również pewnego rodzaju kompendium wiedzy o historii miasta, lokalnych wydarzeniach, a także przodkach oraz pozostawionej przez nich spuścizny zarówno materialnej, jak i niematerialnej. W związku z powyższym przedstawione informacje w GPONZ mają na celu pobudzenie lokalnej społeczności do pewnego rodzaju obowiązku zachowania stanu i pamięci historycznej w nawiązaniu do otaczającej zabytkowej tkanki, gdyż zabytki te stanowią wyraz tożsamości społecznej.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne:

Stan prawny na listopad 2018 r.

Regulacje prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są w wielu aktach prawnych. W kontekście realizacji niniejszego Programu szczególną znaczenie mają poniższe ustawy oraz rozporządzenia:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018, poz. 2067);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018, poz. 994 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018, poz. 1945 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2018, poz. 1202 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018, poz. 799 ze zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018, poz. 1614);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018, poz. 121 ze zm.);
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018, poz. 1983);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016, poz. 1817 ze zm.);
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji ((Dz. U. z 2018, poz. 1398);
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2017, poz. 912 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017, poz. 681 ze zm.);
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2009 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. 2017, poz. 1834 ze zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. z 1990 Nr 61, poz. 354);

-
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 Nr 113, poz. 661);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2017, poz. 1265);
 - Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2017, poz. 1674);
 - Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2018, poz. 720 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018, poz. 574 ze zm.);
 - Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018, poz. 217 ze zm.).

Literatura i wybrane dokumenty programowe:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020;
- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017;
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury 2004 – 2020;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego;
- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 – 2015;
- Strategia rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2015-2020;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów;
- Strategia Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku;
- Gminny Program Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Pińczów;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Pińczów na lata 2014 – 2017;
- Karty adresowe gminnej ewidencji zabytków – Gmina Pińczów;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami, Poradnik metodyczny, NID 2009;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami, Poradnik metodyczny, Poradnik prawny Konserwatora Zabytków, Kurier Konserwatorski;
- Wytoczne opracowywania karty adresowej zabytku nieruchomego, Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, Warszawa 2011 r.;
- Adaptacja obiektów zabytkowych do współczesnych funkcji użytkowych, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków ICOMOS, Politechnika Lubelska, Warszawa – Lublin 2009 r.;
- Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009 r.;
- Geografia osadnictwa, D. Szymańska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009 r.;
- Pińczowskie różności, A. Dziubiński, Pińczów 2000 r.
- Geograficzny Słownik Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, F. Sulmierski, B. Chlebowski, W. Walewski, wyd. w Warszawie, 1880-1902 r.

Dostępne strony internetowe:

www.isap.sejm.gov.pl	www.wikimapia.org
www.geoportal.gov.pl	www.mkidn.gov.pl
www.geoserwis.gdos.gov.pl/mapy	www.mapy.zabytek.gov.pl
www.mir.gov.pl	www.nid.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl	www.wuoz.kielce.pl
www.partnerstwopublicznoprywatne.info	www.stat.gov.pl
http:// www.odleglosci.info	www.pinczow.naszemiasto.pl
www.polskiezabytki.pl	www.bip.gminy.com.pl
www.cybermoon.pl	www.pinczow.com
www.obszary.natura2000.org.pl	www.echodnia.eu
www.gwarypolskie.uw.edu.pl	www.tygodnikponidzia.pl
www.natura2000.gdos.gov.pl	www.naponidziu.wordpress.com
www.crfop.gdos.gov.pl	www.krajobraz.kulturowy.us.edu.pl
maps.google.com	www.muzeumpinczow.pl
www.zabytek.pl	www.tmb.busko.pl
www.polskaniezwykla.pl	www.pik.kielce.pl
maps.mapywig.org	www.wsiepolskie.pl
www.sztetl.org.pl	www.eloblog.pl
www.polskiekrajobrazy.pl	

Materiały w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Pińczowie:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pińczów;
- Strategia Rozwoju Gminy Pińczów do 2022 roku;
- Gminny Program Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015-2022;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Pińczów;
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Pińczów na lata 2014 – 2017;
- Karty adresowe gminnej ewidencji zabytków – Gmina Pińczów.

SPIS RYCIN

<i>Ryc. 1. Położenie Gminy Pińczów w najbliższym otoczeniu</i>	8
<i>Ryc. 2. Położenie Gminy Pińczów na tle Polski</i>	9
<i>Ryc. 3. Orientacyjny zasięg Ponidzia</i>	10
<i>Ryc. 4. Wyrys mezoregionów Niecki Nidziańskiej</i>	11

Ryc. 5. Pińczów i okolice w 1804 r.	44
Ryc. 6. Pińczów w 1934 r.	46
Ryc. 7. Bogucice w 1934 r.	47
Ryc. 8. Brzeście w 1934 r.	47
Ryc. 9. Chrabków w 1934 r.	48
Ryc. 10. Krzyżanowice w 1934 r.	49
Ryc. 11. Skowronno w 1934 r.	50
Ryc. 12. Wieś Włochy – przykład ulicówki	52
Ryc. 13. Historyczny układ urbanistyczny Pińczowa	55
Ryc. 14. Układ urbanistyczny: Miasto Pińczów jako „miasto starodawne”	56
Ryc. 15. Logo Muzeum Regionalnego w Pińczowie	61
Ryc. 16. Fitka Kazimierska	66
Ryc. 17. Zalewajka Świętokrzyska	67
Ryc. 18. Pińczowski olej z Lnicy	68
Ryc. 19. Herb Gminy Pińczów	73
Ryc. 20. Wzór znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków	75
Ryc. 21. Obszary AZP na terenie Gminy Pińczów	93
Ryc. 22. Zespół Zamkowy w Pińczowie na przełomie XVII i XVIII w.	96
Ryc. 23. Lokalizacja grodziska-zamku w Pińczowie	97
Ryc. 24. Lokalizacja grodziska w Skowronnie Dolnym	98
Ryc. 25. Szkic sytuacyjny rezerwatu flory stepowej w Winiarach Zagojskich	113

SPIS TABEL

Tabela 1. Analiza SWOT dla obszaru V: Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja gminy	31
Tabela 2. Wybrane zagadnienia analizy SWOT dla strefy przestrzennej	33
Tabela 3. Liczba mieszkańców Pińczowa w XVIII, XIX, XX i XXI w.	45
Tabela 7. Zabytkowe cmentarze z terenu gminy Pińczów	87
Tabela 9. Zabytkowe obiekty sakralne z terenu gminy Pińczów	89
Tabela 13. Rejestrowe stanowiska archeologiczne z terenu Gminy Pińczów	95
Tabela 14. Liczba faktów osadniczych z terenu gminy Pińczów	99
Tabela 15. Analiza szans i zagrożeń wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Pińczów	114
Tabela 16. Zakres i harmonogram działań w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym Miasta Pińczów	119
Tabela 18. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2015-2020 z perspektywą do 2025 roku w nawiązaniu do obiektów zabytkowych	133

<i>Tabela 19. Podstawowe zadania inwestycyjne dotyczące obiektów zabytkowych ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Pińczów na lata 2015- 2022</i>	134
---	-----

SPIS WYKRESÓW

<i>Wyk. 1. Nieruchome zabytki architektury i budownictwa z terenu Gminy Pińczów z wyszczególnieniem na miejscowości</i>	79
<i>Wyk. 2. Nieruchome zabytki architektury i budownictwa z terenu miasta Pińczów z wyszczególnieniem na ulice</i>	81
<i>Wyk. 3. Obiekty wpisane do rejestru zabytków z uwzględnieniem ich funkcji z terenu gminy Pińczów</i>	82
<i>Wyk. 4. Rozmieszczenie stanowisk archeologicznych w poszczególnych sektorach AZP na terenie Gminy Pińczów</i>	94
<i>Wyk. 5. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Pińczów z wyszczególnieniem na miejscowości</i>	100

SPIS FOTOGRAFII

<i>Fot. 1. Wystawa stała – I i II Wojna Światowa</i>	62
<i>Fot. 2. Wystawa stała – pradzieje Ponidzia</i>	63
<i>Fot. 3. Wielorodzinny budynek mieszkalno-usługowy w Pińczowie na Placu Wolności z pocz. XX w. – przykład budownictwa murowanego</i>	84
<i>Fot. 4. Jednorodzinny budynek mieszkalny w Pińczowie na ul. Górnej z końca XIX w. – przykład nielicznego budownictwa ceglanego</i>	85
<i>Fot. 5. Budynek dworca kolei wąskotorowej z 1926 r. w Pińczowie</i>	86
<i>Fot. 6. Cmentarz parafialny w Pińczowie (widok na starą część)</i>	88
<i>Fot. 7. Synagoga w Pińczowie</i>	90
<i>Fot. 8. Dwór w Krzyżanowicach Dolnych</i>	91
<i>Fot. 9. Kościół pw. Nawiedzenia NMP w zespole klasztornym oo. Reformatów- Franciszkanów w Pińczowie</i>	104
<i>Fot. 10. Kościół klasztorny popauliński, ob. Kościół parafialny pw. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Pińczowie</i>	105
<i>Fot. 11. Dom „na Mirowie”, tzw. drukarnia armiańska, ob. archiwum państwowe w Pińczowie</i>	106
<i>Fot. 12. Kaplica św. Anny w Pińczowie</i>	107
<i>Fot. 13. Synagoga w Pińczowie</i>	107
<i>Fot. 14. Zamek w zespole zamkowo- pałacowym, ob. pozostałości zamku w Pińczowie</i>	108

<i>Fot. 15. Pałac Wielopolskich w zespole zamkowo- pałacowym, ob. budynek szkoły w Pińczowie</i>	109
<i>Fot. 16. Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Bogucicach</i>	110
<i>Fot. 17. Kościół parafialny pw. św. Tekli w Krzyżanowicach Dolnych</i>	111
<i>Fot. 18. Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Starej Zagości</i>	111
<i>Fot. 19. Kościół parafialny pw. Ducha św. i Matki Boskiej Bolesnej w Młodzawach Małych</i>	112

XIII. ANEKSY**Załącznik nr 1****Zabytki architektoniczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków**

Źródło: opracowanie własne na podstawie kart adresowych GEZ Gminy Pińczów

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
1	Bogucice	budynek mieszkalny	Bogucice nr 41	
2	Bogucice	kapliczka	Bogucice przy nr 8, Dz. nr 306/3	
3	Bogucice	krzyż przydrożny	Bogucice przy nr 42, Dz. nr 201	
4	Bogucice	figura Madonny Immaculaty	Bogucice, Dz. nr 307	
5	Bogucice	cmentarz parafialny	Bogucice, Dz. nr 344	rejestr
6	Bogucice	dawny cmentarz przykościelny w zespole kościelnym paraf. pw. Nawiedzenia NMP	Bogucice, Dz. nr 531	
7	Bogucice	dzwonnica bramna w zespole kościelnym paraf. pw. Nawiedzenia NMP	Bogucice, Dz. nr 531	
8	Bogucice	kostnica w zespole kościelnym paraf. pw. Nawiedzenia NMP	Bogucice, Dz. nr 531	
9	Bogucice	kościół paraf. pw. Nawiedzenia NMP w zespole	Bogucice, Dz. nr 531	rejestr
10	Bogucice	ogrodzenie z bramką w zespole kościelnym paraf. pw. Nawiedzenia NM	Bogucice, Dz. nr 531	
11	Brzeście	figura św. Antoniego Padewskiego	Brzeście, Dz. nr 701/3	
12	Brzeście	krzyż przydrożny	Brzeście, Dz. nr 1292	
13	Brzeście	park podworski	Brzeście, Dz. nr 1312/4	
14	Chrabków	park podworski	Chrabków, Dz. nr 215	
15	Kopernia	figura św. Tekli na kolumnie	Kopernia koło domu nr 60A	
16	Kopernia	figura św. Jana Nepomucena	Kopernia koło domu nr 52	
17	Kopernia	figura Ecce Homo	Kopernia koło domu nr 72	
18	Kozubów	figura przydrożna	Kozubów, Dz. nr 30/1	
19	Kozubów	krzyż przydrożny	Kozubów, Dz. nr 46	
20	Kozubów	krzyż przydrożny	Kozubów, Dz. nr 188	
21	Kozubów	pomnik mogiły żołnierzy WP	Kozubów, Dz. nr 202	
22	Krzyżanowice Dolne	plebania w zespole kościoła paraf. św. Tekli	Krzyżanowice Dolne nr 8	
23	Krzyżanowice Dolne	figura NMP	Krzyżanowice Dolne przy nr 28, Dz. nr 55/3	
24	Krzyżanowice	figura przydrożna św. Jana Nepomucena	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 159	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
	Dolne			
25	Krzyżanowice Dolne	cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. św. Tekli	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 198	
26	Krzyżanowice Dolne	figura NMP Niepokalanie Poczętej w zespole kościoła paraf. św. Tekli	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 198	
27	Krzyżanowice Dolne	kościół paraf. św. Tekli w zespole	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 198	rejestr
28	Krzyżanowice Dolne	dzwonnica w zespole kościoła paraf. św. Tekli	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 198	
29	Krzyżanowice Dolne	cmentarz parafialny	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 291	rejestr
30	Krzyżanowice Dolne	pozostałości parku w zespole dworskim (przy ośrodku Zacisze	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 160	rejestr
31	Krzyżanowice Dolne	dwór przy ośrodku Zacisze	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 160	
32	Krzyżanowice Dolne	obora	Krzyżanowice Dolne, Dz. nr 304/2	
33	Krzyżanowice Średnie	figura przydrożna Chrystusa	Krzyżanowice Średnie, Dz. nr 87	
34	Krzyżanowice Średnie	figura przydrożna św. Józefa	Krzyżanowice Średnie, Dz. nr 149/1	
35	Młodzawy Duże	krzyż przydrożny	Młodzawy Duże przy nr 8, Dz. nr 332	
36	Młodzawy Małe	figura św. Wincentego Ferreriusza	Młodzawy Małe naprzeciwko Ogrodu na Rozstajach przy drodze do kościoła, Dz. nr 202	
37	Młodzawy Małe	figura św. Antoniego z dzieciątkiem, Madonną	Młodzawy Małe przy nr 30, Dz. nr 667	
38	Młodzawy Duże	krzyż przydrożny	Młodzawy Duże przy nr 19, Dz. nr 117	
39	Młodzawy Duże	krzyż przydrożny	Młodzawy Duże, Dz. nr 309	
40	Młodzawy Duże	kapliczka przydrożna z płaskorzeźbą MB Częstochowskiej, św. Barbary, św. Magdaleny i św. Wojciecha	Młodzawy Duże, Dz. nr 644	rejestr

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
41	Młodzawy Małe	plebania w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Młodzawy Małe, Dz. nr 46	
42	Młodzawy Małe	figura Św. Jana Kantego	Młodzawy Małe, Dz. nr 199/4	
43	Młodzawy Małe	dzwonnica w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/9	rejestr
44	Młodzawy Małe	figura NMP w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/9	
45	Młodzawy Małe	kapliczka z płaskorzeźbami w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/9	
46	Młodzawy Małe	kościół paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej w zespole	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/9	rejestr
47	Młodzawy Małe	ogrodzenie z bramką i stacjami Męki Pańskiej w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/9	
48	Młodzawy Małe	dawny cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. pw. Ducha Św. i Matki Boskiej Bolesnej	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/9	
49	Młodzawy Małe	krucyfik przydrożny	Młodzawy Małe, Dz. nr 278/2	
50	Młodzawy Małe	figura św. Jana Nepomucena	Młodzawy Małe, Dz. nr 278/2	
51	Młodzawy Małe	cmentarz parafialny	Młodzawy Małe, Dz. nr 211/7	rejestr
52	Pińczów	układ urbanistyczny	miasto Pińczów	rejestr
53	Pińczów	figura św. Pawła	Pińczów, Dz. nr 23	
54	Pińczów	figura św. Archanioła Michała	Pińczów, Dz. nr 23	
55	Pińczów	kaplica pw. Św. Anny	Pińczów, Dz. nr 23	rejestr
56	Pińczów	strefa ochrony ekspozycyjnej Kaplicy św. Anny w zespole kaplicy św. Anny	Pińczów	
57	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 1	
58	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 3	
59	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 4	
60	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 7	
61	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 8	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
62	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 9	
63	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 10	
64	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 11	
65	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 12	
66	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 13	
67	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 14	
68	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 15	
69	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 16	
70	Pińczów	budynek mieszkalny (na piwnicach dawnego ratusza)	Pińczów, Pl. Wolności 17a	
71	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 18	
72	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 21	
73	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 22	
74	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 23	
75	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 24	
76	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, Pl. Wolności 25	
77	Pińczów	dzwonnica w zespole kościoła paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	Pińczów, Pl. Wolności 26, Dz. nr 2	rejestr
78	Pińczów	kościół paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	Pińczów, Pl. Wolności 26, Dz. nr 2	rejestr
79	Pińczów	dawny cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	Pińczów, Pl. Wolności, Dz. nr 2	
80	Pińczów	figura NMP Niepokalanie Poczętej w zespole kościoła paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	Pińczów, Pl. Wolności, Dz. nr 2	
81	Pińczów	figura św. Floriana w zespole kościoła paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	Pińczów, Pl. Wolności, Dz. nr 2	
82	Pińczów	ogrodzenie w zespole kościoła paraf. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty	Pińczów, Pl. Wolności, Dz. nr 2	
83	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. 1 Maja 8	
84	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. 1 Maja 15	
85	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. 3 Maja 3	
86	Pińczów	budynek stacyjny kolei wąskotorowej Jędrzejowskiej Kolei Dojazdowej	Pińczów, ul. 3 Maja 21	rejestr
87	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. 3 Maja 22	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
88	Pińczów	d. parowozownia, ob. budynek mieszkaln	Pińczów, ul. 3 Maja 23	
89	Pińczów	koszary w zespole dawnych koszar kawaleryjskich, ob. więzienie	Pińczów, ul. 3 Maja 34, Dz. nr 99/3	
90	Pińczów	rozplanowanie założenia w zespole dawnych koszar kawaleryjskich	Pińczów, ul. 3 Maja 34	
91	Pińczów	pomnik ku czci Konstytucji 3 Maja	Pińczów, ul. 3 Maja, Dz. nr 198/1	
92	Pińczów	cmentarz na "Zawięzieniu"	Pińczów, ul. 11 Listopada, Dz. nr 90/1, 90/2	rejestr
93	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 9-11	
94	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 21	
95	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 22	
96	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 23-35	
97	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 24	
98	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 27-29	
99	Pińczów	dom na Mirowie, tzw. drukarnia ariańska	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 32	rejestr
100	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 41	
101	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 61	
102	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 74	
103	Pińczów	młyn motorowy, ob. nieużytkowany	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich 79	
104	Pińczów	figura Matki Boskiej	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich przy nr 34, Dz. nr 193	
105	Pińczów	figura Anioła Stróża	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich przy nr 91, Dz. nr 110/4	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
106	Pińczów	krzyż przydrożny	Pińczów, ul. Batalionów Chłopskich, Dz. nr 268	
107	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Bednarska 20-22	
108	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Górna 3	
109	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Górna 23	
110	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Górna 43	
111	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Górna 49	
112	Pińczów	kostnica, ob. bud. gospodarczy przy cmentarzu parafialnym	Pińczów, ul. Grodziskowa, Dz. nr 46	
113	Pińczów	cmentarz wojenny z I wojny światowej	Pińczów, ul. Grodziskowa, Dz. nr 4	rejestr
114	Pińczów	cmentarz parafialny	Pińczów, ul. Grodziskowa, Dz. nr 4	rejestr
115	Pińczów	kaplica na cmentarzu wojennym	Pińczów, ul. Grodziskowa, Dz. nr 4	
116	Pińczów	ogrodzenie cmentarza parafialnego i cmentarza wojennego	Pińczów, ul. Grodziskowa, Dz. nr 4	
117	Pińczów	d. cmentarz żydowski nowy	Pińczów, ul. Grodziskowa	
118	Pińczów	d. synagoga	Pińczów, ul. Klasztorna 8	rejestr
119	Pińczów	fragmenty macew w ogrodzeniu synagog	Pińczów, ul. Klasztorna 8	
120	Pińczów	d. ochronka sejmikowa, ob. bud. szpitalny w zespole klasztornym oo. reformatów-franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna 22, Dz. nr 123/9	
121	Pińczów	dziedziniec z krużgankami i bramkami w zespole klasztornym oo. reformatów-franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna 28, Dz. 122/1	rejestr
122	Pińczów	klasztor w zespole klasztornym oo. reformatów- franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna 28, Dz. 122/1	rejestr
123	Pińczów	kościół pw. Nawiedzenia NMP w zespole klasztornym oo. reformatów- franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna 28, Dz. 122/1	rejestr
124	Pińczów	d. bud. przybramny, ob. biuro zakładu pogrzebowego w zespole klasztornym oo. reformatów- franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna 28, Dz. 123/8	
125	Pińczów	d. kaplica przedpogrzebowa, tzw. trupiarnia w zespole klasztornym oo. reformatów-franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna 28, Dz. 123/8	
126	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Klasztorna 29-31	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
127	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Klasztorna 33	
128	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Klasztorna 39	
129	Pińczów	krzyż w zespole klasztornym oo. reformatów- franciszkanów	Pińczów, ul. Klasztorna, Dz. nr 122/1	
130	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Kościuszki 1	
131	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Kościuszki 10	
132	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Kościuszki 11	
133	Pińczów	kaplica św. Jana Nepomucena	Pińczów, ul. Legionistów, Dz. nr 43/6	
134	Pińczów	krzyż przydrożny	Pińczów, ul. Leśna, Dz. nr 58	
135	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Mirowska 5	
136	Pińczów	d. Marmury Pińczowskie, ob. Pińczowskie Zakłady Kamienia Budowlanego	Pińczów, ul. Nowowiejska 43	
137	Pińczów	d. budynek klasztoru popaulińskiego wraz z terenem, ob. muzeum regionalne, informacja turystyczna	Pińczów, ul. Piłsudskiego 2a	rejestr
138	Pińczów	d. oficyna, ob. budynek gospodarczy w zespole nowej plebani	Pińczów, ul. Piłsudskiego 4	
139	Pińczów	d. spichlerz, ob. budynek gospodarczy II w zespole nowej plebani	Pińczów, ul. Piłsudskiego 4	
140	Pińczów	plebania w zespole nowej plebani	Pińczów, ul. Piłsudskiego 4	
141	Pińczów	ogrodzenie z bramą w zespole nowej plebani	Pińczów, ul. Piłsudskiego 4, Dz. nr 17	
142	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Piłsudskiego 6	
143	Pińczów	budynek, ob. restauracja Tawerna	Pińczów, ul. Piłsudskiego 8	
144	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Piłsudskiego 9	
145	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Piłsudskiego 12	
146	Pińczów	park w zespole zamkowo- pałacowy	Pińczów, ul. Piłsudskiego, Dz. nr 46/1, 46/4, 46/3,	rejestr

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
			58/1 (część), 58/10, 59, 60, 139/3, 139/4, 139/5	
147	Pińczów	d. budynek gospodarczy w zespole zamkowo- pałacowym, ob. kuchnia	Pińczów, ul. Piłsudskiego 13	rejestr
148	Pińczów	d. budynek gospodarczy w zespole zamkowo- pałacowym, ob. sala gimnastyczna	Pińczów, ul. Piłsudskiego 13	rejestr
149	Pińczów	d. pałac Wielopolskich w zespole zamkowo- pałacowym, ob. szkoł	Pińczów, ul. Piłsudskiego 13	rejestr
150	Pińczów	ogrodzenie w zespole zamkowo- pałacowym	Pińczów, ul. Piłsudskiego, Dz. nr 139/3, 139/5	rejestr
151	Pińczów	pozostałości zamku w zespole zamkowo- pałacowym	Pińczów, Dz. nr 46/4	rejestr
152	Pińczów	pozostałości muru z basztami w zespole zamkowo- pałacowym	Pińczów, Dz. nr 46/4	rejestr
153	Pińczów	baszta ogrodowa w zespole zamkowo- pałacowym	Pińczów, ul. Piłsudskiego, Dz. nr 139/3	rejestr
154	Pińczów	figura Flory w zespole zamkowo- pałacowym	Pińczów, ul. Piłsudskiego, Dz. nr 139/3	
155	Pińczów	figura Ponomi w zespole zamkowo- pałacowym	Pińczów, ul. Piłsudskiego, Dz. nr 139/3	
156	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Piłsudskiego 16a	
157	Pińczów	d. cmentarz żydowski stary	Pińczów, ul. Słabska	
158	Pińczów	szkoła podstawowa nr 1, ob. szkoła muzyczna I stopnia	Pińczów, ul. Szkolna 2	
159	Pińczów	budynek mieszkalny	Pińczów, ul. Żwirki i Wigury 20	
160	Pińczów	Jędrzejowska Kolej Dojazdowa: odcinek kolei wąskotorowej w obrębie terytorium gminy Pińczów ze wszystkimi torami, rozjazdami i obiektami inżynierijno- technicznymi – Pińczów-Umianowice	teren gminy Pińczów	rejestr
161	Pińczów	Jędrzejowska Kolej Dojazdowa: odcinek kolei wąskotorowej w obrębie terytorium gminy Pińczów ze wszystkimi torami, rozjazdami i obiektami inżynierijno- technicznymi – Pińczów-Mozgawa	teren gminy Pińczów	
162	Pińczów	most kolejowy nad starorzeczem rzeki Nidy	Pińczów, obr.13 nr dz. 464/2	
163	Skowronno Dolne	krzyż przydrożny	Skowronno Dolne naprzeciwko nr 9, Dz. nr 50	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
164	Skowronno Dolne	budynek mieszkalny	Skowronno Dolne nr 10	
165	Skowronno Dolne	budynek mieszkalny	Skowronno Dolne nr 36	
166	Skowronno Dolne	budynek mieszkalny	Skowronno Dolne nr 41	
167	Skowronno Dolne	d. szkoła, ob. niepubliczny punkt przedszkoln	Skowronno Dolne nr 52	
168	Skowronno Dolne	kapliczka Matki Boskiej	Skowronno Dolne przy nr 13a, Dz. nr 497	
169	Skowronno Dolne	figura św. Jana Nepomucena	Skowronno Dolne, Dz. nr 423/1	
170	Skowronno Dolne	figura św. Floriana	Skowronno Dolne, Dz. nr 1474	
171	Skowronno Dolne	figura przydrożna św. Agaty	Skowronno Dolne, Dz. nr 254	
172	Skowronno Górne	krzyż przydrożny	Skowronno Górne naprzeciwko nr 2, Dz. nr 436	
173	Skowronno Górne	figura Matki Boskiej Immaculata	Skowronno Górne naprzeciwko nr 31, Dz. nr 39	
174	Skowronno Górne	figura św. Jana Nepomucena	Skowronno Górne przy nr 24, Dz. nr 436	
175	Skrzypiów	krzyż przydrożny	Skrzypiów przy nr 87a, Dz. nr 310/1	
176	Skrzypiów	figura Matki Boskiej	Skrzypiów, Dz. nr 156	
177	Stara Zagość	figura przydrożna NMP Niepokalanie Poczętej	Stara Zagość naprzeciwko nr 1, Dz. nr 1160	
178	Stara Zagość	kapliczki w zespole kościoła paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	Stara Zagość, Dz. nr 358/1	
179	Stara Zagość	d. cmentarz przykościelny w zespole kościoła paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	Stara Zagość, Dz. nr 358/1	
180	Stara Zagość	kościół paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	Stara Zagość, Dz. nr 358/1	rejestr
181	Stara Zagość	ogrodzenie w zespole kościoła paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	Stara Zagość, Dz. nr 358/1	
182	Stara Zagość	cmentarz parafialny	Stara Zagość, Dz. nr 375/2	
183	Stara Zagość	figura Anioła Stróża w zespole kościoła paraf. pw. Św. Jana Chrzciciel	Stara Zagość, Dz. nr 358/1	
184	Stara Zagość	figura Matki Boskiej w zespole kościoła paraf. pw. Św. Jana Chrzciciela	Stara Zagość, Dz. nr 358/1	
185	Winiary Zagojskie	rezerwat flory stepowej	Winiary Zagojskie, Dz. nr 487	rejestr
186	Włochy	pomnik panegiryczny ku czci Z. G.	Włochy naprzeciwko nr	

Lp.	Miejscowość	Obiekt/Zespół obiektów	Adres	Rejestr
		Myszkowskiego	73, Dz. nr 206	
187	Włochy	krzyż przydrożny	Włochy przy nr 8, Dz. nr 274	
188	Włochy	figura Matki Boskiej	Włochy przy nr 16, Dz. nr 209/4	
189	Wola Zagojska Dolna	krucyfiks przydrożny	Wola Zagojska Dolna przy nr 28a, Dz. nr 511/2	
190	Wola Zagojska Dolna	krucyfiks przydrożny	Wola Zagojska Dolna, Dz. nr 642/1	

Załącznik nr 2**Zabytki archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków**

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Pińczów na lata 2014-2017

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
1	Skowronno Górne	1/74	92-61	kultura łużycka?	śląd osadnictwa
2	Skowronno Górne	2/75	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
3	Skowronno Dolne	1/76	92-61	neolit	osada
4	Skowronno Dolne	4/77	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
5	Skowronno Dolne	5/78	92-61	prahistoria lub wcz. średniowiecze	grodzisko
6	Skowronno Dolne	2/79	92-61	okres wpływów rzymskich	osada
7	Skowronno Dolne	3/80	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
8	Skowronno Dolne	6/81	92-61	prahistoria wczesne średniowiecze	osada śląd osadnictwa
9	Skowronno Dolne	7/82	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
10	Skowronno Dolne	8/83	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
11	Skowronno Dolne	9/84	92-61	kultura łużycka?	śląd osadnictwa
12	Skowronno Dolne	10/85	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
13	Skowronno Dolne	11/86	92-61	wczesne średniowiecze, XII-XIII w.	osada
14	Skowronno Dolne	12/100	92-61	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	osada? osada?
15	Kopernia	1/87	92-61	kultura łużycka? prahistoria	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
16	Kopernia	2/88	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
17	Kopernia	3/89	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
18	Kopernia	4/90	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
19	Kopernia	5/91	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
20	Kopernia	6/92	92-61	prahistoria	osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
21	Kopernia	7/93	92-61	prahistoria średniowiecze	osada osada
22	Kopernia	8/94	92-61	kultura łużycka?	śląd osadnictwa
23	Kopernia	9/95	92-61	prahistoria	śląd osadnictwa
24	Kopernia	13/96	92-61	kultura łużycka?	śląd osadnictwa
25	Kopernia-Zalesie	14/97	92-61	średniowiecze	śląd osadnictwa
26	Kopernia-Zalesie	15/98	92-61	prahistoria	osada
27	Kopernia	16/99	92-61	epoka kamienia kultura przeworska	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
28	Pińczów	25/1	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
29	Pińczów	26/2	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
30	Pińczów	27/3	92-62	neolit	śląd osadnictwa
31	Pińczów	28/4	92-62	neolit	śląd osadnictwa
32	Pińczów	29/5	92-62	neolit	śląd osadnictwa
33	Pińczów	30/6	92-62	neolit	śląd osadnictwa
34	Pińczów	31/7	92-62	V okres epoki brązu/ okres halsztacki	grób
35	Pińczów	32/8	92-62	wczesny i środkowy okres lateński	z grobu ?
36	Pińczów	33/9	92-62	wczesny i środkowy okres lateński	z grobu ?
37	Pińczów	34/10	92-62	wczesny i środkowy okres lateński	z grobu ?
38	Pińczów	35/11	92-62	okres późnorzymski	śląd osadnictwa
39	Skowronno Górne	3/12	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
40	Brzeście	1/13	92-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa
41	Podłęże	1/18	92-62	neolit	osada
42	Podłęże	8/20	92-62	kultura łużycka	osada
43	Podłęże	2/19	92-62	III okres epoki brązu	grób

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
44	Podłęże	7/21	92-62	prahistoria okres późnorzymski	osada śląd osadnictwa
45	Podłęże	9/22	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
46	Podłęże	10/23	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
47	Podłęże	11/24	92-62	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
48	Podłęże	12/25	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
49	Podłęże	13/26	92-62	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	osada śląd osadnictwa
50	Podłęże	6/27	92-62	neolit, prahistoria, średniowiecze neolit? prahistoria/ przeworska ?/ wczesne średniowiecze	osada śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa
51	Podłęże	14/28	92-62	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
52	Podłęże	15/29	92-62	II okres epoki brązu prahistoria wczesne średniowiecze	osada osada osada
53	Podłęże	16/30	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
54	Podłęże	17/31	92-62	II okres epoki brązu wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
55	Podłęże	18/32	92-62	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
56	Podłęże	19/33	92-62	neolit	śląd osadnictwa
57	Podłęże	3/34	92-62	kultura trzciniecka, łużycka, prahistoria neolit okres halsztacki	osada śląd osadnictwa osada
58	Podłęże	4/35	92-62	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
59	Podłęże	5/36	92-62	neolit, prahistoria, średniowiecze prahistoria	osada osada
60	Chwałowice	3/42	92-62	okres wpływów rzymskich, prahistoria okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	osada osada osada
61	Chruścice	1/43	92-62	neolit	osada?
62	Chruścice	2/44	92-62	neolit?	osada?

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
63	Chruścice	3/45	92-62	neolit, kultura łużycka, średniowiecze prahistoria średniowiecze	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa
64	Chruścice	8/46	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
65	Chruścice	4/47	92-62	kultura łużycka lub pomorska prahistoria średniowiecze	osada osada osada
66	Chruścice	5/48	92-62	okres wpływów rzymskich prahistoria	osada śląd osadnictwa
67	Włochy	1/49	92-62	późny neolit lub wczesny okres epoki brązu	osada
68	Szczybiec	1/50	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
69	Brzeście	1/51	92-62	II okres epoki brązu	osada
70	Brzeście	2/52	92-62	prahistoria	śląd osadnictwa
71	Brzeście	3/53	92-62	V okres epoki brązu/ okres halsztacki	osada
72	Chruścice	9/1	92-63	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
73	Chruścice	10/2	92-63	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
74	Chruścice	11/3	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
75	Chruścice	6/4	92-63	okres wpływów rzymskich? wczesne śr. prahistoria okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze X-XI w.	osada śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa
76	Chruścice	7/5	92-63	okres wpływów rzymskich kultura przeworska ? wczesne średniowiecze	osada osada śląd osadnictwa
77	Szarbków	1/6	92-63	neolit	osada
78	Szarbków	2/7	92-63	neolit	osada
79	Chwałowice	1/8	92-63	prahistoria prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
80	Chwałowice	2/9	92-63	neolit, prahist., wczesne średn., średn. prahistoria	osada śląd osadnictwa osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
				wczesne średniowiecze	
81	Chwałowice	4/10	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
82	Borków	1/12	92-63	okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	osada
83	Borków	2/13	92-63	prahistoria wczesne średniowiecze X-XI w.	śląd osadnictwa osada
84	Borków	3/14	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
85	Borków	4/15	92-63	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
86	Chrabków	1/38	92-63	mezolit, neolit	pracownia krzem. ?
87	Chrabków	2/39	92-63	prahistoria	grób ?
88	Chrabków	3/40	92-63	prahistoria	osada
89	Chrabków	4/41	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
90	Uników	1/42	92-63	neolit	pracownia krzem. ?
91	Uników	2/43	92-63	?	cmentarzysko?
92	Uników	3/44	92-63	mezolit, neolit	pracownia krzem. ?
93	Uników	4/45	92-63	mezolit, neolit	pracownia krzem. ?
94	Uników	5/46	92-63	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
95	Uników	11/47	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
96	Uników	12/48	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
97	Uników	13/49	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
98	Uników	6/50	92-63	okres wpływów rzymskich prahistoria średniowiecze	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa
99	Uników	7/51	92-63	prahistoria, średniowiecze prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
100	Uników	14/52	92-63	okres późnorzymski	osada
101	Uników	15/53	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
102	Uników	9/54	92-63	neolit, prahistoria	śląd osadnictwa
103	Uników	8/55	92-63	neolit, prahistoria, wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
104	Uników	16/56	92-63	prahistoria	śląd osadnictwa
105	Uników	10/57	92-63	okres wpływów rzymskich, średniowiecze	osada
106	Skrzypiów	7/63	93-61	mezolit II okres epoki brązu okres epoki brązu/ okres halszacki prahistoria	śląd osadnictwa osada osada osada
107	Skrzypiów	8/64	93-61	prahistoria	śląd osadnictwa
108	Kopernia	10/65	93-61	mezolit V okres epoki brązu/ okr. halszacki średniowiecze	śląd osadnictwa osada osada
109	Kopernia	11/65	93-61	prahistoria wczesne średniowiecze VIII-X w.	osada osada
110	Kopernia	12/67	93-61	średniowiecze	osada
111	Pińczów	1/1	93-62	wczesne średniowiecze/ koniec XI w./	skarb
112	Pińczów-Nowa Wieś	2/2	93-62	mezolit	osada
113	Pińczów-Nowa Wieś	3/3	93-62	epoka brązu	śląd osadnictwa
114	Pińczów	4/4	93-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa
115	Pińczów-Zamek	5/5	93-62	wczesny okres lateński	znalezisko luźne na złożu wtórnym
116	Pińczów-Zamek	6/6	93-62	XIII- koniec XVIII w.	grodzisko, zamek
117	Pińczów-Kirków	7/7	93-62	okres halszacki D/ wcz. okres lateński	cmentarzysko
118	Pińczów-Kirków	8/8	93-62	wczesne średniowiecze	osada
119	Pińczów	9/9	93-62	XV- XVII w	śląd osadnictwa
120	Pińczów	10/10	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
121	Pińczów	11/11	93-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
122	Pińczów	12/12	93-62	kultura łużycka/?/	ślad osadnictwa
123	Pińczów	13/13	93-62	okres wczesno rzymski wczesne średniowiecze IX, XI-XII w. prahistoria	osada osada osada
124	Pińczów	14/14	93-62	kultura pucharów lejkowatych wczesny okres epoki brązu okres halsztacki C lub D mł. okr. przedrzymski, okr. rzymski	osada osada osada osada
125	Pińczów	15/15	93-62	prahistoria	ślad osadnictwa
126	Pińczów	16/16	93-62	prahistoria	ślad osadnictwa
127	Pińczów	17/17	93-62	XVI- XIX	ślad osadnictwa
128	Pińczów	18/18	93-62	prahistoria	ślad osadnictwa
129	Pińczów	19/19	93-62	wczesny okres rzymski ? wczesne średniowiecze XI- XII w.	osada osada
130	Pińczów	20/20	93-62	prahistoria	ślad osadnictwa
131	Pińczów (Wierciszów)	21/21	93-62	średniowiecze-okres nowożytny (XII- XVII w.)	osada oraz relikty kościół św. Ducha w Wierciszowie wraz z pozostałościami dawnego cmentarza przykościelnego
132	Pińczów	22/22	93-62	neolit	ślad osadnictwa
133	Pińczów	23/23	93-62	średniowiecze	osada
134	Pińczów	24/24	93-62	kultura łużycka wczesny okres rzymski? wczesne średniowiecze, XII, XIII w. prahistoria	osada ślad osadnictwa osada
135	Pasturka	1/25	93-62	mezolit okres halsztacki D	ślad osadnictwa cmentarzysko
136	Pasturka	2/26	93-62	V okres epoki brązu/ okres halsztacki C wczesne średniowiecze	osada osada
137	Pasturka	3/27	93-62	średniowiecze	osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
138	Pasturka	4/28	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
139	Pasturka	5/29	93-62	prahistoria	osada
140	Pasturka	6/30	93-62	neolit okres wpływów rzymskich średniowiecze XI- XII w.	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa
141	Pasturka	7/31	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
142	Pasturka	8/32	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
143	Pasturka	9/33	93-62	prahistoria średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
144	Pasturka	10/34	93-62	prahistoria	osada
145	Pasturka	11/35	93-62	prahistoria średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
146	Kowala	3/36	93-62	prahistoria	osada
147	Kowala	4/37	93-62	wczesne średniowiecze	osada
148	Bogucice	1/38	93-62	?	brak danych
149	Bogucice	2/39	93-62	okres halszacki C/D	cmentarzysko
150	Bogucice	3/40	93-62	III okres epoki brązu	grób szkieletowy podwójny
151	Bogucice	4/41	93-62	neolit	śląd osadnictwa
152	Bogucice	5/42	93-62	neolit	śląd osadnictwa
153	Bogucice	6/43	93-62	okres wczesno lateński	grób podkloszowy
154	Bogucice	7/44	93-62	późne średniowiecze, okres nowożytny	śląd osadnictwa
155	Bogucice	8/45	93-62	kultura łużycka	osada
156	Bogucice	9/46	93-62	II okres epoki brązu	śląd osadnictwa
157	Bogucice	10/47	93-62	okres halszacki ? wczesne średniowiecze	osada osada
158	Bogucice	11/48	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
159	Bogucice	12/49	93-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa
160	Bogucice	13/50	93-	wczesny okres epoki brązu	śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
			62	wczesne średniowiecze XI-XII w.	śląd osadnictwa
161	Bogucice	14/51	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
162	Bogucice	15/52	93-62	kultura łużycka średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
163	Bogucice	16/53	93-62	kultura łużycka ?	osada
164	Bogucice	17/54	93-62	średniowiecze	śląd osadnictwa
165	Bogucice	18/55	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
166	Bogucice	19/56	93-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa
167	Bogucice	20/57	93-62	kultura łużycka	osada
168	Bogucice	21/58	93-62	V okr. epoki brązu/ okr. halszacki C	osada
169	Bogucice	22/59	93-62	kultura łużycka ?	śląd osadnictwa
170	Bogucice	23/60	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
171	Bogucice	24/61	93-62	wczesne średniowiecze XI-XII w.	śląd osadnictwa
172	Bogucice-Skałka	25/62	93-62	średniowiecze ?	śląd osadnictwa
173	Bogucice - Skałka	26/63	93-62	prahistoria średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
174	Bogucice - Skałka	27/64	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
175	Bogucice - Skałka	28/65	93-62	średniowiecze ?	śląd osadnictwa
176	Bogucice - Skałka	29/66	93-62	średniowiecze, XIII w.	osada
177	Bogucice - Skałka	30/67	93-62	średniowiecze ?	śląd osadnictwa
178	Bogucice - Skałka	31/68	93-62	wczesne średniowiecze XI-XII w.	śląd osadnictwa
179	Bogucice - Skałka	32/69	93-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa
180	Zakrzów	1/70	93-62	V okres epoki brązu/ okres halszacki	grób
181	Zakrzów	2/71	93-62	neolit	śląd osadnictwa
182	Zakrzów	3/72	93-62	neolit kultura łużycka	śląd osadnictwa osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
				wczesne średniowiecze X w. /?/	osada
183	Zakrzów	4/73	93-62	V okres epoki brązu/ okres halsztacki	osada
184	Zakrzów	5/74	93-62	halsztacki C osada 184 Zakrzów 5/74, AZP 93-62 kultura ceramiki sznurowej	śląd osadnictwa
185	Zakrzów	6/75	93-62	neolit V okr. epoki brązu/ okr. halsztacki C	osada osada
186	Zakrzów	7/76	93-62	XVI- XIX w	śląd osadnictwa
187	Zakrzów	8/77	93-62	neolit	śląd osadnictwa
188	Zakrzów	9/78	93-62	neolit	śląd osadnictwa
189	Zakrzów	10/79	93-62	V okr. epoki brązu/ okr. halsztacki C wcz. śred., VIII- IX w.? XI-XIII w.	osada osada
190	Zakrzów	11/80	93-62	V okr. epoki brązu/okr. halsztacki C?	śląd osadnictwa
191	Zakrzów	12/81	93-62	neolit kultura łużycka	śląd osadnictwa cmentarzysko?
192	Zakrzów	13/82	93-62	V okr. epoki brązu/okr. halsztacki C?	cmentarzysko
193	Zakrzów	14/83	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
194	Zakrzów	15/84	93-62	neolit prahistoria	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
195	Skrzypiów	1/85	93-62	II okres epoki brązu	osada
196	Skrzypiów	2/86	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
197	Skrzypiów	3/87	93-62	II okres epoki brązu	osada
198	Skrzypiów	4/88	93-62	neolit II okres epoki brązu	śląd osadnictwa osada
199	Skrzypiów	5/89	93-62	prahistoria	śląd osadnictwa
200	Skrzypiów	6/90	93-62	neolit prahistoria	osada osada
201	Skrzypiów	37/91	93-62	epoka brązu	osada
202	Skrzypiów	38/92	93-	prahistoria, średniowiecz	osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
			62		
203	Bogucice (Parcele)	1/93	93-62	środkowa faza epoki brązu	cmentarzysko osada (?)
204	Grochowiska	1/73	93-63	kultura pomorska ?	cmentarzysko
205	Grochowiska	2/74	93-63	okres wpływów rzymskich	cmentarzysko ?
206	Grochowiska	3/75	93-63	prahistoria	śląd osadnictwa
207	Grochowiska	4/76	93-63	V okres epoki brązu, okres halsztacki	osada
208	Grochowiska	5/77	93-63	neolit prahistoria	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
209	Grochowiska	6/78	93-63	prahistoria	śląd osadnictwa
210	Bogucice	35/79	93-63	prahistoria	śląd osadnictwa
211	Bogucice	36/80	93-63	prahistoria	śląd osadnictwa
212	Bogucice	37/81	93-63	neolit	śląd osadnictwa
213	Bogucice	38/82	93-63	neolit? prahistoria	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
214	Bogucice	39/83	93-63	prahistoria	śląd osadnictwa
215	Bogucice	40/84	93-63	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
216	Bogucice	41/85	93-63	II okres epoki brązu prahistoria wczesne średniowiecze X-XI w	śląd osadnictwa osada osada
217	Byczów	1/1	94-61	kultura łużycka epoka brązu	osada
218	Młodzawy Duże	10/1	94-62	okres halsztacki wczesne średniowiecze	cmentarzysko? śląd osadnictwa
219	Młodzawy Duże	9/2	94-62	prahistoria	osada
220	Młodzawy Duże	11/3	94-62	średniowiecze	osada
221	Młodzawy Duże	4/4	94-62	neolit	śląd osadnictwa
222	Młodzawy Duże	8/5	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
223	Młodzawy Duże	7/6	94-62	prahistoria	osada
224	Młodzawy	1/7	94-	prahistoria	cmentarzysko ?

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
	Duże		62		
225	Młodzawy Duże	2/8	94-62	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze neolit prahistoria	osada osada śląd osadnictwa osada
226	Młodzawy Duże	6/9	94-62	neolit I okres epoki brązu neolit	osada osada śląd osadnictwa
227	Młodzawy Duże	3/10	94-62	okres wpływów rzymskich	osada
228	Młodzawy Duże	5/11	94-62	neolit ? V okr. epoki brązu/ okr. halszacki V wczesne średniowiecze	osada osada osada
229	Młodzawy Małe	1/12	94-62	neolit	osada
230	Młodzawy Małe	2/13	94-62	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	osada osada
231	Młodzawy Małe	3/14	94-62	prahistoria wczesne średniowiecze okres wpływów rzymskich	osada osada osada
232	Młodzawy Małe	4/15	94-62	neolit	śląd osadnictwa
233	Młodzawy Małe	5/16	94-62	neolit	śląd osadnictwa
234	Młodzawy Małe	6/17	94-62	neolit	śląd osadnictwa
235	Młodzawy Małe	7/18	94-62	neolit	śląd osadnictwa
236	Młodzawy Małe	8/19	94-62	neolit	śląd osadnictwa
237	Młodzawy Małe	9/20	94-62	neolit	śląd osadnictwa
238	Młodzawy Małe	10/21	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
239	Młodzawy Małe	11/22	94-62	neolit	śląd osadnictwa
240	Młodzawy Małe	12/23	94-62	neolit okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	osada osada osada
241	Młodzawy Małe	13/24	94-62	neolit	osada
242	Młodzawy Małe	14/25	94-62	prahistoria wczesne średniowiecze okres późnorzymski	osada osada osada
243	Młodzawy	15/26	94-	prahistoria	śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
	Małe		62		
244	Młodzawy Małe	17/27	94-62	średniowiecze /XIV-XV w./	osada
245	Młodzawy Małe	16/28	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
246	Mozgawa	1/29	94-62	neolit II okres epoki brązu	osada śląd osadnictwa
247	Mozgawa	2/30	94-62	neolit	osada
248	Mozgawa	3/31	94-62	neolit II okres epoki brązu średniowiecze /XIV-XV w./	osada osada osada
249	Mozgawa	4/32	94-62	neolit	śląd osadnictwa
250	Mozgawa	5/33	94-62	neolit	śląd osadnictwa
251	Mozgawa	6/34	94-62	neolit	śląd osadnictwa
252	Mozgawa	7/35	94-62	neolit	śląd osadnictwa
253	Mozgawa	8/36	94-62	neolit	śląd osadnictwa
254	Mozgawa	9/37	94-62	prahistoria	osada
255	Mozgawa	10/38	94-62	neolit okres wpływów rzymskich	osada osada
256	Mozgawa	13/39	94-62	II okres epoki brązu wczesne średniowiecze	osada osada
257	Mozgawa	14/40	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
258	Mozgawa	15/41	94-62	prahistoria	osada
259	Mozgawa	16/42	94-62	neolit średniowiecze	osada osada
260	Mozgawa	17/43	94-62	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
261	Mozgawa	18/44	94-62	neolit I okres epoki brązu prahistoria	osada osada osada
262	Mozgawa	19/45	94-62	neolit prahistoria	osada osada
263	Mozgawa	20/46	94-62	II okres epoki brązu kultura łużycka prahistoria	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
264	Mozgawa	12/47	94-62	neolit I okres epoki brązu	osada śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
				kultura łużycka prahistoria	osada osada
265	Mozgawa	11/48	94-62	prahistoria	cmentarzysko
266	Mozgawa	21/49	94-62	neolit I okres epoki brązu prahistoria	osada osada osada
267	Mozgawa	22/50	94-62	młodszy okres przedrzymski	osada
268	Mozgawa	23/51	94-62	neolit	osada
269	Kowala	5/60	94-62	wczesne średniowiecze /XI-XII w./	osada
270	Kowala	6/61	94-62	średniowiecze	osada
271	Kowala	1/62	94-62	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
272	Kowala	2/63	94-62	młodszy okres przedrzymski, okres wpływów rzymskich	osada
273	Kowala	7/64	94-62	prahistoria	osada
274	Krzyżanowice	1/65	94-62	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	osada osada
275	Krzyżanowice	6/66	94-62	neolit	śląd osadnictwa
276	Krzyżanowice	6/67	94-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa
277	Krzyżanowice	11/68	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
278	Krzyżanowice	10/69	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
279	Krzyżanowice	12/70	94-62	wczesne średniowiecze	osada
280	Krzyżanowice	8/71	94-62	prahistoria	osada
281	Krzyżanowice	13/72	94-62	wczesne średniowiecze	osada
282	Krzyżanowice	14/73	94-62	prahistoria	osada
283	Krzyżanowice	15/74	94-62	średniowiecze	osada
284	Krzyżanowice	16/75	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
285	Krzyżanowice	17/76	94-62	średniowiecze /XIV-XV w./	śląd osadnictwa
286	Krzyżanowice	18/77	94-	neolit	śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
			62	średniowiecze	śląd osadnictwa
287	Krzyżanowice	9/78	94-62	neolit okres późnorzymski	śląd osadnictwa osada
288	Krzyżanowice	19/79	94-62	młodszy okres przedrzymski prahistoria średniowiecze	osada osada osada
289	Krzyżanowice	2/80	94-62	wczesne średniowiecze /XI-XV w./	osada
290	Krzyżanowice	20/81	94-62	neolit epoka brązu, wczesna epoka żelaza okres wpływów rzymskich średniowiecze	cmentarzysko, osada osada osada osada
291	Krzyżanowice	3/82	94-62	kultura łużycka średniowiecze	śląd osadnictwa osada
292	Krzyżanowice	4/83	94-62	kultura łużycka	śląd osadnictwa, cmentarzysko
293	Krzyżanowice	5/84	94-62	neolit młodszy okres przedrzymski prahistoria	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
294	Leszcze	1/85	94-62	prahistoria wczesne średniowiecze /XI-XII w./	osada śląd osadnictwa
295	Leszcze	2/86	94-62	średniowiecze	śląd osadnictwa
296	Leszcze	7/87	94-62	prahistoria średniowiecze /XIV- XV w./	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
297	Leszcze	8/88	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
298	Leszcze	9/89	94-62	neolit wczesne średniowiecze /XI-XII w./	śląd osadnictwa osada
299	Leszcze	10/90	94-62	prahistoria	osada
300	Leszcze	11/91	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
301	Leszcze	12/92	94-62	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
302	Leszcze	13/93	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
303	Leszcze	14/94	94-62	wczesne średniowiecze	osada
304	Leszcze	3/95	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
305	Leszcze	4/96	94-62	prahistoria	osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
306	Leszcze	15/97	94-62	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
307	Leszcze	16/98	94-62	wczesne średniowiecze /XI-XII w./	osada
308	Leszcze	5/99	94-62	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
309	Leszcze	6/100	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
310	Leszcze	17/101	94-62	wczesne średniowiecze /XI-XII w./	osada
311	Leszcze	18/102	94-62	wczesne średniowiecze	osada
312	Wola Zagojska	1/103	94-62	średniowiecze	śląd osadnictwa
313	Wola Zagojska	2/104	94-62	średniowiecze	śląd osadnictwa
314	Wola Zagojska	3/105	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
315	Marzęcin	6/106	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
316	Marzęcin	7/107	94-62	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
317	Bogucice	33/108	94-62	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
318	Bogucice	34/109	94-62	prahistoria	śląd osadnictwa
319	Marzęcin	1/1	94-63	prahistoria	śląd osadnictwa
320	Marzęcin	2/2	94-63	V okres epoki brązu, okres halsztacki	cmentarzysko ?
321	Marzęcin	3/3	94-63	stanowisko znane z literatury	-
322	Marzęcin	4/4	94-63	okres wczesnorzymski	cmentarzysko ciałopalne
323	Marzęcin	5/5	94-63	okres wczesnorzymski	grób szkieletowy
324	Marzęcin	8/6	94-63	epoka kamienia/ neolit ?	śląd osadnictwa
325	Marzęcin	9/7	94-63	prahistoria	osada
326	Marzęcin	10/8	94-63	prahistoria wczesne średniowiecze XI-XII w.	osada osada
327	Marzęcin	11/9	94-63	prahistoria	śląd osadnictwa
328	Winiary	1/68	94-	II- III okres epoki brązu	osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
			63		
329	Winiary	2/69	94-63	neolit wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
330	Zagość	11/70	94-63	kultura łużycka mł. okr. przedrz., okr. wpływów rz. prahistoria	osada osada osada
331	Wola Zagojska	6/71	94-63	kultura przeworska	śląd osadnictwa
332	Zawarża	2/1	95-62	neolit	śląd osadnictwa
333	Zawarża	3/2	95-62	średniowiecze okres wczesnonowożytny	śląd osadnictwa punkt osadniczy
334	Zagość	1/59	95-62	średniowiecze	śląd osadnictwa
335	Zagość	21/60	95-62	pradzieje obecna weryfikacja terenowa przyniosła rezultat negatywny	śląd osadnictwa
336	Zagość	22/61	95-62	wcz. średniowiecze/ średniowiecze okres wczesnonowożytny	śląd osadnictwa punkt osadniczy
337	Zagość	23/62	95-62	pradzieje obecna weryfikacja terenowa przyniosła rezultat negatywny	śląd osadnictwa
338	Zagość	24/63	95-62	okres wpływów rzymskich	?
339	Zagość	25/64	95-62	okr. ep. brązu/ okr. epoki halsztackiej późny okr. wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
340	Wola Zagojska	1/65	95-62	okres wpływów rzymskich ? okres wpływów rzymskich okres epoki brązu późny okres lateński wczesne średniowiecze	? osada osada lub cment, osada lub cment osada
341	Wola Zagojska	2/66	95-62	pradzieje neolit okres wpływów rzymskich okres epoki brązu okres halsztacki ? wczesne średniowiecze	? śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa
342	Wola Zagojska	7/67	95-62	pradzieje wynik negatywny	śląd osadnictwa
343	Wola Zagojska	8/68	95-62	pradzieje	śląd osadnictwa
344	Wola	9/69	95-	pradzieje	śląd osadnictwa

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
	Zagojska		62	wynik negatywny	
345	Wola Zagojska	10/70	95-62	neolit średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
346	Wola Zagojska	11/71	95-62	późny okr. lat. lub okr. wpływów rz. wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
347	Wola Zagojska	12/72	95-62	średniowiecze kres wczesnonowożytny	śląd osadnictwa punkt osadniczy
348	Wola Zagojska	13/73	95-62	neolit (?) okres wpływów rzymskich pradzieje wczesne średniowiecze (VIII-IX w.)	cment. (?) lub osada cment. lub osada osada osada
349	Wola Zagojska	14/74	95-62	wczesne średniowiecze	osada
350	Wola Zagojska	15/75	95-62	okres wpływów rzymskich	osada
351	Aleksandrów	1/119	95-62	? wynik weryfikacji negatywny	grodzisko?
352	Aleksandrów	2/120	95-62	okres epoki brązu okres wczesnonowożytny	śląd osadnictwa punkt osadniczy
353	Byczów	1/121	95-62	pradzieje (neolit?)	śląd osadnictwa
354	Byczów	2/122	95-62	późny okr. wpl. rz. lub wcz. średn. okres wczesnonowożytny	śląd osadnictwa punkt osadniczy
355	Zagość	2/1	95-63	wczesne średniowiecze XII in. w.	osada przykościelna
356	Zagość	3/2	95-63	neolit	osada
357	Zagość	4/3	95-63	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
358	Zagość	5/4	95-63	prahistoria wczesne średniowiecze	osada osada
359	Zagość	6/5	95-63	kultura łużycka	śląd osadnictwa
360	Zagość	7/6	95-63	neolit wczesny i środkowy okres lateński prahistoria	osada cmentarzysko osada
361	Zagość	8/7	95-63	neolit prahistoria wczesne średniowiecze IX- XI w.	osada śląd osadnictwa osada
362	Zagość	9/8	95-	młodszy okres przedrzymski,	osada

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości/na obszarze	AZP	Chronologia	Funkcja stanowiska
			63	okres późnorzymski	
363	Zagość	10/9	95-63	prahistoria	śląd osadnictwa
364	Zagość	12/10	95-63	prahistoria	śląd osadnictwa
365	Zagość	13/11	95-63	prahistoria wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
366	Zagość	14/12	95-63	prahistoria /kultura przeworska ?/	osada
367	Zagość	15/13	95-63	młodszy okres przedrzymski okres późnorzymski	osada
368	Zagość	16/14	95-63	kultura przeworska	śląd osadnictwa
369	Zagość	17/15	95-63	kultura przeworska	śląd osadnictwa
370	Zagość	18/16	95-63	prahistoria	śląd osadnictwa
371	Zagość	19/17	95-63	prahistoria	śląd osadnictwa
372	Zagość	20/18	95-63	prahistoria wczesne średniowiecze X-XI w.	śląd osadnictwa osada

UZASADNIENIE

Na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz sporządza, a Rada Miejska przyjmuje, po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Gminny Program Opieki nad Zabytkami.